

የ “አሳሳቢ ትምህርቶች ለብዙሃኑ ህዝብ” ማብራሪያ

በክቡር ሸይኽ:

ኢማም ዓብደል ዓዚዝ ቢን ዓብደላህ ቢን ባዝ

አላህ ይዘንለት ሞኖሪያውንም ያስፋለትና

ዝግጅት በክቡር ሸይኽ:

ሀይወም ቢን ሙሐመድ ጀሚል ሰርሓን

በክቡር ሙስጅድ ነበውይ -ነባር- አስተማሪና የታእሲላል ዒልምይ ድረ ገፅ ሹም

<http://attasseel-alelmi.com>

ለሱም ለወላጆቹም ኪታቡ እንዲወጣ እገዛ ላደረገም ሁሉ አላህ ማሃርታውን ይለግስ

ይህች እትም ለአላህ ሲባል ወቅፍ የተደረገች ነች

በፋጢማህ ቢንት ጀይላልይ ቢን ፍረይሓይ ልገሳ የታተመ - አላህ ማሃርታውን ይለግሳት በሰፊው ጀነቱም ያስገባትና-

የመጀመሪያ እትም
ሙብቱ በህግ የተጠበቀ

ምናልባት ሸይኹ ካረጋገጡለት በኋላ በነፃ ለማደል ማተም
ወይም መተርጎም ለፈለገ ካልሆነ በቀር

ያግኙን:

islamtorrent@gmail.com

በመረጃ ሚኒስቴር ፍቃድ

የሸይኹ መግቢያ ማብራሪያ

ሸይኹ ኢሞም ዓብደል ዓዚዝ ቢን ዓብደላህ አላህ ይዘንላቸውና እንዲህ ይላሉ፡

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው

ምስጋና ባጠቃላይ ለአላህ፤ ፍፃሜ ለጥንቁቆች፤ የአላህ ሰለዋትና ሰላም በኩባዎችን ሙሉመድ፤ በተከታዮቻቸውና በባልደረቦቻቸውም ላይ ይሁን።

በመቀጠል፡

ይህች ብዙሃኑ ከኢስላም ማወቁ ግዴታ የሚሆንበትን የምትገልፅ አጠር ያለች ግግር ነች። ስሟንም “አ-ድ-ዱ-ሩ-ሱ-ል- ሙ-ሂማህ ሊ-ዓሙቲ ል ኡማህ” ብዩ ሰይሜያታለሁ። (አሳሳቢ ትምህርቶች ለብዙሃኑ ህዝብ)።

በዚህ መሰረት እንዲጠቅም፤ ከኔም ሊቀበለኝ ዘንድ አላህን እለምነዋለሁ እርሱ ቸርና ሊጋስ ነውና። ዓብደል ዓዚዝ ቢን ዓብደላህ ቢን ባዝ

ለምንድን ነው “አሳሳቢ ትምህርቶች”ን የምንማግረው?

ምክንያቱም ሸይኹም አላህ ይዘንላቸውና እንዳሏት አሳሳቢ ስለሆነች፤ ዑላሞችም የሚመክሩባት ስለሆነች። እዚህላይ የሆነ ሰው “አዎ በርግጥ አሳሳቢ ነች፤ ነገር ግን ለብዙሃኑ ህዝብ ነው። እኔ ደግሞ የቢቃሁ ተማሪ(ጧሊቡ ዓሬም) እንደመሆኔ ደረጃዬ ከብዙሃኑ ህዝብ ከፍ ያለ ነው።” ቢልስ

ምላሹ፡ በውስጧ ካለው (አውጣጥተን) እንጠይቀዋለን፤ መልሱን ካላገኘ ብዙሃኑ ህዝብ ከሱ የተሻለ ነው፤ ዓሬም ፈለገ ደግሞ መተናነስ፤ በዓሬም ላይም ሆነ በዓሊሞች ላይ አለመከራራት፤ በእውቀታቸው ሰሪ በሆኑ ዑላሞችም አካሄድ ሊጻዝ ነው የሚገባው።

በሶሊሕ ቡኸሪይ፡ ሙጃሂድ “(እልፍ ያለ) ሓያእ ያለውና ኩራተኛ እውቀትን አያሻኝም” ብለዋል።

“አሳሳቢ ትምህርቶች” በምን ዙሪያ የምታጠነጥን ነች?

1. ደጋግ ቀደምቶች ቁርአን ከመቅራት፤ ከመሐፈዝ፤ ከማስተንተኑና ከመተግበሩ በኩል የነበራቸው አካሄድ
2. ስለኢስላም፤ ስለኢማን፤ ስለኢሕሳን፤ ስለተውሒድና ስለሸርክ አይነቶች ማብራሪያ
3. ስለሰላት ማብራሪያ
4. ስለወዳዥ ማብራሪያ
5. በተደነገገ ስነምግባር ስለማሹብረቅና በኢስላማዊ ስነስርዓት ስርዓትን ስለመያዝ
6. ከሸርክና ከአመፅ አይነቶች ስለማስጠንቀቅ
7. ሟችን ስለመሸኘት፤ እሱ ላይ ስለመስገድና እሱን ስለመቅበር

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

የመጀመሪያው ትምህርት

ዑለሞች ለምንድን ነው ኪታቦቻቸውን በቢስሚላህ የሚጀምሩት?

በታላቁ ኪታብ፣ በነብያቶችና ብመመልዕክተኞች ከመመራት አንፃር

“ጣጣ ኖሮበት በቢስሚላህ ያልተጀመረ ሁሉ የተቆረጠ ነው” የሚለውን ሓዲሥ ትርጉም ከመስጠት አንፃር፤ ዶዲፍ ቢሆንም

አላህ ይዘንላቸውና ቀደምት ዑለሞን ከመከተል አንፃር

በአላህ ስም በመጀመር በሚገኘው በረካ ከመቀናት አንፃር

ሱረቱ -ል- ፋቲሐ እና አጫጭር ሱሪዎች
 ሱረቱ -ል- ፋቲሐ እና ከአጫጭር ሱሪዎች የተቻለውን ያክል፤ ከሱረቱ-ል ዘልዘላህ እስከ ሱረቱ-ን-ናስ አቀራሩን በማስያዝና በማስተካከል፤ መረዳቱ ግድ ለሚለውም ደሞ ማብራሪያ።

ማብራሪያ
 ልክ የቀደምቶች አካሄድ እንደነበረው አላህ ይዘንላትና የኢብኑ ሰዕዲን ከመሰሉ አጫጭር የተፍሲር ኪታቦች ማብራሪያቸውን ከመቅራትም ጋ አስር አንቀጾችን በየቀኑ መሓፈዝ ይገባል።

አንድ የዓልም ፈላጊ የሆነ ሰው በየትኛው የተፍሲር ኪታብ ይጀምር?
 አንድ እውቀት ፈላጊ የሆነ ሰው አላህ መሃርታውን ይለግሰውና በሽይኽ ዓብዱራሕማን ሰዕዲ “ተደሲሩ-ል ከሪሙ ራሕማን ፊ ተፍሲሪ ከላሚ-ል መናን” ቢጀምር ይመከራል።

ለምን?

ዑለሞች በሱ ከሰጡት ምክርና ሃሳብ አንፃር

አጠር ያለ እንደመሆኑ ጀጫሪ ሊቀራው ተመራጭ ነው።

አገላለፁ አጠር ያለ፣ ቀላል፣ ግልፅና ድብስብስነት ስለሌለበት

በአላህ ፍቃድ በቁርአኑ በመስራት ላይ ስለሚያግዝ

አላህ ይዘንላትና ሸይኹ በተውሒድ ላይ መሰረት ስለሚያስይዝ

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

**ሰዎች ከቁርአን ጋር ባላቸው መስተጋብር ስንት አይነት ናቸው?
ከቁርአን አንጻር ሰዎች ሁለት ጠርዝ ላይና ሚዛናዊ አቋም አላቸው።**

ለዘብተኛ:
ቁርአንን የተወክፍል ሲሆን ፤ የሚገለፅበትም በ፡

ድንበር የሚያልፍ:
ማስተንተንም ሆነ መተግበር ሳይኖረው የሚያነብና የሚጠቅም ክፍል

ሚዛናዊ:
በማንበቡም ሆነ በሌሊት ላይ ተጠምዶ፤ እያስተነተነ ለተግባሩም በአላህ የሚታገዝ ክፍል

ማንበቡን በመተው

መጠቀሙን በመተው

ማስተንተኑን በመተው

መስራቱን በመተው

መተካከሙን በመተው

ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ይላል፡ { መልክተኛውም «ጌታዬ ሆይ! ሕዝቦቼ ይህንን ቁርአን የተተወ ነገር አድርገው ያዙት» አለ።} (አል-ፉርቃን 30) የአላህ መልዕክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል “ከዚህ መሰረት” ማለትም (በሐዲሁ ከተወሰደው ግለሰብ) ከዝርያውና ከቤተሰቡ “ቁርአን እየቀሩ ከጉሮሯቸው የማይወርድ፤ የኢስላም ጓዶችን እየገደሉ የጣኦት ጓዶችን የሚተው፤ ከውርወራው ብርታት አንጻር የተወረወረ ቀስት ከተወረወረበት እንደሚሾልከው እነርሱም በዘመልኩ ከኢስላም የሾሉኩ ናቸው፤ እኔ ባገኛቸው ኖሮ ልክ የዓድ ህዝቦች እንደጠፉት ነበር የማጠፋቸው።”

ከ የእውቁ ዓብዱራሕማን አስ-ሰዕዲይ አላህ ይዘንትለና " ተይሲር አል-ከሪሙ-ር-ጅሕማን ፊ ተፍሲሪ ከላም አል-መናን " የተወሰኑ ቅንጫቢዎችና ጥያቄዎች

[የሱረቱል ፋቲሃ ተፍሲር፤ ሱሪዋ መክይ ነች]

{**መክይ**: ሲባል ነብዩ ﷺ ከመካ ወደ መዲና ሂጅራ ከማድረጋቸው በፊት የወረዱ ሱሪዎችን ማለት ሲሆን **መደንይ**: ደግሞ ከ የነብዩ ﷺ ከመካ ወደ መዲና መሰደት በኋላ የወረዱ ሱሪዎችን ማለት ነው።}
(በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (1) ምስጋና ባጠቃላይ ለአላህ ይገባው የዓለማት ጌታ ለኾነው። (2) እጅግ በጣም ርኅራሄ በጣም አዛኝ (3) የፍርድ ቀን ባለቤት ለኾነው። (4) አንተን ብቻ እንግዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታን እንለምናለን። (5) ቀጥተኛውን መንገድ ምራን። (6) የእነዚያን በነርሱ ላይ በጎ የዋልክላቸውን በነሱ ላይ ያልተቆጣህባቸውንና ያልተሳሳቱትንም ሰዎች መንገድ (ምራን፤ በሉ)። (7))

(1) ማለትም: በመላው ከፍ ያለው አላህ ስም ሁሉ እጅምራለሁ። ይህም "ኢስም" የሚለው ቃል በዓረብኛ ቋንቋው መደበኛ ነጠላ ቃል (ኢስሙን ሙፍረድ) በመሆኑ እያንዳንዱን የአላህን መልካም ስም ሁሉ ያጠቃልላል። **"አላህ"** በአምልኮ ሊነጠል የሚገባው ተመላኪው አምላክ ነው። ይህም ካለው የአምላክነት መገለጫ ባህሪ አንፃር ነው። ሁሉም ደሞ ምሉእ የሆኑ ባህሪያት ናቸው። **"እጅግ በጣም ርኅራሄ በጣም አዛኝ"** እነኝህ ህይወት ያለውንም ጭምር ሁሉ ያካለላች የሆነችባ ባለ ሰፊና ታላቅ እዝነት ባለቤት ወደሆነው ከፍተኛው አላህ አዛኝነት የሚጠቁሙ ሁለት ስያሜዎች ናቸው። ይህችን እዝነቱን ለነዚያ ነብያቶቹንና መልዕክተኞቹን ለሚከተሉት ጥንቁቆች ፅፏታል፤ ለነኝህ ልቅ የሆነው እዝነቱ ያላቸው ሲሆን ከነሱ ውጭ ያለው ከሷው የተወሰነ ድርሻ አላቸው።

እውቅ! በቀደምቶችና ኢማሞቻቸው ዘንድ ወጥ በሆነ መልኩ ከሚስማሙባቸው መርሆዎች መካከል በአላህ ስምና ባህሪያት እንዲሁም ተያያዥ ህጎች ማመን ነው። ለምሳሌ "ራሕማን" መሆኑንና "ረሒም" (ሁሉን አቀፍ ርኅራሄና በጣም አዛኝ) መሆኑን ሲያምኑ እሱ የሚገለፅባት የሆነችው ከሚታዘንለት ጋ በተሳሰረችው አይነት እዝነት፤ እያንዳንዱ ፀጋ ከእዝነቱ ፋናዎች አንዷ በመሆኗም ያምናሉ። በሌሎች ስያሜዎችም እንዲሁ (መልዕክቱን ተቀብለው ያምናሉ) ማለት ነው።

አል-ዓሊም (ሁሉን አቀፍ) ስለሚለው ስያሜም የሚባለው 'እንዲሁ ሁሉንም የሚያውቅ የእውቀት ባለቤት ነው' ነው። "ቀዲር" (ሁሉን ቻይ) ነው ስንልም 'እንዲሁ በሁሉም ነገር ላይ የሚችል የሆነ ቻይ ነው' ማለት ነው።

(2) "ምስጋና ባጠቃላይ ለአላህ ይገባው..." ይህ በምሉእነት ባህሪያቱ፤ በችሮታ እና ፍትህ መካከል የሚሸከረከሩ በሆኑት ድርጊቶቹ አላህን ማወደስ ነው፤ በየትኛውም መልኩ የተሟላ ውዳሴ ለሱው ነው።

(3) "... የዓለማት ጌታ ለኾነው።" ጌታ፡ መላው አለምን የሚንከባከብ ነው፤ ማለትም ከሱ ውጭ ያለውን ሁሉ ማለት ሲሆን ያም እነሱን የፈጠረ፣ አስፈላጊውን ትጥቅ ሁሉ ያሟላላቸው፣ ቢያጧት ሀልውና የማይኖራቸው አይነት ታላላቅ ፀጋዎችን የዋለላቸው በመሆኑ ነው። እነሱ ዘንድ ያላች የትኛዎም ፀጋ ከታላቁ አሏህ ነች።

አሏህ ፍጡራኖቹን የሚንከባከበው በሁለት አይነት አኳኋን ነው፡ ጥቅል እና ልዩ በሆነ መልኩ። ጥቅል የምንለው ፍጡራኖቹን መፍጠሩ፣ ሲሳይ መለገሱ፣ ዱኒያ ላይ ላላቸው ሀልውና ለሚበጃቸው ነገር መምራቱ ነው።

ልዩ የምንለው ደግሞ ለወዳጆቹ ላይቶ በሚያደርግላቸው በእምነት ይንከባከባቸዋል፤ ለሷው ይገጥማቸዋል፤ የተሟሉ ያደርጋቸዋል፤ በእርሱ እና በእነርሱ መካከል ግርዶሽ ሊሆኑ የሚችሉ መሰናክሎችንና እንቅፋቶችን ይመክትላቸዋል። ተጨባጭም ለመልካሙ ሁሉ በመግጠምና ከመጥፎው ሁሉ በመጠበቅ ነው። ምናልባትም አብዛኞቹ የነብያት ዱዓዎች "ጌታየ!" በሚል ቃል የተቆራኘበትም ሚስጥር ለዚህ ይሆናል። የሚፈልጉት ነገር ባጠቃላይ በሱ ልዩ ጌትነት ስር ያለ ነውና። "... የዓለማት ጌታ ለኾነው።" የሚለው ቃሉ በመፍጠሩ፣ በማስተናበሩ፣ ፀጋን በመዋሉና ባለው የተሟላ መብቃቃት እንዲሁም አለም ሁሉ በየትኛውም መልክና ሚዛን ወደሱ ያለውን ሙሉ በሙሉ ፈላጊነት ይጠቁማል።

(4) "የፍርድ ቀን ባለቤት ለኾነው።" ባለቤት፡ የሚባለው የባለቤትነት ማንነት ያለው ሲሆን ከፋናዎቹም ማዘዝና መከልከል፣ መመንዳትና መቅጣት መቻል፤ በባለቤትነቱም ላይ በፈለገው መልኩ መሆን መቻል ከፋናዎቹ ነው። ባለቤትነቱን ታዲያ የገለፀው ከፍርድ ቀን ጋ በማያያዝ ነው። ያም የትንሳኤ ዕለት ነው። የሰው ልጆች በመልካምም ይሁን በክፉው ስራቸው የሚመነዱበት ቀን፤ ምክንያቱም የዛን እላት የንግስናው፣ የፍትሁና የጥበቡ ሙሉነት፤ የፍጡራን ባለቤትነት መቋረጥ በተሟላ መልኩ ግልፅ የሚሆንበት ቀን ነው። ብሎም የዛን ላት ነገስታትና እረኞች፣ ጨዋ እና ባሪያዎች እንኳ እኩል ሆነው፤ ሁሉም ለታላቅነቱ አጎብድደው፤ ለልቅናው ተናንሰው፤ ፍርድን በመጠባበቅ፤ ምንዳውን ተስፋ አድርገው፤ ቅጣቱን ሰግተው፤ የሚጠባበቁበት ቀን ነው። ለዚህም ነው ለየት አድርጎ ያወሰው እንጅ የትንሳኤ ቀንም ይሁን የሌለው ቀን ባለቤት እርሱው ነው።

(5) "አንተን ብቻ እንግዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታን እንለምናለን።" የሚለው ቃሉ በአምልኮና እገዛን በመሻት እንነጥልሃለን ማለት ነው። ምክንያቱም እንደዓረብኛ ቋንቋ ስዋስዋዊ አገባቡ ድርጊት ተቀባይ(መቅደም ያለበትን) ማዘግየት ገደብን ነው የሚጠቁመው። ማለትም ተቆራኝቶ የመጣው ፍርድ ለተወሰው የሚሆንና ከሱ ውጭ ካለው ደግሞ የሚያወግዝ ነው። ልክ እናመክልሃለን ካንተ ውጭ ሌላን ሳናመልክ፤ እገዛ እንጠይቅሃለን ካንተ ውጭ ሌላን እገዛ ሳንጠይቅ እንደማለት ነው።

አምልኮን እገዛ ከመጠይቅ ማስቀደሙ ጥቅል የሆነውን ልዩ ከሆነው ማስቀደምና ከባሮቹ መብት በፊት በራሱ መብት ቅድሚያ ለማሳሰብ ያክል ነው።

ዲባዳ (አምልኮ): የሚለው ቃል "ከጉልሁም፣ ከድብቁም፣ ውጫዊም ይሁን ውስጣዊ፣ ከንግግርም ይሁን ከተግባር አሏህ የሚወደውንና የሚደሰትበትን ሁሉ የሚያጠቃልል ስም ነው።" እገዛን መጠየቅ 'ኢስቲዓና' ደግሞ "ጥቅምን በማምጣትም ይሁን ክፋትን በመመከት በኩል እውን እንደሚያደርገው ተማምኖ አሏህ ላይ መደገፍ ነው።"

አሏህን ማምለክና በሱም መታገዝ የዘላለማዊ ስኬትና ከአጠቃላይ ክፋት የመዳን መንገዱ ነው። ከሁለቱ ውጫ ለስኬት የሚያደርስ ምንም አይነት መንገድ የለም። አምልኮ አምልኮ የምትሆነው ከነብዩ ቆይተያዘኝ እና የአሏህ ፊት የተፈለገባት ስትሆን ብቻ ነው። አምልኮ አምልኮ ልትሆን የምትችለው በነኝህ ሁሉቱ መሰረቶች ላይ ነው። በአሏህ መታገዝ በአልምኮው ሊከተት የሚችል ከመሆኑም ጋ ከአምልኮ በኋላ መወሰኑ ባርያ በየትኛውም አምልኮው በታላቁ አሏህ መታገዝ ለሱ ካለው አስፈላጊነት አንፃር ነው። አሏህ ካላገዘው ትእዛዛትን መፈፀምና ክልክላቶችን መራቅን አይነት የሚፈልገው ነገር (እንኳ) አይከሰትለትም።

ከዚያም በማስከተል ከፍ ያለው አሏህ እንዲህ አለ:

(6) "ቀጥተኛውን መንገድ ምራን።" ወደ ቀጥተኛው መንገድ ጠቁመን፤ አቅናን ግጠመን ማለት ነው። ያም ብሩህ የሆነ ወደ አሏህና ወደ ጀነት የሚያደርሰው መንገድ ነው። እሱም እውነትን አውቆ በሱው መስራት ነውና ወደ መንገዱ ምራን፤ በመንገዱም ላይ ምራን። ወደ መንገዱ መመራት በጥቅሉ ዲነል ኢስላምን አጥብቆ መያዝና ከሱም ውጭ ያለውን ሃይማኖት መተው ሲሆን በመንገዱ ላይ መመራት ደሞ ከእውቀትም ሆነ ከተግባር አንፃር በእያንዳንዱ የሃይማኖቱ ዝርዝር ጉዳይ መመራትን የሚያጠቃልል ነው። ይህ ዱዓእ እጅግ ጥቅል ከሆኑና ለባሪያ እጅግ ጠቃሚ ከሆኑ ዱዓዎች መካከል ነው። ስለዚህም ይህ ዱዓእ ለሰው ልጅ ካለው አስፈላጊነት አንፃር በሶላት በእያንዳንዱ ረከዓ ላይ መለመኑ ግድ የሚለው ነው።

(7) ይህ መንገድ "የእነዚያን በነርሱ ላይ በጎ የዋልክላቸውን..." ከነብያቶች፣ ከሲዲቆች፣ ከሸሂዶችና ከሷሊቶች የሆኑትን መንገድ ምራን። እንደአይሁዶች ያሉትን እውነትን አውቀው በመተው የጠመሙትን "...የተቆጣህባቸውን..." እንዲሁም እንደክርስቲያን ያሉትን እነዚያ ባለማወቅና በመሃይምነት እውነቱን ስተው "የጠመሙትን" ም "...ሳይሆን..." ቀጥተኛውን መንገድ ምራን። ይህች ሱራ ይዘቷ አጭር ከመሆኗም ጋ (በመልዕክት ደረጃ) ሌላ ሱራ ያላካለላቸውን አካልላለች።

በመሆኑም ሶስቱንም የተውሒድ አይነቶችን አካትታለች፡ ተውሒደል-ሩቡቢያህ (የጌትነት አሃዳዊነቱ) "የአለማት ጌታ" በሚለው ስር ይገኛል፤ ተውሒደል-ኢላሂያህ (የአምላክነት አሃዳዊነቱ) አሏህን በአምልኮ መነጠል ማለት ሲሆን "ለአሏህ" በሚለውና "አንተን ብቻ እንግዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታን እንለምናለን።" በሚለው ቃል ስር ይገኛል፤ እንዲሁም ተውሒደል-አስማእ ወሲፋት (በስምና ባህሪያቱ ያለው አሃዳዊነት) ሲባል ራሱን የገለጸባቸውን ወይም መልዕክተኛው የገለጹበትን የሙሉነት መገለጫ የሆኑ ባህሪያትን ውድቅ ባለማድረግ፤ ምሳሌ ባለመስጠትና ባለማመሳሰል ለሱው ማፅደቅ ነው። ይህም እንዳሳለፍነው "ምስጋና ባጠቃላይ..." በሚለው ላይ ይገኛል።

"ቀጥተኛውን መንገድ ምራን።" በሚለው ደግሞ ነብይነትን ማፅደቅ ይዘለች። ምክንያቱም ያ ከነብያዊ ተልዕኮ ውጭ የማይሳካ በመሆኑ ነው።

"የፍርድ ቀን ባለቤት ለኾነው።" በሚለው ቃሉ ደግሞ በስራ መመንዳትን ማፅደቅ እና መመንዳቱም በፍትህ እንደሆነ እናገኛለን። ምክንያቱም (በአንቀጽ መሰረት) "አድ-ዲን" የተባለው ፍትሃዊ የሆነ ምንዳን ነው።

በቀደር ማፅደቅንም አካትታለች፤ ቀደርያን እና ጀበርያን በተቃረነ መልኩ ባርያም (በፍቃዱ) የሚሰራ እንደሆነ ይዘለች።

እኒ እንደውም "ቀጥተኛውን መንገድ ምራን።" በሚለው ቃሉ ላይ በአጠቃላይ የቢድዳ ሰዎች እና የጠመሙ ሰዎች ላይ ሁሉ ረድ(አፀፋዊ ምላሽ) በውስጧ ይዘለች። ይህንንም ያልነው የአንቀጽ ጭብጥ እውነትን አውቆ በሱው መስራት በመሆኑ ነው። የቢድዳ እና የጥመት ባለቤት ሁሉ ደግሞ ይህንኑ ነው የተቃረኑት።

"አንተን ብቻ እንግዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታን እንለምናለን።" በሚለው ቃልም ስራን በአምልኮውም እገዛ በመሻቱም ኢክላስን ለአሏህ ጥርት ማድረግን ይዘለች።

የ"አየተል ኩርሲይ" ተፍሰር

"አላህ ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም። ሕያው ራሱን ቻይ ነው። ማንገላጀትም እንቅልፍም አትይዘውም። በሰማያት ውስጥና በምድር ውስጥ ያለው ሁሉ የርሱ ብቻ ነው። ያ እርሱ ዘንድ በፈቃዱ ቢኾን እንጅ የሚያማልድ ማነው? (ከፍጡሮች) በፊታቸው ያለውንና ከኋላቸው ያለውን ሁሉ ያውቃል። በሻውም ነገር እንጂ ከዕውቀቱ በምንም ነገር አያካብቡም (አያውቁም)። መንበሩ ሰማያትንና ምድርን ሰፋ። ጥበቃቸውም አያቅተውም። እርሱም የሁሉ በላይ ታላቅ ነው።(255)"

(255) የአሁን መልዕክተኛ ጌታ ይህች አንቀፅ በውስጧ ካለው አሁን ብቸኛ ማድረግ፣ ስለአስገኛችን አሁን ከያዘችው ታላቅነትና የባህርይ ጥልቀት አንፃር ከቁርአን አናቅፆች ሁሉ የበላይ አንቀፅ መሆኗን ተናግረዋል። **“አሁን”** አጠቃላይ የአምላክነት ማንነት ያለው፤ አምላክነትና አምልኮት ከሱ ውጭ ላለ የማይገባ መሆኑንና ከሱ ውጭ ያለ አካል አምላክነት እንዲሁም ከሱ ውጭ ያለው መመለኩ ውድቅ መሆኑን አሳወቀን። እሱ የመስማት፣ የመመልከት፣ የችሎታ፣ ፍላጎትና ሌሎችም በተሟላ መልኩ ፍፁም የህይወት ትርጉም መገለጫዎች የሆኑ ሁሉ ያለው **“ህያው”** ነው። እንዲሁም ራሱን ችሎ የቆመ አል-ቀደም እና ከፍጡራኑ ሁሉ የተብቃቃ ነው፤ አጠቃላይ ድርጊታዊ የሆኑ ባህርያትን ሁሉ **“አል-ቀደም”** የምትለዎ እንዳካተተው ሁሉ ማለት ነው። እሱ አለች ለተባለች ነገር ሁሉ አለኝታዋ ነው፤ አስገኛች፣ አቆያች፣ ለህልውናዋም ለቆይታዋም የሚያስፈልጋትን ሁሉ አጠቃላይ። የእርሱ ህያውና ራሱን ቻይነት ካለው ሙሉነት አንፃር **“ማንገላጀትም እንቅልፍም አትይዘውም።”** ምክንያቱም እንቅልፍና ማንገላጀት የሚጋረጠው ድክመት፣ መሳንና ብክለት ለሚያጋጥመው ፍጡር ነው እንጅ ለታላቅነት፣ ለኩራትና ለልቅና ባለቤት ለሆነው አሁን የሚጋረጡበት አይደሉም። አጠቃላይ የሰማዩም የምድሩም ሁሉ ባለቤት መሆኑንም ተናገረ። ሁሉም የርሱው ተገዥ ባርያዎች ናቸው። ከዚህ ሁኔታ ደግሞ መውጣት የሚቻለው የለም።

“በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ (በትንሣኤ ቀን) ለአልራሕማን ባሪያ ኾነው የሚመጡ እንጂ ሌላ አይደሉም።” (19:93) የተገዥው ሁሉ ባለቤት እርሱው ነው፤ የሙሉ ባለቤትነት፣ የማስተናበር፣ የስልጣን፣ የኩራት ባህሪያት ለሱው ነው።

ከስልጣኑ ሙሉነት አንፃር **“እርሱ ዘንድ የሚያማልድ”** አንድም የለም **“በፍቃዱ ቢሆን እንጅ”**። ጎምቱዎች (ታላላቆች) እና አማላጆች ሁሉ እስኪፈቅድላቸው ድረስ ለሽምግልናው ወደፊት የማይሉ ተገዥ ባርያዎቹ ናቸው። **“«ምልጃ መላውም የአላህ ብቻ ነው። የሰማያትና የምድር ሥልጣን የእርሱ ብቻ ነው። ከዚያም ወደእርሱ ትመለሳላችሁ» በላቸው።...”** (39:44) አሁንም ደግሞ ማንንም እንዲያማልድ አይፈቅድም ለተደሰተበት ካልሆነ በቀር፤ ደሞም አይደሰትምም የሱን ብቸኛ መደረግን እና መልዕክተኞቹን ጌታ መከተልን መሰረት በማድረግ ቢሆን እንጅ (በየትኛውም ነገር አይደሰትም)። እነኚህ መገለጫዎች የሌሎች ከሷው ድርሻ የለውም።ከዚያም ስለሰፊና አካታች ዒልሙ አሳወቀን፤ እሱ ማለቂያ በሌለው መልኩ ለወደፊቱ ፍጡራኖቹ የሚጠብቃቸውን **“በስተኋላቸውም ያለውን”**፤ እንዲሁም ገደብ በሌለው መልኩ ስላለፈውም ሁሉ እንደሚያውቅ አሳወቀን። አንዳችም ተደባቂ ነገር ከሱ የሚደበቅ አይደለም። **“(አላህ) የዓይኖችን ክዳት ልቦችም የሚደብቁትን ሁሉ ያውቃል።”** (ጋፈር 19)

አሁን ዘንድ ስላለው መረጃና እውቀት (እንዲያውቁ) “በሻውም ነገር እንጂ” የሚያካብብ አንዳችም የለም። ከነኝህም አሁን ያሳወቃቸው ሸሪዓዊ እና ተፈጥሯዊ እውነታዎች ይገኝበታል። ይህ ግን እጅግ ኢምንትና እዚህ ግባ የማይባል ተራ ነገር ነው፤ ከአስገኝው አሁን እውቀትና መረጃ አንፃር። ልክ ከፍጡራኖቹ መካከል እጅግ በጣም አዋቂዎቹ መልዕክተኞቹና መላእክቶቹ በሚከተለው መልኩ እንዳሉት “«ጥራት ይገባህ፤ ከአስተማርከን ነገር በስተቀር ለኛ ዕውቀት የለንም። አንተ ዐዋቂው ጥበበኛው አንተው ብቻ ነህና» (አሉ)።” (2:32)

ስለታላቅነቱና ስለልቅናውም እንዲሁ አሳወቀን፤ መንበሩ ሰማያትንና ምድርን መስፋቱ፤ እነርሱንም በውስጣቸው ያለውንም ህልውና ሁሉ በፍጡራኖቹ ላይ ባደረጋቸው አስባቦችና አለም አቀፍ ስርዓት ይጠብቃቸዋል። ይህ ከመሆኑም ጋር ካለው ሙሉ ታላቅነትና ችሎታ፤ በሀገራቸውም ላይ ካለው ሰፊ ጥበብ አንፃር እነርሱን መጠበቁ የሚከብደው አይደለም። “እርሱም የሁሉ በላይ...” በአካሉም ከአጠቃላይ ፍጡራኑ ሁሉ፤ በባህሪው ታላቅነትም የበላይ እርሱው ነው፤ ፍጡራኑን ሁሉ ያሸነፈው የበላይ እሱው ነው፤ ህላጭው ሁሉ ያጎበደደለት፤ አስቸጋሪውም ሆነ ባርያው ሁሉ የሚዋረድለት ለሱው ነው። “...የሁሉ ታላቅ ነው” የታላቅነት፤ የኩራት፤ የልቅናና የግርማ ባህርያትን ሁሉ የሰበሰበ፤ ያልቦች የሚወዱት፤ ነፍሶች የሚያልቁት፤ ከባህሪው በኩል የቱንም ያክል ልቃ የሁሉም ነገር ታላቅነት ቢጠራቀም እንኳ ከልዕለ ሃይሉ ታላቅነት አንፃር የተከላከሉ መሆኗን አዋቂዎች ያውቃሉ።

ይህን የመሰለውን ከመልዕክቶች ሁሉ እጅግ ምጡቅ የሆነን መልዕክት የሰበሰበች አንቀፅ በርግጥ የቁርአን አናቅፅ ሁሉ የበላይ መሆኗ ይገባታልም፤ መልዕክቷን በማስተነተንና በመገንዘብ መልኩ ላጠናትም ልቦናው በእርግጠኝነት(የቂን)፤ በእውቀትና በኢማን የተሟላ መሆኑ ብሎም ከሸይጧን ክፋት ሁሉ መጠበቁም የሚገባ ነው።

የሱረቱ ል-ዘልዘላህ ተፍሲር፤ መደንደ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ረህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (ምድር (በንይል) መንቀጥቀጥዋን በተንቀጠቀጠች ጊዜ፤ 1. ምድር ሸክሞችዋን ባወጣችም ጊዜ፤ 2. ሰውም “ምን ኾነች?” ባለ ጊዜ፤ 3. በዚያ ቀን ወሬዎችዋን ትናገራለች። 4. ጌታህ ለእርሷ በማሳወቁ ምክንያት። 5. በዚያ ቀን ሰዎች ሥራዎቻቸውን (ምንዳዋን) እንዲያዩ ይደረጉ ዘንድ (እንደየሥራቸው) የተለያዩ ኾነው (ከመቆሚያው ስፍራ) ይመለሳሉ። 6. የብናኝ ክብደት ያክልም መልካምን የሠራ ሰው ያገኘዋል። 7. የብናኝ ክብደት ያክልም ክፉን የሠራ ሰው ያገኘዋል። 8.)

(1-2) አሁን በትንሳኤ እለት ስለሚሆነው እያሳወቀን ነው፤ መሬቷ አጠቃላይ እሷ ዘንድ ያለው ግንባታም ይሁን ሌላ ምልክት እስኪንኮታኮት ድረስ በመርበትበት፣ በመናጋትና በመንቀጥቀጥ ትናጣለች፤ ከረብታዎቿ ጫዳ ይሆናሉ፤ «ትክክል ጫዳም ትኾናለች። በርሷ ዝቅታና ከፍታ የሌለባት» “ምድር ሸክሞችዋን ባወጣችም ጊዜ፤” ማለትም በውስጧ ያሉ ሙታንም ይሁን ድልብ ይወጣሉ።

(3) “ሰውም “ምን ኾነች?” ባለ ጊዜ፤” የተጋረጠባትን ከባድ ጉዳይ ሲመለከት፤ በጉዳዩ ከባድነት: “ምን ሆነች?” ማለትም: ምን አይነት ነገር ተጋርጦባት ነው?!

(4-5) “በዚያ ቀን...ትናገራለች። 4.” መሬት ነች “ወሬዎችዋን” (የምትናገረው)። ማለትም: መሬት ባሪያዎች በሰሩት ነገር ላይ ከሚመሰክሩባቸው አንዷ በመሆኗ ሰሪዎች እሷው ላይ ሆነው መልካምም ይሁን መጥፎ የሰሩትን ትመሰክራለች። ይህም የሚሆነው “ጌታህ ለእርሷ በማሳወቁ ምክንያት። 5.” ነው። ማለትም: እሷው ላይ ሆነው የተሰራውን እንድትናገር አዘዘች እሷም ትእዛዙን የምታምፅ አይደለችም።

(6) “በዚያ ቀን ሰዎች... (ከመቆሚያው ስፍራ) ይመለሳሉ። 6.” በመካከላቸው ፍርድ በሚሰጥበት ጊዜ ከመሰብሰቢያ ጫዳው “... (እንደየሥራቸው) የተለያዩ ኾነው ...” ማለትም: የሚበላለጡ ቡድን “...ሥራዎቻቸውን (ምንዳዋን) እንዲያዩ ይደረጉ ዘንድ...” ማለትም: የሰሩትን በጎና መጥፎ ስራ እንዲሁም ምንዳውን የተከማቸ አድርጎ ያሳያቸው ዘንድ (ሰዎቹ ከመቆሚያ ስፍራው ይመለሳሉ)።

(7-8) “የብናኝ ክብደት ያክልም መልካምን የሠራ ሰው ያገኘዋል። 7. የብናኝ ክብደት ያክልም ክፉን የሠራ ሰው ያገኘዋል። 8.” ይህ በጎውንም መጥፎውንም ሁሉ አጠቃሎ የሰበሰበ (አገላለፅ) ነው። ምክንያቱም ከነገራቶች ሁሉ እጅግ በጣም አናሳ የሆነችዋን የብናኝ ክብደት ያክል እንዲያያትና እንዲመነዳባት ከተደረገ ከዛ በላይ በሆነውማ በቀዳሚነት የተገባ ይሆናል። ልክ ከፍ ያለው አሁን እንዲህ እንዳለን: “ነፍስ ሁሉ ከመልካም ነገር የሠራችውን የቀረበ ኾኖ የምታገኝበትን ቀን (አስታውስ)። ከመጥፎም የሠራችው በርስዋና በርሱ (በጎጧአትዋ) መካከል በጣም የሰፋ ርቀት ቢኖር ትመኛለች።” “የሰሩትንም ነገር ሁሉ ቀራቢ ኾኖ ያገኙታል።” በዚህ ላይ ትንሽም ቢሆን መልካሙን በመስራት ማነሳሳትን እና የሚናቅም ቢሆን መጥፎ ከመስራት ማስጠንቀቅን ይዟል።

የሱረቱ-ፈ-ዓድያት ማብራሪያ፤ መክደ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ረህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (እያለክለኩ ፍዋጮች በኾኑት (ፈረሶች) እምላላሁ። 1 (በሰኮናቸው) እያጋጩ እሳትን አውጪዎች በኾኑትም፤ 2. በማለዳ ወራሪዎች በኾኑትም፤ 3. በእርሱ አባራን በቀሰቀሱትም፤ 4. በ(ጠላት) ክቢ መካከል በእርሱ (በጧት) በተጋፈጡትም እምላላሁ። 5. ሰው ለጌታው ብርቱ ከሓዲ ነው። 6. እርሱም በዚህ ላይ መስካሪ ነው። 7. እርሱም ገንዘብን ለመውደድ በጣም ብርቱ ነው። 8. (ሰው) አያውቅምን? በመቃብሮች ያሉት (ሙታን) በተቀሰቀሱ ጊዜ፤ 9. በልቦች ውስጥ ያለውም ሁሉ በተገለጸ ጊዜ (እንዴት እንደሚኾን)?! 10. ጌታቸው በዚያ ቀን በእነርሱ (ነገር) በእርግጥ ውስጠ አዋቂ ነው። 11.)

(1) ከፍ ያለው አሏህ በሷ ላይ ካለው ፍጡራን ዘንድ የታወቀ ደማቅ ምልክትና ጉልህ ፀጋ አንፃር በፈረስ ይምላል። የማለበትን ከሁኔታም አንፃር ሲታይ ሌሎች መሰል እንስሳት በማይጋሩበት ሁኔታ ነው የማለው። እንዲህም አለ **"እያለክለኩ ፍዋጮች በኾኑት (ፈረሶች) እምላላሁ።"** ከብርታቱ የተነሳ ማለክለክ የሚያደርሳቸው የሆነን ሃይለኛና ጥግ የደረሰ ፍጫን ሯጮች የሆኑት። ያም (ማለክለክ) ፍጫዋ ሲበረታ ከደረቷ የሚወጣ የስትንፋሷ ድምፅ ነው።

(2) **"(በሰኮናቸው) እያጋጩ እሳትን አውጪዎች በኾኑትም፤"** በሚኖሩበት ጊዜ በሰኮናቸው ድንጋይ ላይ የሚወጡበት ብርታትና ሃይለኛው እሳትን ያወጣል።

(3) በጠላት ላይ **"በማለዳ ወራሪዎች በኾኑትም"**፤ ይህም አብዛኛውን ጊዜ ወረራ የሚካሄደው በማለዳ በመሆኑ ነው።

(4-5) **"በቀሰቀሱበትም"** በፍጫቸውና በማጋጨታቸው **"አባራ"** (የሚቀሰቅሱት)። **"በ(ጠላት) ክቢ መካከል በእርሱ (በጧት) በተጋፈጡትም እምላላሁ።"** ወረራው በታቀደበት የጠላት ስብስብ መሃል ይጋፈጣሉ።

(6) መሃላው የተማለበት (ጭብጥ) ቀጣይ ቃሉ ነው። **"ሰው ለጌታው ብርቱ ከሓዲ ነው።"** ለአሏህ ተገቢ የሆነውን መልካም ነገር ታቃቢ (ነው)። የሰው ልጅ በተፈጠረበት ማንነት ነፍስ ያለባትን ግዴታ በተሟላ መልኩ ለመወጣት የምትመች ሆና አይደለም። ይልቅ ተፈጥሮዋ ከሚጠበቅባት ኢኮኖሚያዊም ሆነ አካላዊ ግዴታ መወጣት መስነፍና መታቀብ ነው። አሏህ መርቶት ከዚህ ባህሪ ግዴታን ወደ መወጣት የገጠመው ካልሆነ በቀር።

(7) "እርሱም በዚህ ላይ መስካሪ ነው።" ማለትም፡ የሰው ልጅ ስለራሱም ከሚያውቀው አንፃር ያለበትን የማቀብና የካሃዳነት ማንነቱ ላይ መስካሪ የሆነ እንጅ የሚያስተባብለውና የሚያወግዘውም አይደለም። ምክንያቱም ግልፅና ጉልህ የሆነ ጉዳይ ነውና። በርግጥ በአንቀፁ ላይ መስካሪ ነው የተባለው ለአሁን ቢባልም ያስኬዳል። ማለትም፡ የሰው ልጅ ለጌታው ብርቱ ካሃዳ ነው፤ ለዛም ደሞ አሁን መስካሪ ነው። በአንቀፁ ላይ ለጌታው ካሃዳ ለሆነ ሰው ከባድ ዛቻ አለበት። በሱ ላይ አሁን መስካሪው ነውና።

(8) "እርሱም፡ ማለትም፡ የሰው ልጅ "...መልካምን ለመውደድ..." ማለትም፡ ገንዘብን "...በጣም ብርቱ ነው።" ማለትም፡ ለገንዘብ ያለው ውዴታ እጅግ የበዛ ነው። ለዛ ያለው ውዴታ ነው እሱ ላይ ያሉበትን ግዴታዎች ከመወጣት ያቀበው። የነፍሱን ፍላጎት ከጌታው ውዴታ በፊት እንዲያስቀድም ያደረገው። ይህ ሁሉ የሆነው ታዲያ እይታውን በዝቸ አለም ላይ ስለገደበና ከአኼራውም ስለተዘናጋ ነው።

(9-10) ለዚህም ነው ታዲያ ለቀጠሮው ቀን ፍርሃት እንዲኖረው በማነሳሳት መልኩ እንዲህ ያለው፡ "ሰው) አያውቅምን?!..." ማለትም፡ ይህ ተላላ አያውቅምን? "በመቃብሮች ያሉት (ሙታን) በተቀሰቀሱ ጊዜ፤" ማለትም፡ ሙታኖችን ለመሰብሰብና ለመቀስቀስ ከቀብራቸው ባወጣቸው ጊዜ፤ "በልቦች ውስጥ ያለውም ሁሉ በተገለጸ ጊዜ (እንዴት እንደሚኾን)?!" ማለትም፡ ልቦና ውስጥ የተደበቀው የመልካምም ይሁን የመጥፎ እምቅ ግልፅ በሆነና በጎላ ጊዜ፤ ሚስጥሩ ግልፅ የውስጡም ጉልህ በሚሆንበት ጊዜ፤ በፍጡራኖች ፊትም የስራቸው ውጤት ግልፅ በሆነበት ጊዜ ማለት ነው።

(11) "ጌታቸው በዚያ ቀን በእነርሱ (ነገር) በእርግጥ ውስጠ አዋቂ ነው።" ማለትም፡ በግልፅና ውስጣዊ፤ በድብቁም በጉልሁ ስራቸው ላይ የሚመለከትና በሷውም ላይ የሚመነዳቸው ነው። ዘላለሙን የሚያውቃቸው ከመሆኑም ጋ ስለነሱ በዛንላት ያለውን መረጃ ነጥሎ ጠቀሰ፤ ይህም ምክንያቱ አሁን የሚመነዳበት ሁኔታ መነሻነቱ በራሱ ከሚያውቀውና ከተመለከተው የሆነን ምንዳ በመሆኑ ነው።

የሱረቱ አልቃሪዓህ ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (ቆርቋሪይቱ (ጩኸት)፤ 1. ምን አስደናቂ ቆርቋሪ ናት! 2. ቆርቋሪይቱም ምን እንደኾነች ምን አሳወቀህ? 3. ሰዎች እንደ ተበታተነ ቢራቢሮ (ወይም ኩብኩባ) በሚኾኑበት ቀን፤ 4. ጋራዎችም እንደ ተነደፈ ሱፍ በሚኾኑበት (ቀን ልቦችን በድንጋጤ ትቆረቁራለች።) 5. ሚዛኖቹ የከበዱለት ሰውማ፤ 6. እርሱ በምትወደድ ኑሮ ውስጥ ይኾናል። 7. ሚዛኖቹም የቀለሉበት ሰውማ፤ 8. መኖሪያው ሃዊያህ ናት 9. እርሷም ምን እንደ ኾነች ምን አሳወቀህ? 10. (እርሷ) በጣም ተኳሳ እሳት ናት።11.)

(1-3) "ቆርቋሪይቱ (ጩኸት)፤" ከእለተ ተንሳኤ ስያሜዎቿ መካከል አንዱ ነው። በዚህም የተሰየመችበት ምክንያት ሰዎችን ብሽብሯ የምትቆረቁርና የምታስደነግጣቸው በመሆኗ ነው። ለዚህም ነው ጉዳይዋን ከፍ ከባድ አድርጎ በተከታዩ ቃሉ የገለፀው "ቆርቋሪይቱ (ጩኸት)፤ 1. ምን አስደናቂ ቆርቋሪ ናት! 2. ቆርቋሪይቱም ምን እንደኾነች ምን አሳወቀህ? 3"

(4) “ሰዎች እንደ ...በሚኾኑበት ቀን፤” ካለው የድንጋጤ ብርታትና ከባድነት አንፃር። “...እንደ ተበታተነ ቢራቢሮ (ወይም ኩብኩባ) ...” ከፊሉ በከፊሉ ላይ እንደሚዋልል የአንባቢ መንገድ በአንቀፁ ላይ “አልፈራሽ” የተባሉት አቅጣጫዎን ሳታውቅ በለሊቱ ክፍለጊዜ የሚበርሩ እሳት ቢቀጣጠልላት እንኳ ምንነቱን ባለማወቅ ጥልቅ የምትል (የእሳት እራት) ነች። የዛንላት እነዚያ የአእምሮ ባለቤት የሆኑት የሰው-ልጆችም ሁኔታቸው እንዲሁ ነው።

(5) እነኝህ ብርቱ የሆኑ የማይሰሙት ተራሮች ደግሞ “... እንደ ተነደፈ ሱፍ...” ይሆናሉ። ማለትም፡ ተነድፎ በመበጠሩ እጅጉን ደካማ ሆኖ እንደቀረ ሱፍ የትኛውም የንፋስ ቀላል ሳይቀር ይዘት የሚበር ይሆናል። ከፍ ያለው አሏህ እንዲህ ይላል፡ “ጋራዎችንም እርሷ እንደ ደመና አስተላለፍ የምታልፍ ስትኾን የቆመች ናት ብለህ የምታስባት ሆና ታያታለህ። የዚያን ነገሩን ሁሉ ያጠነከረውን የአላህን ጥበብ (ተመልከት)። እርሱ በምትሠሩት ሁሉ ውስጥ ዐዋቂ ነው።” (ነምል 88) ከዚህም በኋላ የተበተነ አቧራ ትሆናለች፤ የሚታይ ነገር የሌላት ሆና ትወድማለች። የዚህኔ ሚዛኖችም ይቆማሉ ሰዎችም ለሁለት ይከፈላሉ፤ ለዘላለሙ እድለኛና እድለቢስ ሆነው።

(6-7) “ሚዛኖቹ የከበዱለት ሰውማ፤” ማለትም፡ በጎው ከክፋቱ በላይ ያመዘነችለት “እርሱ በምትወደድ ኑሮ ውስጥ ይኾናል።” በመደሰቻ ጀነቶች ውስጥ ይሆናል።

(8-11) “ሚዛኖችም የቀለሉበት ሰውማ፤” ክፋቱን መቋቋም የሚችል በጎ የሌለው “መኖሪያው ሃዊያህ ናት።” ማለትም፡ መኖሪያና መጠለያው ከስያሜዎቿ አንዱ ሃዊያህ የሆነችው እሳት ነች። ልክ እንደዛች የማትለየው እናቱ። ከፍ ያለው አሏህ እንዲህ እንዳለው፡ “... ቅጣቷ የማይለቅ ነውና” (አል-ፋርቃን) የዚህን ትርጉም በማስመልከት እንዲህ ተብሏል፡ መሃል አናቱ የእሳቱ ውስጥ ማገዶ ነች። ማለትም፡ ወደ እሳቱ በጭንቅላቱ ይወረወራል ማለት ነው።

“እርሷም ምን እንደ ኾነች ምን አሳወቀህ?” ይህ የሷን ጉዳይ ከፍ ከማድረግ አንፃር ነው። ከዚያም በተከታይ ቃሉ አብራራት፡ “(እርሷ) በጣም ተኳሳ እሳት ናት።” ማለትም፡ ብርቱ አቃጣይ፤ የማቃጠል ብርታቷ ከዱንያዋ እሳት የማቃጠል ብርታት በሰባ እጥፍ የምትበልጥ የሆነች ነች። ከሷ በአሏህ እንጠበቃለን።

የሱረቱ ተካራ ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (በብዛት መፎካከር (ጌታችሁን ከመገዛት) አዘነጋችሁ። 1. መቃብሮችን እስከ ጎበኛችሁ ድረስ። 2. ተከልከሉ፤ ወደፊት (ውጤቱን) ታውቃላችሁ። 3. ከዚያም ተከልከሉ፤ ወደ ፊት ታውቃላችሁ። 4. በእውነቱ (የሚጠብቃችሁን) እርግጠኛ ዕውቀትን ብታውቁ ኖሮ፤ (ባልዘናጋችሁ ነበር)። 5. ገሀነምን በእርግጥ ታያላችሁ. 6. ከዚያም እርግጠኛን ማየት ታዩዋታላችሁ። 7. ከዚያም ከድሎታችሁ ሁሉ በዚያ ቀን ትጠየቃላችሁ። 8.)

(1) ተጋሪ ሳያደርጉ እሱን በብቸኝነት ማምለክ፤ እሱን ማወቁ፤ ወደሱው መመለሱ፤ የሱን ውዴታ ከሁሉም ነገር ማስቀደም የሆነውን የመፈጠራቸው አላማ ለመዘናጋታቸው ባርያዎቹን በመውቀስ መልኩ ከፍ ያለው አሏል እንዲህ ይላል፡ “...**(ጌታችሁን ከመገዛት) አዘነጋችሁ።**” አሁን ካወሰነው። **“በብዛት መፎካከር...”** ሰዎች የሚፎካከሩበትን ሁሉ ሊያካትት ዘንድ የፈክክሩን ምንነት አላወሰነም፤ የአሏህ ፊት ያልተፈለገበት ተፎካካሪዎች የሚፎካከሩበትን፤ ተመፃዳቂዎች የሚመፃደቁበትን በገንዘብም፣ በልጅም፣ በረዳትም፣ በሰራዊትም፣ በሰራተኛም፣ በክብርም፣ ሌላ ሌላም አንዱ ለሌላው “እኔ እበልጥ” ብሎ የሚፎካከረትን ሁሉ ሊያካትት ዘንድ።

(2) ይህ ዝንጉነታችሁ፣ ጫወታችሁ፣ መዘናጋታችሁ ቀጥሎ **“መቃብሮችን እስከ ጎበኛችሁ ድረስ”** ዘለቅችሁ። የዚህኔ ነው ግርዶሹ የተነሳላችሁ፤ ምን ይሁን መካሱን በማትችሉበት ጊዜ ሆነ እንጅ፤ **“መቃብሮችን እስከ ጎበኛችሁ ድረስ”** የሚለው አንቀፅ “በርዘኽ” ከሱ የሚፈለገው ወደቀጣዩ አገር መሸጋገር የሆነ አገር እንደሆነ ያመለክተናል። ምክንያቱም አሏህ “ዘያሪዎች” ብሎ ነው እንጅ የገለፃቸው “የሚቆዩ” ብሎ አይደለም፤ ይህም ከሞት መቀስቀስን እና ቀሪ በሆነችዋ ጠፊ ባልሆነችዋ አገር መመንዳትን ይጠቁማል።

(3-6) ለዚህም ነው **“ተከልከሉ፤ ወደፊት (ውጤቱን) ታውቃላችሁ። 3. ከዚያም ተከልከሉ፤ ወደ ፊት ታውቃላችሁ። 4. በእውነቱ (የሚጠብቃችሁን) እርግጠኛ ዕውቀትን ብታውቁ ኖሮ፤ (ባልዘናጋችሁ ነበር)። 5.”** ማለትም፡ ልቦናችሁ ድረስ የሚዘልቅ እውቀት ቢኖራችሁ ኖሮ መፎካከር ባላዘናጋችሁ፤ ወደ መልካም ስራም በተራራዎችሁ ነበር። ነገር ግን ተጨባጩን አላማወቃችሁ ወደምታዩት ነገር አደረሳችሁ። **“ገሀነምን በእርግጥ ታያላችሁ።”** ማለትም፡ ትንሳኤን እንደምትመለከቱ ነው፤ አሏህ ለካፊሮች ያዘጋጃትን ቅጣት እንደምትመለከቱ ነው።

(7) **“ከዚያም እርግጠኛን ማየትን ታዩዋታላችሁ።”** ማለትም፡ የአይን እይታ፤ ከፍ ያለው አሏህ እንዳለው “ከሓዲዎችም እሳትን ያያሉ። እነርሱም በውስጧ ወዳቂዎች መኾናቸውን ያረጋግጣሉ። ከእርሷም መሸሻን አያገኙም።”

(8) **“ከዚያም ከድሉታችሁ ሁሉ በዚያ ቀን ትጠየቃላችሁ።”** ያ በዱንያ ላይ ለተጠቀማችሁበት ተገቢውን ሹክር አደረሳችሁን? በሱ ላይ ለአሏህ የሚገባውን መብቱን ተወጣችሁን? እሱን ለማመፅ አልተጠቀማችሁበትምን? (አግባቡን ጠብቃችሁ ከነበር) የተሻለ በላጭ ፀጋውን ይውልላችሁ ዘንድ። ወይስ ተሸንግላችሁ የሚገባውን ሹክር አላደረሳችሁም? ምናልባትም ጭራሽ እሱን ለማመፅ ነው የተጠቀማችሁበት? በዛውም ይቀጥችኋልና። ከፍ ያለው አሏህ እንዲህ ይላል፡ “እነዚያም የካዲት በእሳት ላይ በሚጋፈጡ ቀን «ጣፋጮቻችሁን በአነስተኛይቱ እይወቃችሁ አሳለፋችሁ። በእርሷም ተጠቀማችሁ፡ ስለዚህ በምድር ላይ ያለ አግባብ ትኩሩ በነበራችሁትና ታምዱ በነበራችሁት ዛሬ የውርደትን ቅጣት ትምመነዳላችሁ» (ይባላሉ)።”

የሱረቱ አል-ዓስር ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክዳ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (በጊዜያቱ እምላላሁ። 1. ሰው ሁሉ በእርግጥ በከሳራ ውስጥ ነው። 2. እነዚያ ያመኑትና መልካሞችን የሠሩት፤ በእውነትም አደራ የተባባሉት፤ በመታገስም አደራ የተባባሉት ብቻ ሲቀሩ። 3.)

(1-3) ከፍ ያለው አሏህ የሌሊትና ቀን መፈራረቅ፤ የባሮቹ ስራና ድርጊቶች መድረክ በሆነው ጊዜ ይምላል። የሰው ልጅ ሁሉ ከስጋል፤ ከሳሪ ደግሞ የአትራሬ ተቃራኒ ነው። ክስረት የሚበላለጥ የሆነ የተለያዩ በርከት ያለ ደረጃ አለው። ክስረቱ ልቅ የሆነበት ዲኒያውንም አኼራውንም እንደከሰረው፤ ፀጋ ሁሉ አምልጦበት ለዓዛብ እንደተዳረገው አይነቱ ሊሆን ይችላል፤ እንዲሁም ክስረቱ በተሰነ መልኩ ብቻ የሆነ ሊሆንም ይችላል። ለዚህም ነው ከነኝህ አራቱን ባህርያት ከተላበሰ ውጭ ኪሳራ ላይ መሆኑን በጥቅሉ የገለፀው።

- አላህ እንዲያምን ባዘዘው ነገር ሁሉ ማመን፤ እምነትም ደሞ ያለ እውቀት ሊመጣ ወይም ሊሟላ የማይችል በመሆኑ ከሱ ውጭ ሙሉ ሊሆንበት የማይችልበት ቅርንጫፍ ነው።

- እንዲሁም በጎ መስራት፤ ውጭዊ ይሁን ውስጣዊ፤ ከአላህ መብቶች ጋ የተቆራኘ ይሁን ከባሮቹ መብቶች ጋር የተቆራኘ፤ ግዴታ ይሁን የሚመከር መልካም ሥራን ሁሉ መስራት

- እንዲሁም ያ ኢማንና በጎ መስራት የሆነው እውነት ላይ አደራ መባባል፤ ማለትም፡ ከፊሉ ሌላውን በዚሁ አደራ ሊለውና ሊያነሳሳው ብሎም እንዲወደውም ሊያደርገው ማለት ነው።

- አሏህን በመታዘዝ ላይ፤ አሏህን ከማመፅና አሳማሚ በሆነው ቀደር መታገስ።

አንድ ባርያ በመጀመሪያዎቹ ሁለት ነገራቶች ነፍሱን ሙሉ የሚያደርግ ሲሆን በመጨረሻዎቹ ሁለት ነገራቶች ደግሞ ሌላውን ሙሉ የሚያደርግበት ነው። እነዚህ አራት ነገሮች አሟልቶ ሲገኝ ደግሞ ከኪሳራ ተጠብቆ ታላቅ ስኬትን የተጎናፀፈ ይሆናል።

የሱረቱ አል-ሁመዛህ ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክዳ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (ለሃሜተኛ ለዘላፊ ሁሉ ወዮላት። 1. ለዚያ ገንዘብን የሰበሰበና የቆጣጠረው (ያደለበውም) ለኾነ ፤(ወዮላት)። 2. ገንዘቡ የሚያዘወትረው መኾኑን ያስባል። 3. ይከልከል፤ በሰባሪይቱ (እሳት) ውስጥ በእርግጥ ይጣላል። 4. ሰባሪይቱም ምን እንደ ኾነች ምን አሳወቀህ? 5. የተነደደችው የአላህ እሳት ናት። 6. ያቺ በልቦች ላይ የምትዘልቅ የኾነችው። 7. እርሷ በእርግጥ በእነርሱ ላይ የተዘጋጀች ናት። 8. በተዘረጋች አዕማድ ውስጥ (የተዘጋች ናት)። 9.)

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

- (1) "... **ወዮለት**" ማለትም፡ ከባድ ዛቻ፣ ጣጣ፣ ጭንቅ ቅጣት አለበት። "**ለሃሜተኛ ለዘላፊ ሁሉ...**" ማለትም፡ ያ ሰዎችን ባካሉም በቃሉም የሚዘልፈው፤ "ሃማዝ" ማለት ያ ሰዎችን የሚያነውር፤ በአሽሙርና በአካክል ሰዎችን የሚተች ነው። "ለማዝ" ማለት ደግሞ በምላሱ የሚያነውር ነው።
- (2) ከዚህ ሃሜተኛና ዘላፊ ባህርያት መካከል ገንዘብ እያከማቹ እየቆጠሩ በዛው ከመቦረቅ በስተቀር ሌላ ለምንም ግድ የሌለው ሰው ነው። በጥሩ መንገዶች ላይ በማዋል ፣ ዝምድናን በመቀጠል እና የመሳሰሉት ላይ ለማዋል ፍላጎት የለውም።
- (3) ባለማወቁ "**ገንዘቡ የሚያዘወትረው መኾኑን ያስባል።**" በዚህ ዓለም ውስጥ (የሚያዘወትረው መሆኑን ያስባል) ለዚህም ነው የህይወት ዘመናቸው የሚጨምርለት መስሎት ጥረቱ እና ትግሉ ሁሉ ገንዘቡን ለማሳደግ የሚውለው። በእውነቱ ስስት የሰዎችን ሕይወት እንደሚያጠፋ እና ቤቶችን እንደሚያፈርስ እና በጎነት ደግሞ የህይወት ዘመን እንዲጨምር ግን አያውቅም።
- (4-7) "**ይከልከል፤ በሰባሪይቱ (እሳት) ውስጥ በእርግጥ ይጣላል።**" ማለትም፡ ይወረወራል። "**በሰባሪይቱ (እሳት) ውስጥ 4. ሰባሪይቱም ምን እንደ ኾነች ምን አሳወቀህ? 5.**" እሷን በማላቅና ጉዳይዋን ከባድነት በመጠቆም ነው፤ ከዚያም በቀጣዩ ቃሉ አብራራት፡ "**የተነደደችው የአላህ እሳት ናት።**" ያች መቀጣተያዋ እሳትና ድንጋይ የሆነች። ከብርታቷም የተነሳ "**ያቺ በልቦች ላይ የምትዘልቅ የኾነችው።**" ማለትም፡ (መቀጣጫዋ) ከሰውነት አካል ልቦና ድረስ የሚዘልቅ የሆነ።
- (8) ከዚህ ጥግ የደረሰ ቃጠሎም ጋ እነሱ እሷው ውስጥ የታገቱ ናቸው። ከሷ መውጣቱም ተስፋ የቆረጡበት ጉዳይ ነው። ለዚህም ነው "**እርሷ በእርግጥ በእነርሱ ላይ የተዘጋጀች ናት።**" ያለው። ማለትም፡ የተቆለፈች። "**በተዘረጋች አዕማድ ውስጥ**" ከኋላ በርም "**(የተዘጋች ናት።**" ከሷ እንዳይወጡ ማለት ነው። "ከጭንቀት ብርታት የተነሳ ከእርሷ ለመውጣት በፈለጉ ቁጥር ከእርሷ ውስጥ እንዲመለሱ ይደረጋሉ።" ከሷም በአሁኑ እንጠበቃለን፤ መሃረታውንና ጥበቃውንም እንጠይቀዋለን።

የሱረቱ አል-ፊል ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (በዝሆኑ ባለቤቶች ጌታህ እንዴት እንደሠራ አላወቅህምን? 1. ተንኮላቸውን በጥፋት ውስጥ (ከንቱ) አላደረገምን? (አድርጓል)። 2. በእነርሱም ላይ መንጎች የኾኑን ዎፎች ላክ። 3. ከተጠበሰ ጭቃ በኾነ ድንጋይ የምትወረወርባቸው የኾነችን፤ (አዕዋፍ)። 4. ቅጠሉ እንደ ተበላ አዝመራም አደረጋቸው። 5.)

(1-5) ማለትም፡ የአሏህን ችሎታ፣ የማንነቱን ታላቅነት፣ በባሮቹ ላይ ያለውን ርህራሄ፣ የአሃዳዊነቱ ማስረጃ፣ የመልዕክተኛው ሙሐመድን ﷺ እውነተኝነት፣ በእነዚያ ወደተከበረው ቤቱ ደርሰው ማውደሙን የፈለጉት፤ ለዚህም የታጠቁት፤ ለማውደሙም የዝሆን መንጋ ከነሱው ጋ ይዘው የሄዱት፤ የመመለስ ተስፋ የሌላቸውን ከአቢሲኒያም ከየመንም ይዘው የመጡትን፤ የዝሆን ባለቤቶች ላይ በደረገው አላየህምን? -ለዓረቦችም የዜያኔ መመከት በማይችሉበት ሆነው- ወደ መካ አቅራቢያ በደረሱና የመካ ሰዎችም በራሳቸው ላይ ከነሱ ሰግተው ከመካ በወጡ ጊዜ አሏህ በእነርሱ ላይ መንገቶች የኾኑን ወፎችን ላከባቸው። ማለትም፡ የተለያዩ የሁነ። ከሸክላ የሆኑ ድንጋዮችን ይወረውሩባቸዋል። በሷም መታቻቸው፤ ቅርቡንም ፍቁንም ተከታተላቸው፤ ሞቱም ተንኮታኮቱም፤ እነሱም ቅጠሉ እንደ ተበላ አዝመራ ሆኑ። አሏህም ከክፋታቸው ታደገ፤ ክፋታቸውንም በራሳቸው ላይ መለሰ። ታሪካቸው የታወቀና የተሰራጨ ነው። ይህች ነብዩ ﷺ የተወለዱበት አመት ከተልዕኮው ጠቋሚዎችና ከጥሪው አመላካቾች መካከል ሆነች። ለአሏህ ምስጋናና ሹክር ይገባው።

የሱረቱ ሊኢላፊ ቁረይሽ ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (ቁረይሽን ለማላመድ (ባለዝሆኖቹን አጠፋ)። 1. የብርድና የበጋን ወራት ጉዞ ሊያላምዳቸው ይህንን ሠራ። 2. ስለዚህ የዚህን ቤት (የኮሶባን) ጌታ ይግገዙ። 3. ያንን ከረኃብ ያበላቸውን ከፍርሃትም ያረካቸውን (ጌታ ያምልኩ)። 4. ናት።)

(1-4) በርካታ የተፍሰረ ሊቃውንት የዚህ ሱራ መጀመሪያው ከሱ በፊት ያለው ሱራ እንደሆነ ይገልጻሉ።(أي: إن الجار والمجرور متعلق بالسورة التي قبلها) ማለትም፡ ለቁረይሾች ሰላም፣ ጥቅማቸውን ለማስጠበቅ፣ በክረምት ለየመኖች በበጋውም ደሞ ለሻም የንግድና የሲሳይ ፍለጋ ጉዟቸውን ለማስተካከል ስንል ይህን በዝሆኑ ሰዎች ላይ ያደረግነውን አደረግን። እነሱን በክፋት የፈለጋቸውን አሏህ ﷺ የሓረምና የሰዎቹን ጉዳይ በዓረቦች ዘንድ እስኪያከብሯቸውና በየትኛውም የጉዞ ፍላጎታቸው እስከማያደናቅፏቸው ድረስ ከፍ አደረገ። ለዚህም ነው አሏህ ﷺ ሹክር እንዲያደርሱ ያዘዛቸው እንዲህም አለ ፡ “ስለዚህ የዚህን ቤት (የኮሶባን) ጌታ ይግገዙ።” ማለትም፡ በብቸኝነት ሊነጥሉትና አምልኮም ለሱ ብቻ ሊያጠፋ።

“ያንን ከረታብ ያበላቸውን ከፍርሃትም ያረካቸውን (ጌታ ያምልኩ)። 4. ናት)።” የሲሳይ ፍለጋ መግራቱና ከስጋት መዳን ከፍ ላለው አሏህ ሹክር ማድረስ ግድ ከሚያስብሉ ዱኒያዊ ጉዳዮች መካከል ናቸው። ጌታዩ ሆይ! ለድብቁም ለግልሁም ፀጋህ ምስጋና ባጠቃላይ ለንተ የተገባ ነው። አሏህ በዝች ሱራ ላይ ጌትነቱን ከቤቱ ጋ ነጥሎ አቆራኝቶ ያመጣው ቤቱ(ካዕባ) ካለው ክብርና ደረጃ አንፃር እንጅ እሱ የሁሉም ጌታ ነው።

የሱረቱ አል-ማዑን ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (ያንን በምርመራው የሚያስተባብለውን አየህን? (ዐወቅከውን?) 1. ይህም ያ የቲምን በንይል የሚገፈትረው፤ 2. ድኻንም በማብላት ላይ የማያግባባው ሰው ነው። 3. ወዮላቸው ለሰጋጆች። 4. ለእነዚያ እነርሱ ከስግደታቸው ዘንጊዎች ለኾኑት፤ (ሰጋጆች)። 5. ለእነዚያ እነርሱ ይዩልኝ ባዮች ለኾኑት። 6. የዕቃ ትውስትንም (ሰዎችን) የሚከለክሉ ለኾኑት (ወዮላቸው)። 7.)

(1) አሏህ ☪️ የሱንና የባሮቹን ሓቅ የተውትን በመውቀስ መልኩ እንዲህ ይላል: “ያንን በምርመራው የሚያስተባብለውን አየህን? (ዐወቅከውን?)” ማለትም: ሞቶ በመቀስቀስና በምንዳው፤ መልዕክተኞች ይዘውት በመጡት አያምንም።

(2) “ይህም ያ የቲምን በንይል የሚገፈትረው...” ማለትም: ብልቡ ድርቅና እና ተስፋ የሚያደርገው ምንዳም ሆነ የሚሰጋው ቅጣት ባለመኖሩ ምክንያት የማያዝን ብሎም በብርታትና ብድርቅና የሚገፈትር የሆነው፤

(3) “. ድኻንም በማብላት ላይ የማያግባባው ሰው ነው።” ማለትም: ሌላውን። እሱም ሚስቱን የማያበላ ከሆነ ማ (ለዛቻው) ቀዳሚውን ስፍራ ይይዛል።

(4-5) “. ወዮላቸው ለሰጋጆች።” ማለትም: እነዚያ ሰላታቸውን አጥብቀው ያኸፍ የሆኑት፤ ነገር ግን እነሱ “ለእነዚያ እነርሱ ከስግደታቸው ዘንጊዎች ለኾኑት፤ (ሰጋጆች)።” የሆኑት ናቸው። ማለትም: እሷን የሚጨፈልቋት፤ ጊዜዋን የሚተዋት፤ ማእዘኖቿን የሚያዳድሏት የሆኑት ናቸው። ይህም የሆነው የአሏህ ጉዳይ ስለማያሳስባቸው ነው። ከመታዘዘች ሁሉ እጅግ አሳሳቢዋን ነውና የተውት። ሰላትን መርሳት ባለቤቱ ሊወገዝበትና ሊወቀስበት የሚገባው የሆነ ጉዳይ ነው። በሰላት ውስጥ ሆኖ መርሳት ግን ከየትኛውም ሰው ከነብዩ ☪️ም ሊከሰት የሚችል ነገር ነው።

(6-7) ለዚህም ነው አሏህ እነኝህን በእዩልኝ(ሪያእ)፤ በልብ ድርቀትና በርህራሄ ማጣት የገለፃቸው። እንዲህም አለ: “ለእነዚያ እነርሱ ይዩልኝ ባዮች ለኾኑት።” ማለትም: ሰዎች ስለሚያዋቸው ነው

“የዕቃ ትውስትንም (ሰዎችን) የሚከለክሉ ለኾኑት (ወዮላቸው)።” ማለትም፡ በትውስት ወይም ብስጦታ መስጠቱ የማይነሳን ነገር ለመስጠት ንፋግ ናቸው። እንደ የቤት እቃ፣ ባልዲ፣ መቆፈሪያና መሳል መለዋወጡ እንደቀላልና እንደባህል የሆነበት ሁሉ። እነኝህ ከስታቸው አንፃር የዕቃ ትውስትንም ይከለክላሉ። ታዲያ ከዛ በላይ በሆነው እንዴት ሆነው ነው?!

ይህች ሱራ ሚስኪንና የቲምን በመመገብ ላይ ማነሳሳት፣ በዛው ላይ ማነቃቃት፣ ሰላትን ጠብቆ መያዝ፣ በሷው ላይ መጠባበቅ፣ በሷው እና በሌሎች ስራዎችም ላይ ኒያን ማጥራት ይዛለች። መልካም በመስራት፤ የቤት እቃ፣ ባልዲ ነገርም ሆነ ኪታብ ነገር መዋወቅንና ቀለል ያሉ ነገራቶችን መለጋገስንም አካትታለች። ምክንያቱም አሏህ ይህን ያያደረጉትን ወቅሷልና። አሏህ ይበልጡን ያውቃል።

የሱራቱ አል-ከውሠር ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክደ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (እኛ በጣም ብዙ በጎ ነገሮችን ሰጠን። 1. ስለዚህ ለጌታህ ስንድ፤ (በስሙ) ሰዎም። 2. ጠይህ (የሚጠላህ) እርሱ በእርግጥ (ዘሩ) የተቆረጠው ነው። 3.)

(1) ከፍ ያለው አሏህ ለነብዩ ሙሐመድ ﷺ አደረግኩልህ በሚል (በመመፃደቅ) መልኩ እንዲህ ይላቸዋል፡ **“እኛ በጣም ብዙ በጎ ነገሮችን ሰጠን።”** ማለትም፡ በርካታ ኸይርና ታላላቅ ችሮታን፤ ከጥቅሉም አሏህ ለነብዩ ﷺ በዕለተ ትንሳኤ የሚለግሳቸው **“አል-ከውሠር”** የሚባል ጅረት፤ ርዝመቱ የአንድ ወር፣ ስፋቱ የአንድ ወር ያክል የሆነ፤ ውሃው ከወተት የነጣ፣ ከማር የጣፈጠ መጠጫው ያላቸው ብዛትም ድምቀትም እንደሰማይ ከዋክብቱ የሆነ፤ ከሱ አንድ ጊዜ የተጎነጨ ጥማት ለዘልአሎም የማይነካው የሆነን ባህር ሰጠሁ እያላቸው ነው።

(2) የዋለላትን ፀጋ ባወሳለት ግዜ እንዲያመሰግንም አዘዘው። እንዲህም አለው፡ **“ስለዚህ ለጌታህ ስንድ፤ (በስሙ) ሰዎም።”** እነዚህን ሁለቱን የአምልኮ አይነቶች ለይቶ ያወሳቸው ከአምልኮ በላጮቹና የመቃረቢያ ቁንጮዎቹ በመሆናቸው ነው። እንዲሁም ሰላት በልቦና እና በአካል ለአሏህ መተናነስን ያካተተች፤ በአምልኮ አይነቶች መዘዋወርን የያዘች በመሆኗ እና በእርድ ደግሞ ባርያ ዘንድ ባለው ውድ የእርድ ነገር መቀራረብን፤ ነፍስ በስስትና በውዴታው ላይ ሁኖ የተፈጠረችበትን ገንዘብ ማውጣት ስላለበት ነው።

(3) “ጠይህ (የሚጠላህ)...” ማለትም፡ አንተን ጠይ፣ ወቃሽህና አንተ ዝቅዝቅ የሚያደርግ “... እርሱ በእርግጥ (ዘሩ) የተቆረጠው ነው።” ማለትም፡ ከመልካም ነገር ሁሉ የተቆረጠው፤ ስራውም የተቆረጠ መወሰቱም የተቆረጠ ነው። ነብዩ ሙሐመድማ ﷺ በርግጥም በትክክል የተሟላው ነው። ለፍጡራን ሊኖራቸው ከሚችል ከፍ ያለ መወሰን፣ የረዳትና የተከታይ ብዛት በተሟላ መልኩ ያላቸው ናቸው።

የሱረቱ አል-ካፊሩን ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (በላቸው «እናንተ ከሓዲዎች ሆይ! 1. «ያንን የምትግገዙትን (ጣዖት አሁን) አልግገዝም። 2. «እናንተም እኔ የምግገዘውን (አምላክም አሁን) ተገዢዎች አይደላችሁም። 3. «እኔም ያንን የተገዛችሁትን (ወደፊት) ተገዢ አይደለሁም። 4. «እናንተም እኔ የምግገዘውን (ወደፊት) ተገዢዎች አይደላችሁም። 5. «ለእናንተ ሃይማኖታችሁ አልላችሁ። ለእኔም ሃይማኖቴ አለኝ። 6.)

(1-6) ማለትም፡ ለከሃዲያን ግልፅ አድርገህ በማሳወቅ እንዲህ በላቸው “«ያንን የምትግገዙትን (ጣዖት አሁን) አልግገዝም።” ማለትም፡ ከአሊህ ውጭ በድብቅም ሆነ በጉልህ ከሚያመልክት መጥራራቱ ነው። “«እናንተም እኔ የምግገዘውን (አምላክም አሁን) ተገዢዎች አይደላችሁም።” አሊህን በመገዛት በኩል ኒያችሁ የጠራ ባለመሆኑ ይህ ከሽርክ ጋ የተቆራኘው አምልኪችሁ አምልኮ የሚባል አይደለም። ይህንንም ደጋግሞ ገለፀው፤ የመጀመሪያው ድርጊቱ እንደሌለ ለመጠቆም ሁለተኛው ደግሞ ጭራሽ የማይነጠል መገለጫ ባህርይ እንደሆነ ለመጠቆም ነው። ለዛም ነው በሁለቱ ጎራዎች መካከል ለያያቸውም ልዩነታቸውንም አስቀመጠ፤ እንዲህ በማለት፡ “«ለእናንተ ሃይማኖታችሁ አልላችሁ። ለእኔም ሃይማኖቴ አለኝ።” ልክ በሌላኛው አንቀፅ እንዲህ እንዳለው “«ሁሉም በሚመስለው መንገዱ ላይ ይሠራል። ጌታችሁም እርሱ መንገዱ ቀጥተኛ የኾነውን ሰው ዐዋቂ ነው በላቸው።” ስለዚህ እናንተም እኔ ከምሰራው የተጥራራችሁ ናችሁ እኔም እናንተ ከምትሰሩት የተጥራራሁኝ ነኝ።

የሱረቱ አል-ነስር ማብራሪያ፤ ሱራዋ መደንይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (የአላህ እርዳታና (መካን) መክፈት በመጣ ጊዜ፤ 1. ሰዎችንም ጭፍሮች እየኾኑ፤ በአላህ ሃይማኖት ውስጥ ሲገቡ ባየህ ጊዜ፤ 2. ጌታህን ከማመስገን ጋር አጥራው። ምሕረትንም ለምነው። እርሱ ጸጸትን በጣም ተቀባይ ነውና። 3.)

(1-3) ይህች የተከበረች ሱራ የምስራች፣ በተከሰተም ጊዜ ለመልዕክተኛው ትእዛዝና ይህን ተከትሎ ለሚመጣው ጥቆማና ማመላከትን ይዘላች። የምስራቿ አላህ መልዕክተኛውን እንደሚረዳ፣ የመካ መከፈት፣ ጠላት ከነበሩ በኋላ ከራሱ ሰዎች፣ ከረዳቶቹ ሆነው የሰዎች “**ጭፍሮች እየኾኑ፤ በአላህ ሃይማኖት ውስጥ ሲገቡ**” እንደሚያይ የምትጠቁመዋ የምስራች ነች። ይህ የምስራች በተጨማሪም የታየ ነው።

ከመካ መከፈት እና ከአላህ እርዳታ በኋላ ያለው ትእዛዝ ደግሞ አላህ መልዕክተኛውን በዚሁ ላይ እንዲያመሰግነው (ኹክር እንዲያደርስ)፣ እሱን በማመስገን እንዲያልቀውና መሃርታውንም እንዲጠይቀው ማዘዙ ነው።

ከጥቆማው በኩል ደሞ ሁለት ጥቆማዎች ይዟል። አላህ ለዲኑ ያለው እርዳታ አላህን (ከማይገባው ሁሉ) ማጥራት እና ከነብዩ ጭ መሃርታን መጠየቅ በተገኘ ቁጥር ሁሉ ይዘልቃልም ይጨምራልም።

ምክንያቱም ይህ ኹክር ከማድረግ በመሆኑ ነው። አላህ ጭ እንዲህ ይላል፡ “**ብታመሰግኑ በእርግጥ እጩምርላችኋለሁ**”። በርግጥም ይህ ነገር በዚህ ህዝብ በቅን ተተኪዎቹ (ኹለፋኡ ራሺዲን) ጊዜም ሆነ ከዛም በኋላ ባሉት የተገኘ ነገር ነው። ዲነል ኢስላም የትኛውም ሃይማኖት ባልዘለቀበትም በአላህ እርዳታ ዘላቂ ከመሆን አልተወገደም። በሌላው ያልገባውም በሱ ገብቷል፤ ከህዝቡ ከራሱ የአላህን ትእዛዝ ከመቃረን በኩል የተከሰተው እስከተከሰተበት ጊዜ ድረስ። የዚያኔ በንግግር መለያየት፣ በጉዳይ መበታተን ተፈተኑ፤ የተከሰተውም ተከሰተ፤ ይህ ከመሆኑም ጋ ለዚህ ኡማ እና ለዚህ ዲን በአእምሮ ውል የማይል በህሊና ዝር የማይል ልዩ የሆነ የአላህ እዝነትና ርህራሄ አለው። ሁለተኛው ጥቆማ ደግሞ የነብዩ ጭ የሞት ቀጠሮ መቃረቡን ጠቁሚ ነበር፤ ይህም የነብዩ ጭ እድሜ ከሌላው እድሜ የተለየ በላጭነት ያለው በመሆኑ አላህ የማለበት ነው። እንደሰላት፣ ሓጅን ሌሎችም በላጭ የሆኑ ነገራቶች ደግሞ መደምደሚያቸው መሃርታ መጠየቅን በመሰሉ መሆኑ የተለመደ ነው፤ ታዲያ አላህም መልዕክተኛውን ጭ የእድሜው መቋጫ መቃረቡን ለመጠቆም በማመስገንና መሃርታን በመጠየቅ አዘዘው። የአላህ ሰላዎትና ሰላም በሳቸው ላይ ይስፈንና በእድሜያቸው ከሚያገኙት በላጭ በሆነው ሁኔታ ጌታቸውን ለመገናኘት፣ ሊዘጋጁና ሊመቻቹ ዘንድ። እሳቸውም ጭ እንደልማዳቸው የቁርአንን መልዕክት ወደ ተግባራዊነት ያዘፋትና በሰላታቸው ይሉት ነበር፤ በሱጁድም ሆነ በሩኩዓቸው “**ጌታዎ ሆይ! ምስጋናም ጥራትም አላህ ሆይ ላንተ የተገባ ነው፤ መሃርታህንም ለግሰኝ።**”

የሱራቱ አል-መሰድ(ተበት ዳ) ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (የአቡ ለሀብ ሁለት እጆች ከሰሩ (ጠፉ፤ እርሱ) ከሰረም። 1. ከእርሱ ገንዘቡና ያም ያፈራው ሁሉ ምንም አልጠቀመውም። 2. የመንቀልቀል ባለቤት የኾነችን እሳት በእርግጥ ይገባል። 3. ሚስቱም (ትገባለች)፤ እንጨት ተሸካሚ ስትኾን። 4. በአንገትዋ ላይ ከጭረት የኾነ ገመድ ያለባት ስትኾን። 5.)

አቡ ለሃብ ማለት የነብዩ ﷺ አጎት ነው። እጅግ ጠላትነቱ የበረታታ አስቸጋሪው ሰው ነበር፤ አሏህ ለጥፋት ይበለውና በዲኑም የለበትም ለዝምድናውም የማያሳስበው ነበር፤ አሏህም በእንዲህ አይነቱ እስከእለተ ትንሳኤ ድረስ በሚያዋርድ ከባድ ወቀሳ ወቀሰው፤ እንዲህም አለ

(1) “የአቡ ለሀብ ሁለት እጆች ከሰሩ (ጠፉ፤)” ማለትም፡ እጁም ከሰረ እድለቢስ ሆነም፤ “... (እርሱ) ከሰረም።”

(2) “ከእርሱ ገንዘቡ ...ምንም አልጠቀመውም።” ያ የነበረውና ድንበር እንዲያልፍ ያደረገው “... እና ያም ያረፈው ሁሉ” የአሏህ ቅጣት በመጣበት ጊዜ አንዳችንም ነገር አልመከተለትም።

(3-5) “የመንቀልቀል ባለቤት የኾነችን እሳት በእርግጥ ይገባል።” ማለትም፡ እሳት ከየአቅጣጫው ታካብበዋለች፤ እሱም ሆነ “ሚስቱም (ትገባለች)፤ እንጨት ተሸካሚ ስትኾን።” እሷም በበኩሏ ለአሏህ መልዕክተኛ ﷺ እጅግ ብርቱ አስቸጋሪ ነበረች። እሷም ከባሏ ጋ በወንጀልና በጠላትነት ትተባበራለች፤ ክፋትን ትነዛለች፤ የአሏህ መልዕክተኛን ﷺ ለማስቸገር እስከኾሎታዋ ጥግ ድረስ ትለፋለች። ልክ አንገቱ ላይ “... ከጨረት የኾነ ...” ገመድ ተቋጥሮለት እንጨት በሚሰበስብ ሰው አኳኋን እሷም በጨንቃዋ ወንጀልን ትሸከም ነበር። ማለትም፡ ከቃጭ በሆነ። ወይም ደግሞ እሷ አንገቷ ላይ ከጨረት የተገመደ ገመድ ተቋጥሮለት በእሳት ውስጥም በባሏ ላይ ማገዶ ትጭንበታለች።

ያም ሆነ ይህ፡ በዚህ አንቀፅ ላይ ከአሏህ አስደናቂ ምልክቶች መካከል ይገኝበታል። አሏህ ይህን ሱራ ያወረደው አቡ ለሃብና ባልተቤቱ ህያው ሳሉ ነበርና፤ እነሱም እሳት ውስጥ የሚቀጡ መሆናቸው የማይቀርለት ጉዳይ መሆኑንም አሳወቀን፤ ኢስላምን አለመቀበላቸውም ግድ የሚል ጉዳይ ነበር፤ ነገሩም ታድያ ግን የቅርቡንም የሩቁን የሚያውቀው ጌታ ባለው መልኩ ነበር የተከሰተው።

የሱረቱ አል-ኢኸላስ ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክዶ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (በል «እርሱ አላህ አንድ ነው። 1. «አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው። 2. «አልወለደም፤ አልተወለደምም 3. «እርሱም አንድም ብጤ የለውም።» 4.)

(1) ማለትም፡ “በል” ቁርጥ ባለ መልኩ ታምኖበት፤ ትርጉሙንም አምኖ በመቀበል፤ “«እርሱ አላህ አንድ ነው።” (በል)። ማለትም፡ አሃዳዊነት በሱ በቃ! በምሉእነት የተነጠለ አሃዳዊነት ያለው ነው። ያ መልካም ስምችና የተሟላ ልኡል ባህርያት እንዲሁም ፍፁም ድርጊቶች ያሉት፤ ያም ብጤም ሆነ አምሳያ የሌለው ነው።

(2) “«አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው።»” ማለትም፡ በሚፈለገው ነገር ሁሉ ታሳቢው፤ የላይኛውም ሆነ የታችኛውም አለም ባለቤት ሁሉ ጥግ በደረሰ ትህትና የሚፈልጉት፤ በባህርያቱ የተሟላ በመሆኑ ጉዳዮቸውን ይጠይቁታል፤ በሃሳባቸው ሁሉ ይከፈሉታል። ያ በእውቀቱ የተሟላ “አል-ዓሊም”፤ ያ ቻይነቱ የተሟላ የሆነ “አል-ሐሊም”፤ ያ በእዝነቱ የተሟላ የሆነ እንዲሁም ሁሉንም ነገር ያካበበች እዝነት ባለቤት የሆነ “አርረሒም” ነው፤ በሌሎች ባህርያቱም እንዲሁ (የተሟላ ባህርይ ባለቤት) ነው።

(3) ከምሉእነቱም አንፃር እሱ “«አልወለደም፤ አልተወለደምም»” በራስ መብቃቃቱ የተሟላ ነውና።

(4) “«ለእርሱም አንድም ብጤ የለውም።»” ከፍ ያለው የላቀው አሏህ በስያሜውም ይሁን፤ በባህርያቱም በድርጊቱም ቢሆን (አንድም ብጤ የለውም)።

ይህች ሱራ አሏህ ከስምና ባህርያቱ አንፃር ያለውን አሃዳዊነት በሙሉ አጠቃልላ ይዘላች።

የሱራቱ አል-ፈለቅ ማብራሪያ፤ ሱራዋ መክዳ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (በል «በተፈልቃቁው ጎህ ጌታ እጠበቃለሁ። 1. «ከፈጠረው ፍጡር ሁሉ ክፋት። 2. «ከሌሊትም ክፋት ባጨለመ ጊዜ፤ 3. «በተቋጠሩ (ክሮች) ላይ ተፊዎች ከኾኑት (ደጋሚ) ሴቶችም ክፋት። 4. «ከምቀኛም ክፋት በተመቀኘ ጊዜ፤ (እጠበቃለሁ በል)።» 5.)

(1) ማለትም፡ ጥበቃን በመሻት መልኩ “«በተፈልቃቁው ጎህ ጌታ»” ማለትም፡ የፍሬውም የአዝርእቱም አስገኝ፤ የንጋቱም አስገኝ (በሆነው ጌታ) “እጠበቃለሁ” ማለትም፡ እጠጋለሁ፤ እከለላለሁ፤ አጥብቄ እይዛለሁ፤ “በል”።

(2) “«ከፈጠረው ፍጡር ሁሉ ክፋት።»” ይህ የፈጠረውን ፍጡር ሰውንም ይሁን ጅኑንም፤ እንስሳቱንም፤ በሙሉ የሚያጠቃል ሲሆን እሷ ዘንድ ካለው ክፋት በፈጣሪዋ መጠበቅ ማለት ነው።

(3) ጥቅል አድርጎ ከገለፀ በኋላ ላይቶ አመጣ እንዲህም አለ፤ “«ከሌሊትም ክፋት ባጨለመ ጊዜ፤»” ማለትም፡ ሌሊቱ ሰዎችን ባጨለመ ጊዜ፤ በርካታ ክፉ መናፍስትና አስቸጋሪ እንስሳት በሚሰራጩበት ጊዜ ከሚሆነው ሁሉ።

(4) “«በተቋጠሩ (ክሮች) ላይ ተፊዎች ከኾኑት (ደጋሚ) ሴቶችም ክፋት።»” ማለትም፡ እነዚያ ድግምቱ ላይ በሚቋጥሩት የድግምታቸው ቋጠሮ ክሮች ላይ በመትፋት ለድግምታቸው ከሚታገዙት ሴት ደጋሚዎች ክፋት፤

(5) “«ከምቀኛም ክፋት በተመቀኘ ጊዜ፤ (እጠበቃለሁ በል)።»” ሓሲድ(ምቀኛ) ማለት ከተመቀኘው ሰው ያለን ፀጋ እንዲወገድ የሚመኝ ነው። ለዛም ፀጋው እንዲወገድ የሚችለውን ነገር ያደርጋል። ስለዚህም ከክፋቱ ለመዳንና ተንኮሉን ውድቅ ለማድረግ በአሏህ መጠበቅ አስፈላጊ ሆኖ ተገኘ።

ቡዳ(የሰው አይን)ም በምቀኛ ስር የሚካተት ነው፤ ምክንያቱም የሰው አይን (አይቶ አሏህ በረካ ያድርግለት ከማይል) ከክፉ ፍጥረት የገማ ነፍስ ምቀኛ እንጅ አይመነጭምና። ይህች ሱራ ከጥቅሉም ይሁን ከዝርዝር የክፋት አይነቶች ሁሉ በአሏህ መጠበቅን አጠቃልላ ይዛለች። እንዲሁም ድግምት እውነትነት ያለው ክፋቱ የሚሰጋ በመሆኑ ከሱም ሆነ ከሰሪዎቹ የአሏህ ጥበቃ የሚያስፈልገው መሆኑንም ትጠቁማለች።

የሱራቱ አል-ናስ ማብራሪያ፤ ሱራዋ መደንይ ነች

በአላህ ስም እጅግ በጣም ረህሩህ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው። (በል «በሰዎች ፈጣሪ እጠበቃለሁ። 1. «የሰዎች ሁሉ ንጉሥ በኾነው። 2. «የሰዎች አምላክ በኾነው። 3. «ብቅ እልም ባይ ከኾነው ጎትጓት (ሰይጣን) ክፋት። 4. «ከዚያ በሰዎች ልቦች ውስጥ የሚጎተጉት ከኾነው። 5. «ከጋኔኖችም ከሰዎችም (ሰይጣናት እጠበቃለሁ በል)።» 6.)

(1-6) ይህች ሱራ ከሸይጧን በሰዎች ጌታ፤ በንጉሳቸውና በአምላካቸው (አሏህ) ጥበቃ መሻትን አካትታለች። ያ የክፋቶች ሁሉ መሰረትና መሳሪያም ጭምር የሆነው፤ ያም ካለው ፊትና እና ክፋት አንፃር “**ከዚያ በሰዎች ልቦች ውስጥ የሚጎተጉት ከኾነው።**” ክፋትን ያስውብላቸዋል፤ እሱም መልካም እንደሆነ አስውቦ ያሳያቸዋል፤ እንዲያደርጉትም ፍላጎታቸውን ያነሳሳል። ከበጎ ነገርም ደግሞ ስነልቦናቸውን ይጎዳባቸዋል፤ ካለው ምንነት በተለየ መልኩ አድርጎ ያሳያቸዋል፤ እሱ ሁሌም እንዲሁ ነው ሁኔታው። ይወሰውስ ይወሰውስና መልሶ ደሞ ይደነዝዛል፤ ማለትም፡ አንድ ባርያ ጌታውን አስታውሶ ለመመከቱ በጌታው ከታገዘ ከመወሰወስ ስራው ይስተጓጎላል። በመሆኑም በሰው ልጆች ሁሉ ጌታ በአሏህ ሊታገዝ፤ ጥበቃውን ሊጠይቅና ሊከለል ይገባዋል። ፍጡራን ሁሉ በጌትነቱና በንግስናው ስር ናቸው። በዛች ለሷው ሲባል በፈጠረበትም ምክንያት የሁሏንም ተንቀሳቃሽ አናት የያዘው እሱው ነው። እሷም ከሷው ማቆራረጥና በነሱና በሷ መካከል ግርዶሽ መሆን፤ አብረውት የእሳት ጓዶች ይሆኑ ዘንድ የሱ ጭፍሮች ማድረግም የሚፈልገውን ጠላታቸውን በመገፍተር እንጅ የምትሟላ አይደለችም። ወስዋስ (መወትወት) ከሰው ልጅ እንደሚሆነው ሁሉ ከሰው ልጅም ይሆናል። ለዚህም ነው፡ “**ከጋኔኖችም ከሰዎችም (ሰይጣናት እጠበቃለሁ በል)።**»” ያለው።

ከጅምሩ እስከ ከፍፃሜው፤ በጉልሁም ሆነ በድብቁም ሁሉ ምስጋና ለሱ የተገባ ነው። ፀጋውን ሙሉ ሊያደርግልን ዘንድ አሏህን እንጠይቀዋለን። ከሱ በርካታ ፀጋ ግርዶሽ የሆነችንን ወንጀላችንንም፤ አንቀጾቹን ከማስተንተን ልባችንን ያጠፋቸውን ማንዳለጥና ስሜትንም መሃርታውን ይለግሰን ዘንድ እንጠይቀዋለን። እኛ ዘንድ ባለ ክፋት እሱ ዘንድ ያለን በጎ እንደማይነፍገን እንከጅለዋለን ከሱም ተስፋ እናደርጋለን። ምክንያቱም ከከሃድያን ህዝቦች በቀር ከአሏህ ረህራሄ ተስፋ የሚቆርጥ የለምና። ከጠማሞችም በቀር ከሱ እዝነት ተስፋ አይቆርጥምና። የአሏህ ሰለዋትና ሰላም በመልዕክተኛው ሙሐመድ፤ በተከታዮቹና በባልደረቦቹም ሁሉ ላይ ይስፈን፤ ዘላለሙን የተቀጣጠለ ዘላቂነት ያለው ሰለዋትና ሰላም። ምስጋናም ባጠቃላይ መልካም ነገር ሁሉ በፀጋው ሙሉ ለሚሆነው ይሁን።

የመግቢያውና የተፍሲሩ ፈተና

1. የ "አሳሳቢ ትምህርቶች ለብዙሃኑ ህዝብ" ፀሃፊ ማን ነው?
 - ሸይኽ ዓብዱል ዓዚዝ ቢን ባዝ
 - ሸይኽ ሙሐመድ ቢን ዑዋይሚን
 - ሸይኽ ሀይሠም ሰርሐን
2. ለምንድን ነው ስለ "አሳሳቢ ትምህርቶች ለብዙሃኑ ህዝብ" የምንማማረው?
 - አሳሳቢ ስለሆነች
 - ምክንያቱም ዑለሞች ትኩረት እንዲሰጣት አደራ ስላሉ
 - ለአንድ ሙስሊም አስፈላጊ የሆኑ አሳሳቢ ነገራቶችን ስላካተተች
 - ሁሉም መልስ ነው
3. ይህ ፅሁፍ የሚዳስሰው ስለ:
 - አንድ ሙስሊም ከቁርአንና ከተውሒድ ጋ በተያያዘ ያለውን ሁኔታ
 - የስርዓትና የስነምግባር ርእሶችን
 - ሙታንን ስለ መገነዝ
 - ስለሶላትና ዉዳእ
 - ከወንጀል ስለማስጠንቀቅ
 - ሁሉም መልስ ነው
4. አንድ ሙስሊም ቁርአንን እንዴት እንደሚነበብ፣ እንዴት አስተካክሎ መቅራት እንዳለበት፣ እንዴት መሐፈዝ እንዳለበት መጀመር የሚገባው በ:
 - ሱረቱ አል-ዓለቅ
 - በሱረቱ አል-ፋቲሐ
 - በሱረቱ አል-ኢኸላስ
5. ሰዎች ቁርአንን ከማስተንተንና በሱ ከመስራት ጋ በተያያዘ ባላቸው አቋም ወደ ሁለት ጠርዝ እና አንድ ሚዛናዊ ይከፈላሉ (እውነት - ሃሰት)
6. አንድ ተማሪ መጀመር ያለበት በየትኛው የተፍሲር ኪታብ ነው?
 - ኢብን ከሢር
 - አሱ-ሰዕዲይ
 - አል-ቁርጡቢይ
7. አንድ ተማሪ መጀመር ያለበት በአጫጭሮች ሲሆን በሂደት ነው ወደ ረዣዥሞቹ መሄድ ያለበት (እውነት - ሃሰት)
8. አንድ ተማሪ ከተፍሲር ኪታቦች መማርን መጀመር ያለበት በዘወትርና በመደጋገም እንዲያነብ በሚያነሳሳው በሱረቱል ቀሶስ፣ መርየምና አል-ከህፍ መሰል ሱራዎች ነው። (እውነት - ሃሰት)

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

9. አንድ ተማሪ ራሱ ተፍሲርን ለማንበብ የሚያስቸግረው ከሆነ ለማዳመጥ በተዘጋጁ (تفسير القران من تفسير السعدي) የኪታብ ንባብ ቅጂዎች ማዳመጡ ይመከራል (እውነት - ሃሰት)

10. ነብዩ ﷺ ቁርአን እየቀሩ ትርጉሙን አለማስተንተንን አስጠንቅቀዋል (እውነት - ሃሰት)

ከሱረቱል ፋቲሐ ማብራሪያ የተውጣጡ ጥያቄዎች

11. ሱራዋ በዚህ ስያሜ የተጠራችው ከሷም እንዳይወጣም ወደሷ እንዳይገባም በሚገታ መልኩ የታጠረች በመሆኗ ነው። (እውነት - ሃሰት)

12. ሱረቱል ፋቲሐ የተባለችበት (ተጨማሪ) ምክንያት...

13. ከሱረቱል ፋቲሐ ሌሎች ስያሜዎች መካከል:

- ኡሙል ቁርአን (የቁርአኑ እናት) አስሰብዐል መሣኒ (ሰባቱ የሚደጋገሙ)
- አስ-ሶላት (ሰላቲቷ) ሩቃ(ፈውስ) ሁሉም መልስ ነው።

14. አሷህን በማመፅ ሳይሆን አሷህን በመታዘዝ ላይ እንኳ ቆይተን ቁርአን ከመቅራታችን በፊት የአሷህን ጥበቃ መሻት ("አዑዙ ቢላሂ" ማለትን ይመስል) ግዴታ ነው። ምንድን ነው ምክንያቱ?

15. 'አዑዙ' የሚለው ቃል ትርጉሙ ምንድን ነው?

16. ለምንድን ነው ሸይጧን አር-ረጂም(ቅጥቅጡ የተረገመው) የሚባለው...

- የተረገመ ማለትም ከአሷህ እዝነት የተባረረ ስለሆነ . በተወንጫፊ ከዋክብት ስለሚቀጠቀጥ
- የሰው ልጅን በስሜትና በውዥንብር ስለሚቀጠቅጥ(ስለሚመታ) ሁሉም መልስ ነው

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

17. አሏህ...

- በውዴታና በማላቅ ተመላኪ አምላክ ነው
- ከሱ ውጭ በዚህ ስያሜ የተጠራ አንድም የለም
- ለአሏህ ስያሜዎች ሁሉ መንደርደሪያ ነው
- የአሏህ ታላቁ ስያሜው ነው።
- ሁሉም መልስ ነው።

18. አር-ራሕማን እና አር-ረሒም በሚሉት ሁለቱ የአሏህ መልካም ስያሜዎች መካከል ያለው ልዩነት ምንድን ነው?

.....
.....

19. ከፍ ያለው አሏህ ፍጡራትን የሚንከባከበው በሁለት መልኩ ነው፤ በምን እና በምን?

- ጥቅል እና ልዩ
- የተገደበ እና ያልተገደበ

20. አብዛኞቹ የነብያት ዱዓ _____ በሚል ነው።

- አሏህ ሆይ!
- ያ ረብ (ጌታየ)!

21. የ "ዲን" እለት ማለት...

- የትንሳኤ እለት
- ሰዎች በስራቸው የሚመነዱበት እለት
- ሁሉም መልስ ነው

22. "ቀጥተኛውን መንገድ ምራጭ!" እጅግ ሰብሳቢውና ጠቃሚው ዱዓ ነው (እውነት-ሃሰት)

23. አድ-ዲን የሚለው የዓረብኛ ቃል የሚገልፀው

- ምንዳን
- ስራን
- አንዳንዴ ስራውን አንዳንዴም ምንዳውን

24. (እንደ ዓረብኛ ስዋሰው) ድርጊት ተቀባዩን ከድርጊት ፈፃሚው ማስቀደም ፋይዳው ...

- መገደብን (የተጠቀሰው ድርጊት በፈፃሚው ላይ ብቻ የተገደበ መሆኑን)
- ምንም

25. 'አምልኮን' ከ 'እገዛ መሻት በፊት' መወሰቱ _____ ከ _____ እንደማስቀደም ነው።

- ጥቅል የሆነውን ነጠላ ከሆነው
- የራሱን መብት ከባርያው መብት
- ሁሉም

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

26. "አንተን ብቻ እንግዛለን፤" የሚለው አንቀፅ ለምንድን ነው ጥቅል በሆነ አገላለፅ የመጣው?

.....

27. ዲባዳ (አምልኮ) ...

ከጉልህም፣ ከድብቁም፣ ውጫዊም ይሁን ውስጣዊ፣ ከንግግርም ይሁን ከተግባር አሏህ የሚወደውንና የሚደሰትበትን ሁሉ የሚያጠቃልል ስም ነው።

በመውደድና በማላቅ መልኩ ትእዛዛትን በመፈፀምና ክልክላትን በመቆጠብ ለአሏህ መተናነስ ነው።

አንዳንዴ ይህን ይፈለግበታል አንዳንዴ ደግሞ ሌላኛው ይፈለግበታል(ሀ እና ለ)

28. "ምራን" በሚለው የሃያሉ አሏህ ቃል የተፈለገበት ምራቻ ...

መጠቆም እና ማመላከት ተውፊቁን መግጠም ሁሉም መልስ ነው

29. "የእነዚያን በነርሱ ላይ በጎ የዋልክላቸውን" በሚለው ቃል የተፈለገበት... ከዚህ ህዝብ አማኝ የሆነው ሁሉ ከነብያቶች፣ ከሲዲቆች፣ ከሸሂዶችና ከሷሊሎች የሆኑትን በጎ የዋለላቸውን

30. "አንተን ብቻ እንግዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታን እንለምናለን።" የሚለው አንቀፅ ሸሪፍንና ቀደርን መሰብሰብን አቅፏል (እውነት - ሃሰት)

31. ከሚከተሉት መካከል የትኛዎ ነቸ ሌሎቹ ያላካተቱትን የቁርአን ክፍል በይበልጥ ያካተተች?
 ሱረቱል ፋቲሐ አየቱል ኩርሲይ ሱረቱል ኢቫላስ

32. "... መንገድ ምራን።" የሚለው የአሏህ ቃል ከሚያካታቸው መካከል...

ነብይነት የሚባለውን እውነታ ማፅደቅ በመላ የቢድዳ እና የጥመት ባለቤት ላይ ምላሽ መስጠት ሁሉም መልስ ይሆናል

33. "የፍርዱ ቀን ባለቤት" የሚለው የአሏህ ቃል ከሚያካታቸው መካከል...

ምንዳ የሚሆነው በፍትህ እንደሆነ አንድ ባርያ የሚሰራው ስራ በተጨማሪም የ/በራሱ እንደሆነ ቀድመው የተጠቀሱት ሁሉ መልስ ናቸው ምንዳ በስራ ብቻ እንደሆነ

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

ፈተና ከአየተል ኩርሲይ አንቀፅ ማብራሪያ

- 34. ለአየተል ኩርሲይ አንቀፅ ይህ ስያሜ የተሰጣት **ኩርሲይ** የተጠቀሰበት አንቀፅ ስለሆነች ነው (እውነት – ሃሰት)
- 35. በቁርአን ውስጥ ታላቋ አንቀፅ የትኛው ነች? ስለእዳ የምትዳስሰዋ አንቀፅ . አስሩ ሙብቶች የተወሰደች አንቀፅ አየተል ኩርሲይ
- 36. ቁርአን ከመልዕክት አንፃር ልዑል ነው (እውነት – ሃሰት)
- 37. ከአሊህ መልካም ስያሜዎች መካከል በአየተል ኩርሲይ ላይ የተወሰኑት የአሊህ ስያሜዎች ስንት ናቸው?
 አምስት ስድስት ሰባት
- 38. "**አያው**" የሚለው የአሊህ ስም ከምን አንፃር ምሉእነትን ይዟል...
 አካላዊ ስልጣናዊ
- 39. "**ራሱን ቻይ**" የሚለው የአሊህ ስም ከምን አንፃር ምሉእነትን ይዟል...
 አካላዊ ስልጣናዊ
- 40. "**አያው**" እና "**ራሱን ቻይ**" የሚሉት ቃላት በሚቆራኙበት ጊዜ ስልጣናዊ እና አካላዊ ምሉእነትን ይጠቁማሉ። (እውነት – ሃሰት)
- 41. "**አያው**" እና "**ራሱን ቻይ**" የሚሉት የአሊህ ስያሜዎች በቁርአን ላይ ተቆራኝተው የተደጋገሙበት ቦታ፡ ...
 በሶስት ቦታ በአራት ቦታ በሁለት ቦታ
- 42. የውግዘት ባህርያትን አሊህ ከራሱ መልዕክተኛውም ከሱ እንዳወገዙት እኛም ልናወግዛቸው ግድ ነው፤ ተቃራኒው የሆነውን ምሉእነት ከማፅደቅም ጋ፤ ምክንያቱም ማውገዝ ብቻውን ምሉእነት አይደለምና። ለምሳሌ፡ ካለው የተሟላ "**አያው**" እና "**ራሱን ቻይ**" ማንነት አንፃር ማንገላጃትንና እንቅልፍን ከሱ እናወግዛለን (እውነት – ሃሰት)
- 43. አሊህ ለተደሰተበት ካልሆነ በቀር ለማንም በሸፈዓ አይፈቅድም፤ የሚደሰትም አይደለም

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

ከ _____ ሰዎች ቢሆን እንጅ።

- ተውሐድ . የነብዩ ሱና ተከታይ. የተጠቀሱት ሁሉ መልስ ናቸው
 - 44. አሏህ ፍጡራትን ያሳወቃቸው ሸሪጫም ይሁን አለማዊ እውነታ...
 - ትንሽ ነው .ብዙ ነው
 - 45. "ከፊታቸው ያለውን ሁሉ ያውቃል" አሁን ያለው እና የወደፊቱን ማለት ሲሆን "ከኋላቸው ያለውም" ማለት ያለፈ ማለት ነው። (እውነት - ሐሰት)
 - 46. "አል-ዓልይ (የሁሉ በላይ...)" የሚለው የአላህ ስም ትርጉም፡
 - በአካሉ በባህርያቱ ፍጡራንን ሁሉ አሸናፊ የሆነ ሁሉም
 - 47. ከመተኛቱ በፊት የሚያነበው ሰው ከአላህ ዘንድ የጠበቀ መከላከያም አለው፤ እስኪነጋም ድረስ ሸይጧን አይቀርበውም። ምንድን ነው?
 - የሱራ አል-በቀራህ መጨረሻ አንቀጾች አየተል ኩርሲይ
 - 48. አየተል ኩርሲይን መቅራቱ ይመከራል...
 - ከግዴታ ሰላቶች በኋላ
 - ከምኝታ በፊት ጧትና ማታ ሁሉም መልስ ነው
- የሱራቱል ዘልዘላህ ማብራሪያ ፈተና**
- 49. ሱራቱል ዘልዘላ ... መከይ ነች መደንይ ነች
 - 50. ሱራቱል ዘልዘላ በውስጧ ከያዘችው መካከል...
 - ማስጠንቀቅ ማበረታታት ሁሉም መልስ ነው
 - 51. "ምድር (በጎይል) መንቀጥቀጥዋን በተንቀጠቀጠች ጊዜ፤" የሚለው የአሏህ ቃል «ትክክል ሜዳም ትኾናለች። በርሷ ላይ ዝቅታና ከፍታ የሌለባት» ከሚለው ቃሉ ጋ ተነፃፀ ነው፡ (እውነት- ሃሰት)
 - 52. "ምድርም ሸኪሟን ባወጣችም ጊዜ" ማለት ተራራና ኮረብታዋን ሙታንና ድልጧን
 - 53. ምድር በባርያዎች ላይ ከሚመስከሩ የመስካሪዎች ጎራ መካከል አንዷ ነች። (እውነት – ሃሰት)

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

54. “የተለያዩ ኾነው” የሚለው የአሏህ ቃል የተፈለገበት...
 እያንዳንዱ ራሱን ችሎ የሚበላለጡ ጎራዎች
55. "የብናኝ ከብደት ያክልም መልካምን የሠራ ሰው ያገኘዋል።..." የሚለው የአሏህ ቃል "የሰሩትንም ነገር ሁሉ ቀራቢ ኾኖ ያገኙታል።..." እንደሚለው የአሏህ ቃል ነው (እውነት – ሃሰት)

ከሱረቱል ዓዲያት ማብራሪያ ፈተና

56. ሱረቱል ዓዲያት ... መደንይ ነች መከይ ነች
57. "ዓዲያት" የሚለው ቃል ትርጉም ...
 ፈረሶች ተንቀሳቃሽ ሁሉ ሁሉም መልስ ነው
58. ሱረቱል ዓዲያት ግዴታ የሆኑ መብቶችን ያለመወጣትን ማስጠንቀቅን ይዛለች። (እውነት – ሃሰት)
59. የሚከተሉትን ቃላት ትርጉም ግለፅ፡
 “ዶብሐን”
 “ቀድሐን”
 “ነቅዐን”
 “ለከኑድ”

ከሱረቱል አል-ቃሪዓህ ማብራሪያ ፈተና

60. ሱረቱል ቃሪዓህ ... መከይ ነች መደንይ ነች
61. ከሱረቱል ቃሪዓህ ተፈላጊ ነጥቦች መካከል ከ _____ ማስጠንቀቅን ይዛለች፡
 የእለተ ቂያማ አስደንጋጭ ሁኔታዎች የዱንያ ፈተና
62. አልቃሪዓህ የተባለው ምኑን ነው የዛቻ አንቀጾች እለተ ትንሳኤ
63. የሚከተሉትን ቃላት ትርጉም አብራራ፡
 "እንደ ተበታተነ ቢራቢሮ (ወይም ኩብኩባ)"

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

"እንደ ተነደፈ ሱፍ"

64. በዝህች ሱራ የተወሳው ሚዛን ... ትክክኛ ሚዛን. የፍትህ ዘይቤአዊ ገለፃ

65. "በምትወደድ ኑሮ" ማለት ዱንያ ጀነት

66. "መኖሪያው ሃዊያህ ናት" ማለት:

እንደማትለየው የሆነችው እናቱ ትሆናለች መሃል እናቱ የእሳቱ ውስጥ ማገዶ ነች።

ሁሉም መልስ ነው

67. "እርሷም ምን እንደ ገነቸ ምን አሳወቀህ?!" የሚለው ቃሉ

የጉዳይዋን ከባድነት ለመጠቆም ነው ጥያቄ ነው

68. አሏህ ይጠብቀንና ከእሳቲቱ ስያሜዎች መካከል:

አል ሃዊያህ ጀሃነም አል ሐጢማህ

ለዚ ሰዒር ሰቀር

ሁሉም መልስ ነው

69. "(እርሷ) በጣም ተኳሳ እሳት ናት።" -ከሷ በአሏህ እንጠበቃለንና- ቃጠሎዋ ከዱንያዋ

እሳት ቃጠሎ በስንት እጥፍ ትበልጣለች?

በሰባ በዘጠና በዘጠና ዘጠኝ

ፊተና ከሱረት አት-ተካሡር ማብራሪያ

70. ይህች ሱራ ... መክይ ነች መደንይ ነች

71. ይህች ሱራ በውስጧ _____ ይዛለች

ስለሰዎች ሁኔታ መናገርን የመፈጠራቸው አላማ ለመዘናጋታቸው ባርያዎቹን መውቀስን

72. ይህች ሱራ የተፈለገበት የአሏህ ፊት እንኳ ቢሆን መፎካከርን ትከለክላለች። (እውነት - ሃሰት)

73. ሰው ሲሞት "ወደ መጨረሻ መኖርያው ሄደ" የሚለው አገላለፅ... ከሞት በኋላ

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

መቀስቀስን ያወግዛል ይቻላል

74. "እስከ ነበኛችሁ ድረስ..." በሚለው ቃል ዘያሪዎች ብሎ ገለፃቸው እንጅ ነዋሪዎች ብሎ አይደለም የገለፃቸው። ለምን?

የበርዘክ(የቀብር) ህይወት ዋና እሳቤው ወደመጨረሻው ሃገር መሸጋገር የሆነ አገር በመሆኑ

ከራሳቸው የሆነው የዱንያ መኖርያ ቤት የራሳቸው ወዳልሆነው የመቃብር ቤት ስለተሸጋገሩ

75. እውቀት ወደ ሶስት ይከፈላል፡ ተጨባጭ እውቀት፣ ተጨባጭ እይታ እና ተጨባጭ እውነታ (እውነት-ሃሰት)

ከሱረቱ አል-ዓስር ማብራሪያ ፈተና

76. ሱረቱል ዓስር... መክይ ነች መደንይ ነች

77. ሱረቱል ዓስር አራት ቁምነገሮችን ትጠቁማለች፡ እውቀት፣ ባወቁት መስራት፣ ጥሪ ማድግና ትዕግስት። (እውነት – ሃሰት)

78. ከአሷ ውጭ ባለ አካል መማልን በማስመልከት ትክክለኛው አገላለፅ የትኛው ነው?

አሷ ከፍጡራኑ በፈለገው መማል ይችላል ፍጡራን ከአሷ ውጭ ባለ አካል

መማል አይችሉም ፍጡራን ከአሷ ውጭ ባለ አካል መማል ይችላሉ

የመጀምሪያውና የሁለተኛው መልሶች ብቻ ትክክል ናቸው

79. ትዕግስት _____ ወደ ይከፈላል ወደ ሁለት ወደ ሶስት ወደ አራት

80. ሱራዋ አራት ትዕዛዞች አሏት፤ ብሁለቱ ትዕዛዞች አንድ ባርያ ራሱን ሙሉ የሚያደርግበት ሲሆን በሌሎቹ ሁለቱ ደግሞ አንድ ባርያ ሌላውን ሙሉ የሚያደርግበት ነው። (እውነት – ሃሰት)

የሱረቱል ሁመዛህ ማብራሪያ ፈተና

81. ይህች ሱራ... መክይ ነች መደንይ ነች

82. "ወይል" የሚለው ቃል ትርጉም...

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

- ጀሃንም ውስጥ ያለ ሸለቆ ○ ጀሃንም ውስጥ ያለን ሸለቆ እና ከዛም በላይ ያካተተ ዛቻ
83. አል-ሃምዝ የሚባለው በቃል የሚደረገውን ሲሆን አል-ለምዝ የሚባለው በድርጊት የሚደረገውን ትንኮሳ የሚመለከት ነው። (እውነት – ሃሰት)
84. "ገንዘቡ የሚያዘወትረው መኾኑን ያስባል።!" ከሚለው ቃሉ በጎነት በእድሜ የሚጨምር መሆኑን እንረዳለን። (እውነት – ሃሰት)
85. "ምን አሳወቀህ?" ከሚለው ቃሉ የምንረዳው ነብዩ ﷺ... ○ ያውቋታል ○ አያውቋትም
86. "የተነደደችው የአላህ እሳት ናት።" በሚለው ከፍ ያለው አሏህ ቃሉ ላይ የእሳት ማገዶ... ○ ሰዎች ○ ድንጋይ ○ ሁለቱም መልስ ናቸው
87. "በልቦች ላይ የምትዘልቅ የኾነችው።" በሚለው ከፍ ያለው አሏህ ቃል የተፈለገው እሳቲቱ፡ ○ የሚታሰበው ○ ሰውነትና አልፋ ልቦና ድረስ ትዘልቃለች

የሱረቱል ፊል ማብራሪያ ፈተና

88. ሱረቱል ፊል ሱራዋ ... ○ መካይ ነች ○ መደንይ ነች
89. በየብሱ ላይ ካሉት ፍጥረቶች ሁሉ ታላቋ ፍጥረት ከአሏህ ቤቶች መካከል በአንዱ እንኳ ድንበር እንዳታልፍ ትሰጋለች፤ የሰው ልጅ ደግሞ ለስጋቱ ቀዳሚውን ስፍራ ይይዛል። (እውነት – ሃሰት)
90. ነብዩ ﷺ የተወለዱበት አመት በአረቦች የ_____ አመት ይባላል። ○ የዝሆን ○ የሃዘን ○ የድርቅ
91. ይህች ሱራ ከነብዩ ﷺ መላክ በፊት የነበረ ከተለምዶ ውጭ የሆነ ለሳቸው ሲባል የተገለፀ ነብያዊ ተአምሮች የሚካተት ነው። (እውነት – ሃሰት)
92. የተከታዮቹን ሃረጎች ማብራሪያ ግለፅ:
- "...መንጎች የኾኑን ዎፎች..."
- "... እንደ ተባላ አዝመራ..."

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

ከሱረቱል ቁረይሽ ማብራሪያ ፈተና

93. ሱረቱል ቁረይሽ... መካይ ነች መደንይ ነች
94. ይህች ሱራ ከ_____ ሱራ ጋር ቁርኝት አላት አል-ካፊሩን አል-ፊል
 አን-ናስ
95. የቁረይሾች ጉዞ በከረምት ወደ ሻም በበጋ ደግሞ ወደ የመን ነበር። (እውነት – ሃሰት)
96. አሏህ የመካን እና የሰዎቹን ክብር በሌሎች ዓረቦች ልቦና ዘንድ እስኪያከብሯቸውና እስከማይጋረጡባቸው ድረስ አልቋቸዋል። በመካ ሳሉ በመካም ጉዞም ላይ ሆነው
97. አሏህ ኔትነቱን ከካዕባ ጋር አቆራኝቶ ያመጣው ላለው ክብር እና በላጭነት እንጅ እሱ የሁሉም ኔታ ነው። (እውነት – ሃሰት)
98. **“ሰለዚህ የዚህን ቤት (የኮዕባን) ኔታ ይግዝ።”** የሚለው ቃል አገላለፅ ፍጡርን ከክብር አንፃር ወደ ፈጣሪ ማስጠጋት ነው። (እውነት – ሃሰት)

የሱረቱል ማዕን ማብራሪያ ፈተና

99. ሱረቱል ማዕን... መካይ ነች መደንይ ነች
100. **“أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّنِّ”** በሚለው ከፍ ያለው አሏህ ቃል “ዲን” በሚለው የተፈለገበት... ከሞት በኋላ መቀስቀስ እና መመንዳት ግዴታንና መብቶችን ማውገዝ
101. **“فَذَلِكِ الَّذِي يَنْذَرُ النَّبِيَّ”** በሚለው የአሏህ ቃል **“يَنْذَرُ”** ማለት... የሚተው
 በጭካኔ የሚገፈትር
102. የቲም የሚባለው _____ የሞተበት ነው። አባቱ እናቱ
103. የቲም የሚባልበትም ... ለአቅመ አዳም እስካልደረሰ
ቢያድግም
104. በሶላት ውስጥ መርሳት ባለቤቱ ሊወቀስበትና ሊወገዝበት የሚገባ የሆነው ሲሆን ሶላትን መርሳት ግን ከየትኛውም ሰው ሊከሰት የሚችል ጉዳይ ነው። (እውነት – ሃሰት)
105. ሪያእ(ይዩልኝ ይስሙልኝ) ኢስላማዊ ፍርድ... የተፈቀደ የተወገዘ

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

○ ለነብዩም ﷺ በንንግሩ ሊፈለግበት ለሚያመቸውም ሁሉ

118. አልካፊሩን የተባሉት...

○ የነብዩ ﷺ ጥሪ ደርሷቸው ያላመኑት እንደ ክርስቲያንና አይሁድ መሰል ሁሉ

○ የመካ ከሃዲያን

119. ይህች ሱራ ከሸርክ እና ጓዶቹ በልቦና፣ በአንደበትና በአካል በተጨባጭ መጥራራትን ይዛለች። (እውነት - ሃሰት)

120. በሱራው ውስጥ (የአንዱ አንቀፅ) መደጋገሙ...

○ ነገሩን ለማጠንከር ነው

○ የመጀመሪያው የድርጊቱ አለመከሰትን የሚገልፅ ሲሆን የሁለተኛው ደግሞ መሰረታዊ መገለጫ ባህርይ እንደሆነ ለመጠቀም ነው።

የሱራቱ አል-ነስር ማብራሪያ ፈተና

121. ሱራቱ አል-ነስር ... ○ መካይ ነች ○ መደንይ ነች

122. ይህች ሱራ በውስጧ የምስራቾች፣ መረጃ፣ ትእዛዝና ጥቆማ ይዛለች። (እውነት - ሃሰት)

123. አሏህ ለዚህ ህዝብ(አማ) እንዲሁም ለዚህ ዲን ከሚታሰበው በላይ እና በአእምሮ ውል ሊል በማይችልበት መልኩ እዝነትና ርህራሄ አለው። (እውነት - ሃሰት)

124. በዝች ሱራ የነብዩ ﷺ የሞት ቀጠሮ እየተቃረበ እየተጠጋ መሆኑን ጥቆማ ይዛለች። (እውነት - ሃሰት)

125. የዚህን ሱራ ጭብጥ ተግባራዊ በማድረግ መልኩ ነብዩ ﷺ በሱጁዳቸው እና በሩኩዳቸው "سبحانك اللهم ربنا وبحمدك اللهم (ሱብጥና ከከሏሁም ረብና ወቢጥምዲክ አሏሁም ግፊርሊ) ማለትን ያበዙ ነበር። (እውነት - ሃሰት)

የሱራቱ አል-መሰድ ማብራሪያ ፈተና

126. ሱራቱ አል-መሰድ ... ○ መካይ ነች ○ መደንይ ነች

127. አቡ ለሃብ ...

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

የነብዩ ﷺ አጎት ነው ከነብዩ ﷺ ጋ ዝምድና የለውም

128. እስከ እለተ ትንሳኤ ድረስ ሲወቀስ ይኖራል...

አቡ ለሃብ ብቻ ከነብዩ ﷺ ጋ ጠላትነት የመሰረተ ሁሉ

129. የተከታዮቹን ቃላት ትርጉም ግለፅ:

- “ተባት” : تَبَّتْ
- “ማከሰብ” : ما كسب
- “ጂዲሃ” : جيدها
- “መሰደ” : مسد

130. ይህች ሱራ አቡ ለሃብንና ባልተቤቱ ከአሏህ ተአምራት መካከል ይዘለች፤ ሁለቱም አልሰለሙም! (እውነት – ሃሰት)

የሱራቱ አል-ኢቭላስ ማብራሪያ ፈተና

131. ሱራቱ አል-ኢቭላስ ... መክይ ነች መደንይ ነች

132. ሱራቱ አል-ኢቭላስ በዚህ ስያሜ የተጠራችበት ምክንያት ...

ጥርት ባለ መልኩ ስለአሏህ ብቻ ስለምትገልፅ የሚቀራትን ከሸርክ ስለምታጠራው
 ሁለቱም

133. ይህች ሱራ ከምንዳ አንፃር _____ ትስተካካላለች

የቁርአኑን ግማሽ የቁርአኑን ሩብ የቁርአኑን አንድ ሶስተኛ

134. ሱራቱ አል-ኢቭላስ ከሱራቱል ፋቲሐ በኋላ በ_____ ሶላት በሁለተኛው ረከዓ መቅራቱ ይመከራል።

ሱብሒ ሱና በመግራብ ሱና በጡዋፍ ጊዜ በሚሰገድ ሱና
 በዊትር ከግዴታ ሶላቶች በኋላ በእንቅልፍ ሰአት ሁሉም መልስ ነው

135. ሶስቱም የተውሒድ አይነቶች እስኪረጋገጡ ድረስ ሱራቱ አል-ካፊርንና ሱራቱ አል-ኢቭላስን ቀንም ሌትም መቅራቱ ይመከራል። (እውነት – ሃሰት)

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

136. ሱረቱ አል-ኢኸላስ በይበልጥ ይዘቷ...
 ተውሒድ አል-ኡሉሂያህ ተውሒድ አል-ሩቡቢያ እና ተውሒድ አል-አስማእ ውሲፋት
137. "በል" ሲል ___ ማለቱ ነው። በቃል ብቻ በቃል፣ በተግባርም በእምነትም
138. "በል «እርሱ አላህ አንድ ነው።" ሲል በጌትነት፣ በአምላክነት እና በስምና ባህርያት ያለውን ብቸኛ ነው ማለቱ ነው። (እውነት – ሃሰት)
139. "«አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው።" ሲል ___ ማለቱ ነው።
 ለሁሉም ነገር ተፈላጊው ያ ለራሱ ሁኖ የሌላውም ሁሉ ብቸኛ መጠጊያ የሆነ
 በአለቃነቱ፣ በጌትነቱ፣ በአምላክነቱ፣ በስምና ባህርያቱ የተሟላ የሁሉ አሳዳሪ የሆነ ሁሉም
140. ልጅ ወይም ወላጅ አለው ብሎ ወደ ኋይሉ አሏህ ማስጠጋት ትልቁ ክህደት ነው። (እውነት – ሃሰት)

የሱረቱ አልፈለቅ ማብራሪያ ፈተና

141. ሱረቱ አልፈለቅ ... መካይ ነች መደንይ ነች
142. ሱረቱ አልፈለቅን መቅራቱ ይመከራል በ...
 ከግዴታ ሰላቶች በኋላ ልትተኛ ስትል ሁሉም መልስ ነው
143. የተከታዮቹን ቃላት ግለፅ፡
 አዑዙ: أعوذ
 አልፈለቅ: الفلق
 ጋሲቂን: غاسق
 ወቀብ: وقب
 አን ነፋሃት: النَّفَّاثَات
 አልዑቀድ: العَقْد
 ካሲዲን: حاسد
144. ይህች ሱራ በውስጧ ... ይዛለች። ጥቅል በሆነ መልኩም ይሁን በዝርዝር የአሏህ ጥበቃን መሻት የሲሕርን እውነትነት ሁሉም

የሱረቱ አን-ናስ ማብራሪያ ፈተና

{ የመጀመሪያው ትምህርት ማብራሪያ }

145. ሱረቱ አን-ናስ ... መክይ ነች መደንይ ነች

146. ሱረቱ አን-ናስ መቅራቱ ይመከራል...

ከግዴታ ሰላቶች በኋላ በእንቅልፍ ጊዜ ሁሉም መልስ ነው

147. 'አል-ኸናስ' ማለት ምን ማለት ነው?

.....

ሁለተኛው ትምህርት

ሁለተኛው ትምህርት-የኢስላም ማእዘናት

የአምስቱ ማዕዘናት ማብራሪያ፡ የመጀመሪያውና ታላቁ ዓምድ - “ከአላህ በስተቀር ሊመለከ የሚገባው አምላክ የለም ፣ መሐመድም ﷺ የአላህ መልእክተኛ ነው”። የሚለው የምስክርነት ቃል ነው። ትርጉማቸውም ወደ ኋላ ከ“ከአላህ በስተቀር ሊመለከ የሚገባው አምላክ የለም” ቅድመ ሁኔታዎች ጋር ይብራራል ። ትርጉሙ-“ላይህ” የሚለው ከአላህ ሌላ የሚመለከትን ሁሉ የሚያወግዝ ነው። “ላይህ” ማለት ደግሞ አምልኮን ለአላህ ብቻ የሚያፀድቅ ነው።

የ “ላይህ” ቅድመ መስፈርቶች ደግሞ፡

- 1 -እውቀት፡ ድንቁርናን የሚጋፈጥ።
- 2 - እርግጠኝነት፡ ጥርጣሬን የሚጋፈጥ።
- 3- ኢክላስ፡ ሽርክን የሚጋፈጥ
- 4- እውነተኝነት፡ ውሸትን የሚጋፈጥ
- 5- ጥላቻን በሚጋፈጥ ውዴታ
- 6- መጎተት፡ መተውን የሚጋፈጥ
- 7 - መቀበል፡ ማፈግፈግን የሚጋፈጥ
- 8- ከአላህ ሌላ በሚመለከኩ ነገሮች ሁሉ መካድ።

ይህም በቀጣዮቹ ሰንኞች ተጠቃልሎ እናገኘዋለን፡

- እውቀት፣ እርግጠኝነት፣ እንዲሁም ኢክላስህ
- እውነተኝነት፣ ውዴታ፣ ለትእዛዙም መጎተትህ
- ተቀብሎ አፅድቆ በሌላው ተመላኪ መካድህ
- ይህ ነው ተፈላጊው የእምነት መሰረትህ።

እንዲሁም በሙሐመድ መልዕክተኝነት መመስከር ግድ የሚያስብላቸው ግዴታዎች ደግሞ፡ የተናገሩትን እውነት ብሎ መቀበል፣ ባዘዙትም መታዘዝ፣ ካስጠነቀቁትና ከከለከሉትም መራቅ እና እሳቸው በደነገጉት እንጅ አሏህን አለማምለክ ናቸው። ከዚያም ለተማሪው ቀሪዎቹን የኢስላም ማዕዘናት ይብራራሉ። እነሱም፡ ሶላት፣ ዘካ፣ የረመዲንን ወር መያም፣ መንገዱን ለቻለ በተከበረው የአሏህን ቤት ሓጅ ማድረግ ናቸው።

{ የሁለተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

የ "لا اله الا الله" ማእዘናት

ማውገዝ: "በእውነት የሚመለከ የለም..."

ከአሊህ ውጭ የሚመለከውን ሁሉ ያወግዛል
(በጣኦት መካድ)

ማፅደቅ: "... ከአሊህ በቀር"

አምልኮን ለአሊህ ብቻ ያፀድቃል
(በአሊህ ማመን)

ይህች ከአሊህ ውጭ በእውነት ሊመለከ የሚገባው የለም የምትለው የኢክላስ ቃል ሁለት ቅድመ መስፈርቶች አሏት፤ እነሱም ማፅደቅና ማውገዝ ናቸው።

የ "ላ ኢላሃ ኢላ አላህ" ቅድመ ሁኔታዎች ማብራሪያ

የ "ላ ኢላህ ኢላሊህ" ሁኔታ እንደ ቁልፍ ጥርሶች ነው። "ላ ኢላሃ ኢላሊህ" ደግሞ በርግጥም የጀነት ቁልፍ ነች። ቁልፍም ጥርሶች ከሌለው በስተቀር አይከፈትም። በቁርአንና በሃዲስ ውስጥ የሚገኘውን "ላ ኢላሃ ኢላ አላህ" ለሚለው ማንኛውም እንዲህ እንዲህ አለው ተብሎ ምንዳ የተወሰነበት ሁሉ እነዚህን ቅድመ ሁኔታዎችን በተጨማሪ ማረጋገጡ ላይ የተመረኮዘ ነው። ቅድመ ሁኔታዎቹም ስምንት ናቸው፡

1- ትርጉሟን ማወቅ፡ ተቃራኒውም ትርጉሟን አለማወቅ ነው። ትርጉሟን የማያውቅን ሰው አትጠቅመውም። ስለሆነም እስልምናን ለመቀበል ለሚፈልግ ሰው ትርጉሙን ማወቅ ይጠበቅበታል። ነብዩ ﷺ "ከአላህ በስተቀር ሊመለከ የሚገባው አምላክ አለመኖሩን እያወቀ የሞተ ጀነት ገባ።" ብለዋል። (ሙስሊም ዘግባውታል)

2 - እርግጠኛነት - ማለትም መቶ በመቶ (ያለጥርጥር)። አንድ ሰው ከአላህ ሌላ ባሉ አማልክት መካድ እንዳለበት አንድ በመቶ እንኳ ቢጠራጠር ወይም ቢያመነታ እሱ/እሷ ሙስሊም አይደለም/ችም። አንድ ሰው ስለነዚያ የነብዩ ﷺ ጥሪ የደረሰቸው አይሁዶች እና ክርስቲያኖች ክህደት የሚጠራጠር ከሆነ ሙስሊም አይደለም። ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል- "እኔ ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ እንደሌለ እና እኔም የአሊህ መልዕክተኛ መሆኔን እመሰክራለሁ። በእነዚህ ሁለት የምስክርነት ቃላት የማይወለዱ ሆኖ ጌታውን አሊህን የሚገናኝ አንድም ባርያ የለም ጀነት የገባ ቢሆን እንጅ።" (ሙስሊም ዘግባውታል)

3- ኢክላስ፡ መቶ በመቶ ለአሊህ ሊሆን፤ ምንም አይነት ይዩልኝ ወይም ይስሙልኝ ካለው ወይም ከአላህ ሌላ የሚያመልክን አይጠቅምውም ።

ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል-“በምልጃዬ በጣም እድለኛ የሆነው ሰው ለ ኢላሃ ኢላ ክላህ ፤ ብሎ ከልቡ በኢኽላስ የሚመሰክር ሰው ነው።” (ቡኸሪ)

4- እውነተኝነት-እንደ ሙናፊቆች አይነቱ ዋሽቶ የሚልን ሰው አትጠቅመውም።

ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል-“ለ ኢላሃ ኢላህ (ከአሁን ውጭ በእውነት ሊመለከ የሚገባው የለም) መሐመድም የአሁን ባርያ እና መልዕክተኛ ናቸው ብሎ ከልቡ የሚመሰክር የለም፤ አሁን ከእሳት እርም የሚለው ቢሆን እንድ።” (ቡኸሪ እና ሙስሊም)።

5- ውዴታ፡ አንድ ሰው አሁን ሊወድ እና አንድንም እንደሱ ላይወድ ነው።

በተጨማሪም አንድ ሰው አላህ እንዲወደድ ያዘዘውን ነገር ሁሉ መውደድ አለበት እና ተቃራኒውም ጥላቻ ነው። ለዚህም ነው ኢስላምን ከሚያፈርሱ ነገራቶች የሚመደበው። መልእክተኞች ይዘውት ከመጡት አንዳችንም ነገር መጥላት ቢሰራበትም እንኳ ከሃዲ ነው። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ይላል-“ ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባለንጣዎችን (ጣዖታትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ኾነው የሚይዙ አልሉ። ...” (አል-በቀራ 165)።

6- መጎተት፡ ይህም ማለት በሷው መስራት ግዴታ ነው ማለት ነው። በሷው የማይሰራን ሰው አትጠቅመውም። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ይላል “በጌታህም እምላላሁ በመካከላቸው በተከራከሩበት ፍርድ እስከሚያስፈርዱህ ከዚያም ከፈረድከው ነገር በነፍሶቻቸው ውስጥ ጭንቀትን እስከማያገኙና ፍጹም መታዘዝንም እስከሚታዘዙ ድረስ አያምኑም፤ (ምእመን አይኾኑም)።” (አን ኒሳእ 65)

7- መቀበል፡ አንድ ሰው በመልእክቱ፤ በተግባሩም ሆነ በእምነቱ መቀበል አለበት። ከፍ ያለው አላህ እንዲህ ይላል “እነርሱ ከአላህ ሌላ አምላክ የለም በተባሉ ጊዜ ይኮሩ ነበሩ። እኛ ለዕብድ ባለቅኔ ብለን አማልክቶቻችንን የምንተው ነን? ይሉም ነበር።” (35-36)

8- መካድ፡ ማለትም ከአሁን ውጭ የተመለከ ሁሉ አምልኮው ውድቅ ነው። ከአሁን ውጭ ሊመለከ የሚገባው የለምና።

ማሳሰቢያ፡

የኢኽላስ የምስክርነት ቃል ማመኑ፤ መናገሩ እና በተግባር ማዋሉ የግድ ነው።

{ የሁለተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

የመውደድ(ፍቅር) አይነቶች

ተፈጥሯዊ ፍቅር
 አሏህን ከመውደድ በፊት እስከልተቀደመ ድረስ የሚፈቀድ ነው። ለምሳሌ፡ ልጅን እና ባለቤትን መውደድን ይመስል። የአሏህ መልዕክተኛ ጌታ እንዲህ ብለዋል፡ "እኔ እሱ ዘንድ ከልጅ፣ ከወላጁም ሆነ ከመላው የሰው ልጅ በላይ እሱ ዘንድ የተወደድኩ እስከልሆንኩ ድረስ አላመነም። "

ለአሏህ ብሎ መውደድ
 ይህ ግዴታ ብሎም ታማኝ የኢማን ዘለበት ነው። አሏህ ጌታ እንዲህ ብሏል፡ "የአላህ መልክተኛ ሙሐመድ እነዚያም ከእርሱ ጋር ያሉት (ወዳጆቹ) በከተላዎቹ ላይ ብርቱዎች በመካከላቸው አዛኞች ናቸው። ..." (48:29). ከስር ባሉት አራት ነገራቶች ይገለጻል፡

ከአሏህ ጋ (እኩል) ማፍቀር
 ይህ ከትልቁ ሽርክ ነው። ከፍ ያለው አሏህ እንዲህ ይላል "ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባለንጣዎችን (ጣዖታትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ኾነው የሚይዙ አልሉ።" (አል በቀራ :165).

አሏህ ዘንድ የተወደዱ ድርጊቶች ያም እንደ ተውሒድ ያለውን ሽሪዓ ይዘት የመጣውን ሁሉ ማለት ነው።

በሱ ሰሪዎች፡ እንደ ነቢያት፣ ሩሱሎች፣ መላእክቶች፣ ሱላጎችና እና እያንዳንዱ የተውሒድ ሰው።

ለአላህ የተወደዱ ጊዜያት፡ እንደ ለይለቱል ቀድሮ እና የእያንዳንዱ ምሽት አንድ ሰስተኛ ክፍል ያሉትን ይመስል።

እንደ መካ እና መዳና ያሉ አላህ ዘንድ የተወደዱ በታዎች።

{ የሁለተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

መሐመዱን ረሱሉሷህ በሚለው የምስክርነት ቃል “ዓብዱህ(ባርያው ናቸው)” ስንል ምን ማለታችን ነው?

እርሱ ከፍጥረቱ ሁሉ እጅጉን በላጩ የአሷህ ባርያ ነው። ለአላህ የሚገባውን አምልኮ በፍጹም ያረጋገጡ ብቸኛ ነው።

እሱ በ <ጌትነት> ፣ በአምልኮም ሆነ በአላህ ስሞች እና ባህሪዎች ውስጥ ምንም ድርሻ ስለሌለው ሊመለከ የሚገባው አይደለም ማለት ነው።

ለአሷህ ተገቢ የሆነው ተገዥነት (ማጎብደድ) አይነቶች:

የልዩ ልዩ የሆነው

ይህ ደግሞ የመልዕክተኞች ዓለይሂሙ ሰላት ወሰላም ለአሷህ ያላቸው ተገዥነትን የሚጠቁም ነው። "... እርሱ በብዙ አመስጋኝ ባሪያ ነበርና።" (አል ኢስራእ 3) ይህች ወደ ባርያዎች የተጠጋችዋ የተገዥነት አይነት የልዩ ልዩ ነች። ምክንያቱም የነኝህን መልዕክተኞች ተገዥነት ጋ የሚፎካከር አንድም አካል የለምና።

ልዩ የሆነው

ይህ አጠቃላይ የተገዥነት ማጎብደድ ነው። ከፍ ያለው አሷህ እንዲህ ይላል " የአልረሕማንም ባሮች እነዚያ በምድር ላይ በዝግታ የሚኼዱት... ናቸው" (አል ፋርቃን 63). ይህ በድንጋጌዎቹ አሷህን የተገዘን ሁሉ ያጠቃልላል።

ጥቅል የሆነው

ይህ የአጠቃላይ ፍጥረት ለአሷህ ጌትነት (አሸናፊነት) ያላቸው ማጎብደድ ነው። ከፍ ያለው አሷህ እንዲህ ይላል: (በሰማያትና በምድር ያለው ሁሉ (በትንሣኤ ቀን) ለአልረሕማን ባሪያ ኾነው የሚመጡ እንጂ ሌላ አይደሉም) (መርየም 93). በዚህም አጠቃላይ ሙእሚኑም ከሃዲውም ይካተታል።

የነብዩ አጭር ታሪካዊ ዳሰሳ

እሳቸው-መሐመድ ኢብኑ ዓብዱላህ ኢብኑ ዓብዱል-ሙጦሊብ ኢብን ሀሺም ፣ ሃሺም ከቁርይሽ ሲሆን ፣ ቁረይሽም ደግሞ ከዓረቦች የመጣ እንዲሁም አረቦችም ደግሞ ከኢስማዒል ኢብኑ ኢብራሂም አል-ኸሊል (የአሷህ ተወዳጅ) ናቸው። ዓለይሂሙ ሰላት ወሰላም

ዘራቸው

{ የሁለተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

እሳቸው የተወለዱት በመካ፤ በወርሃ ረቢዐል አወል ነው። በህይወት የኖሩት ለ63 አመት ሲሆን ከዚህም 40ውን ከነብይነት በፊት 23 አመቱ ደግሞ ነብይ እና ረሱል ሆነው ነው። እሳቸው ወላጅ አልባ ሆነው ነበር ያደጉት። ወላጅ አባታቸው ከመወለዳቸው በፊት የሞቱ ሲሆን በአያታቸው ዓብዱል ሙሉሊብ ሃላፊነት ስር ሆኑ። ከአያታቸው ሞት በኋላ ደግሞ አጎታቸው አቡ ጧሊብ ነው ያሳደጋቸው።

ውልደት

እሳቸው ﷺ ወደ ሁለቱም ከባባዶች የሰው ልጅና አጋንንት ነው የተላኩት። የሳቸው ተልዕኮ መልእክት ደርሶት በሳቸው ያለመነ ግን ማንም ይሁን ማን ከእስልምና የሚያወጣውን አይነት ትልቁ ክህደት ላይ ያረፈ ካፈረ ነው።

መላካቸው

የአሏሁ መልዕክተኛ ﷺ ወደ ተውሒድ፣ ወደ መልካም ባህሪ እና ወደ መልካም ስነምግባር ነው ጥሪ ያደረጉት። ከአላሁ ሌላን ከማምለክ፣ ከመጥፎ ሥነምግባር እና ከመጥፎ ተግባራት አስጠንቅቀዋል።

ጥሪያቸው

እሳቸው ﷺ ከመካ ወደ በይተል መቅዲስ አርገዋል። ከዚያም ወደ ሰባተኛው ሰማይ አርገው አሏሁም አናግሯቸው እዛው ባለባቸውም አምስቱ የሰላት ወቅቶች ተደንግጎባቸዋል።

የኢስራኦል እና ሚዕራጅ ጉዞ

እሳቸው ﷺ ከመካ ወደ መዲና ተሰደው እዚያው ሞተው በምእመናን እናት ዓኢሻ(ረዲያሏሁ ዓንሃ) ቤት ውስጥ ተቀበሩ።

ሂጅራ እና ሞት

አላሁ ዲኑን በሳቸው አሟልቷል። ተልዕኪቸውን ግልጽ በሆነ መልእክት አስተላልፏል። አደራቸውን ተወጥተዋል። ህዝባቸውን መክረዋል፤ በየትኛውም የትግል አይነት በአሏሁ መንገድ እውነተኛውን ትግል ታግለዋል። በመሆኑም ማንም ቢሆን በዚህ ሃይማኖት ውስጥ ማንኛውንም አይነት አዲስ ነገር ሊያክል አይመችውም።

ተልዕኳቸው

{ የሁለተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ሰባት ናቸው፡ በድር፣ ኡሑድ፣ አልኸንደቅ፣ ኸይበር፣ የመካ መከፈት፣ ተቡክና ሑነይን ናቸው።

አሳሳቢ የሚባሉት ዘመቻዎቻቸው

አል ቃሲም ፣ ኢብራሂም ፣ አብዱሊህ ጳሱም ነው ጦይቡ ጧሂር የሚባለው፣ ዘይነብ ፣ ሩቅያ፣ ኡም ኩልሁም፣ ፋጢማ ይባላሉ። ከፋጢማህ ውጭ ሌሎች ሁሉም እሳቸው በህይወት እያሉ የሞቱ ናቸው። ፋጢማም የሞተችው ከሳቸው ሞት ከስድስት ወር በኋላ ነው። አሊህ ሁሉንም መልካም ስራቸውን ይውደድላቸውና

ልጆቻቸው ሰባት ናቸው

ኸዲጃ ፣ ዓኢሸህ ፣ ሰውዳህ ፣ ሓፍሷ ፣ ዘይነብ አል ሂላሊያህ ፣ ኡሙ ሰላም ሂንድ ፣ ዘይነብ ቢንት ጆሕሽ ፣ ጁወይሪያ ቢንት አል ሓሪሥ ፣ ሰፊያ ቢንት ሑዩይ ፣ ኡሙ ሓቢባ ረምላ ፣ ረይሓናህ ቢንት ዘይድ እና መይሙናህ ቢንት አል ሓሪሥ። አሊህ ሁሉንም ስራቸውን ይውደድላቸውና።

12ቱም ባልተቤቶቻቸው

እናታቸው አሚናህ ቢንት ወህብ፣ ሠውይባህ የአጎታቸው አቢ ለሃብ ነፃ የወጣች አገልጋይ፣ ሓሊማህ ቢንት አቢ ዙአይብ አስ-ሰዕድያህ (ረዲያሊሁ ዓንሃ)።

እሳቸውን የጠቡ

በሱረቱል ዓለቅ ላይ ያሉት ተከታዮቹ አንቀጾች፡ "አንብብ በዚያ (ሁሉን) በፈጠረው ጌታህ ስም። 1. ሰውን ከረጋ ደም በፈጠረው (ጌታህ ስም)። 2. አንብብ፤ ጌታህ በጣም ቸር ሲኾን፤ 3. ያ በብርዕ ያስተማረ። 4. ሰውን ያለወቀውን ሁሉ ያሳወቀ ሲኾን። 5."

መጀመርያ ወደ እሳቸው የወረዱት የቁርአን አንቀጾች

ከወንዶች አቡበከር አስ-ሲዲቅ ሲሆኑ ከሴቶቹ ደግሞ የአማኞች እናት ኸዲጃ ቢንት ኹወይሊድ እንዲሁም ከልጆች ዓልይ ኢብኑ አቢ ጧሊብ። ከአገልጋዮች ዘይድ ኢብኑ ሓሪሃህ እና ከባሪያዎ ደግሞ ቢላል ኢብን አቢ ረባሕ ናቸው። አሊህ ሁሉንም መልካም ስራቸውን ይውደድላቸውና።

መጀመርያ በሳቸው ያመነ

{ የሶስተኛው ትምህርት ማብራርያ }

እሳቸው 4 ጊዜ ሁሉንም በተለያዩ አመት በወርሃ ዙል-ቀዲዳህ ሓጅ አድርገዋል። በአስረኛው አመተ ሂጅራ አንድ ጊዜ ያም የመሰናበቻውን ሓጅ ሓጅ አደረጉ።

የሳቸው
ሓጅና
ዑምራቸው

ከፍ ያለው አሏህ ለመልዕክተኛው እንዲህ ይላቸዋል: "አንተም በታላቅ ጠባይ ላይ ነህ።" (አል ቀለም 4) አሏህ ስራዋን ይውደድላትና የምእመናን እናት ዓኢሻም እንዲህ ብላለች: "ስነምግባራቸው ቁርክን ነበር።"

ስብእናቸው

ኢብኑ አል ቀይም -አላህ ይዘንለትና እንዲህ ብሏል- በሁለቱም አገር ውስጥ የአንድ ሰው ደስታና ስኬት ከነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) መመሪያ ጋር የተገናኘ ከሆነ እራሳቸውን ለሚመክሩ እና ስኬታማ ለመሆን እንዲሁም ደስተኛ ለመሆን ለሚወድ ሁሉ ከማያውቁት በማይሆንበትና በሚለይበት እንዲሁም በተከታዮቻቸው፣ በጭፍሮቻቸው እና በጓዶቻቸው ጎራ በሚሰለፍበት መልኩ ስለ መመርያቸው፣ ስለታሪካቸውና ስለጉዳያቸው ማወቁ የግዱ ነው። ሰዎችም በዚህ ረገድ ይለያያሉ፡ ትንሽ የሚያውቅ አለ፤ ብዙ የሚያውቅም አለ፤ የተነፈገም አለ፤ መበላለጡ አሏህ ለፈለገው የሚሰጠው የአሏህ ችሮታ ነው። አላህም የታላላቅ ችሮታዎች ባለቤት ነው።

ታሪካቸውን
የመማር
አስፈላጊነቱ

ሶስተኛው ትምህርት

የኢማን ማእዘናት
የኢማን ማእዘናት ስድስት ናቸው፡ እነሱም- በአላህ ማመን፣ በመላእክቱ፣ በመጻፍቱ፣ በመልዕክተኞቹ፣ በመጨረሻው ቀን ማመን እና በበጎውም ሆነ በክፉ ቀደር ከአላህ መሆኑን ማመን ናቸው።

ኢማን እንደ ሸሪዓህ ያለው ፍቾች
ኢማን በአንደበት የሚባል፣ በልብና እምነት ተደርጎ የሚያዝ እና በአካልም በልብናም የሚተገበር ነው። አላህን በመታዘዝ የሚጨምር በማመፅም የሚቀንስ ነው። ማስረጃውም፡ -

በአንደበት የሚገለፅ ለመሆኑ፡
የአላህ ጭመልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል፡ “(የኢማን) ከፍተኛ ደረጃዋ ላ አላሃ የሚለው ቃል ነው።”

በአካል የሚተገበር ለመሆኑ፡ የአላህ መልዕክተኛ ጭ እንዲህ ብለዋል “(የኢማን) ዝቅተኛ ደረጃዋ አስቸጋሪን ነገር ከምገድ ማስወገድ ነው።”

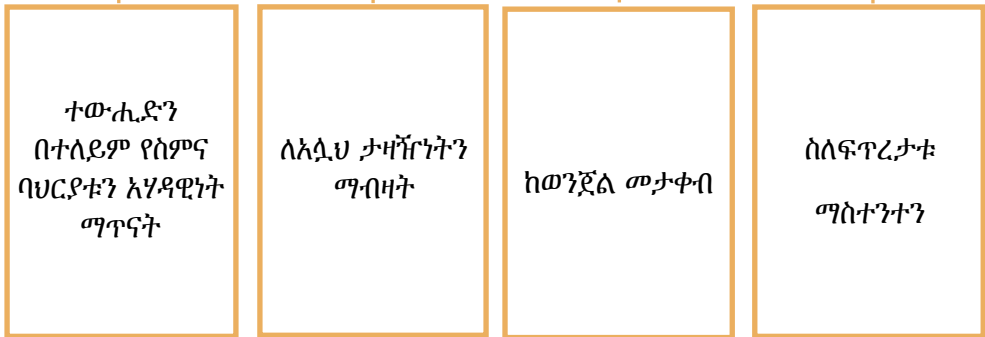
በልብናዊ ተግባር የሚገለፅ ለመሆኑ፡ የአላህ ጭመልእክተኛ እንዲህ ብለዋል “ሓያእም ከኢማን ነው” (ሙስሊም)

ኢማን እንደሚጨምር ማስረጃው፡ ተከታዩ የአላህ ቃል ነው፡ “ማንኛችሁ ነው። ይህች (ምዕራፍ) እምነትን የጨመረችላት?” (አትተውባ 124)

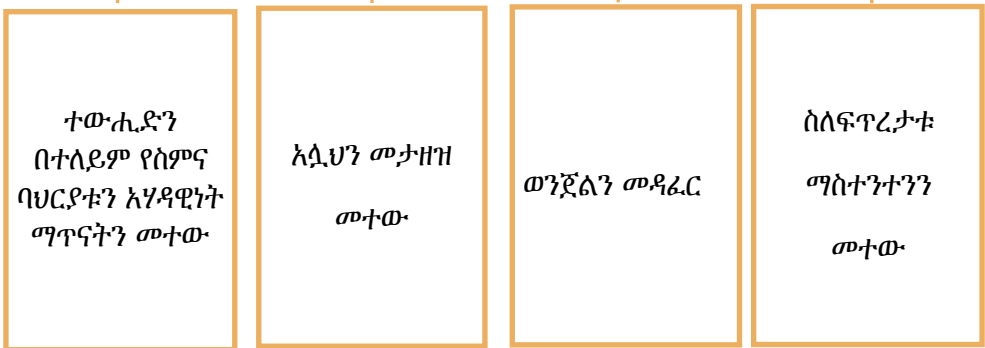
እንደሚቀንስ ማስረጃው ፡ የአላህ መልዕክተኛ ጭ ቃል ነው “ከአእምሮም ሆነ ከዲን ቅናሽ ... አላየሁም” (ቡኻሪይና ሙስሊም)

የሶስተኛው ትምህርት ማብራሪያ

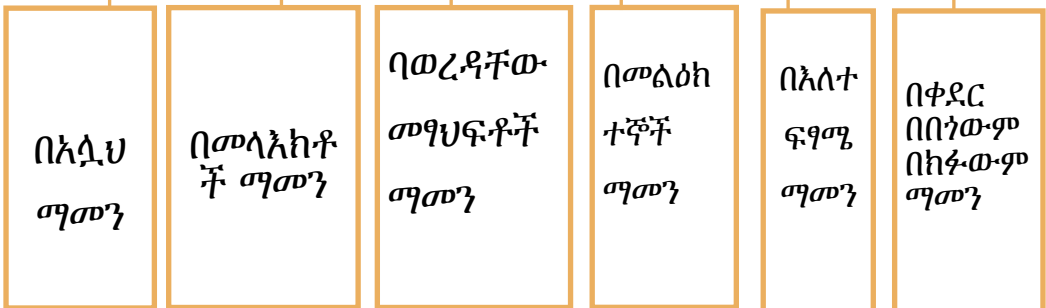
ኢማን የሚጨምርባቸው ምክንያቶች

ኢማን የሚቀንስባቸው ምክንያቶች

ስድስቱ የኢማን ማእዘናት

የመጀመርያው ማእዘን: በአሷ ማመን

<p>በተደነገገው</p> <p>ኢብን ቀይም አሷ ለዘንላቸውና በቁርአን ውስጥ የትኛውም አንቀፅ የለችም ወደ አሷ ብቸኝነት የምትጠቁም ብትሆን አንጅ።</p>	<p>በተፈጥሯዊ ማንነት</p> <p>የአሷ መልእክተኛ ጌትነት ጠለቀል።</p> <p>“ተወላጅ ሁሉ በተፈጥሯዊ ማንነት ላይ ሆኖ ይወለዳል ወላጆቹ አይሁድ ወይም ክርስትያን ወይም ደሞ መጃሰይ ያደርጉታል እንጅ።”</p> <p>”(ቡኻርይ እና ሙሰሊም)</p>	<p>በተጨማሪ</p> <p>በችግርና መከራ ሆነው እጆቻቸውን ወደ ሰማይ ከፍ አድርገው፡ “ያ ረብ!” ስትል ይህ ችግርና መከራ በአሷ ፍቃድ ተወግዶ ታገኘዋለህ።</p>	<p>እንደ አእምሮ</p> <p>እንደ አእምሯዊ አስተሳሰብ ምንም አይነት ግኝት ያለ አስገኝ ፍጥረትም ያለ ፈጣሪ ሊኖር መቻሉን ሊቀበለው የሚችል አይደለም። “ወይስ ያለ አንዳች (ፈጣሪ) ተፈጠሩን? ወይስ እነርሱ ፈጣሪዎች ናቸውን?” (አጥጥር 35)</p>
--	--	---	--

ሁለተኛው ማእዘን: በመላእክቶች ማመን

መላእክቶች: በማይዳሰሰው አለም ያለ ራሱን የቻለ አለም ነው። አሷ ከብርሃን የፈጠራቸው፤ የማይምፀት ታዛዥቸው፤ መናፍስትም **“ቅዱሱ መንፈስ”** (አል በቀራ 87) አካልም **“መላእክትን ባለ ሁለት ሁለት፤...ከንፍ አድራጊ ለሆነው...”** (ፋጢር 1) አእምሮና ልቦናም **“ከልቦቻቸው ላይ ድንጋጤው በተገለጸም ጊዜ (ተማላጆቹ) «ጌታችሁ ምን አለ?» ይላሉ። ...”** (ሰባእ 23) እንዳላቸው እናምናለን። በነሱ ህልውናም ሆነ አሷ ስለነሱ(እንደ ጅብሪል፣ ሚካኤልና ኢስራፊል ባለው) ከስያሜዎቻቸው ባሳወቀንም ስለ ባህሪዎቻቸውም **“አላህን ያዘዘቸውን ነገር (በመጣስ) አያምጹም። የሚታዘዙትንም ሁሉ ይሠራሉ።”** (ተሕሪም 6) ያለንን ስለስራዎቻቸውም ባሳወቀን እናምናለን።

ስለመላእክቶች (ሃላፊነት) በግል ከተነገረን መካከል

ከነዚህም መካከል ስምንቱ የዓርብ ተሸካሚዎች፣ ወሕይ የማድረስ ሃላፊነት ያለው ጅብሪል፣ በዝናብ በኩል ሃላፊነቱ ያለበት ሚካኤል፣ በአጠቃላይ በነሱ እና ስለነሱ በጥቅሉም ይሁን በዝርዝር በመጣው እናምናለን።

{ የሶስተኛው ትምህርት ማብራርያ }

ሶስተኛው ማእዘን፡ በመፃሕፍቱ ማመን

ዘይቤያዊ ሳይሆን በትክክል የአሏህ ቃል መሆናቸውን፤ ከሱ የተወረዱ እንጅ የተፈጠሩ አለመሆናቸውን፤ አሏህ ከእያንዳንዱ ረሱል ጋ መፅሃፍ እንዳወረደ፤ በነሱ፣ ስለነሱ ስያሜ፣ መረጃ እና እስካተሻረ ድረስ ፍርድ ጥቅልም ይሁን በዝርዝር በመጣው እናምናለን። ቁርአንም ደሞ ከሱ በፊት የመጡትን (ተውራት/አራት፣ ኢንጂል/ወንጌል፣ ዘቡር/መዝሙር፣ የኢብራሂምና የሙሳ ሱሐፎች) መፃሕፍቶችን ሁሉ እንደሻረ እናምናለን።

አራተኛው ማእዘን፡ በመልዕክተኞች ማመን

ከአምላክነት መለያ ማንነት ምንም ድርሻ የሌላቸው የሰው ልጆች መሆናቸውን፤ የሚያመልኩ እንጅ የማይመለኩ መሆናቸውን፤ አሏህ እንደላካቸው እና ወሕይም እንዳወረደላቸው፤ በተአምራትም እንዳጠናከራቸው፤ እነርሱም አደራቸውን እንደተወጡ፣ ኡማውንም እንደመከሩ እንዲሁም በአሏህም መንገድ ትክክለኛውን ትግል እንደታገሉ ማመናችን ግዴታ ነው።

በነሱ፤ አሏህ ስለነሱ በጥቅሉም በዝርዝርም ስለስማቸው፣ ስለባህርያቸውና ስለነሱ በነገረን ሁሉ እናምናለን። የነብያቶች መጀመርያ አደም፣ የረሱሎች መጀመርያም ኑሕ፣ የነብያቶችም የረሱሎችም መደምደምያ ደግሞ ሙሐመድ መሆናቸውን፤ ከሱ በፊት የነበሩ ድንንጋጌዎች ሁሉ በሙሐመድ ሽሪዓ እንደተሻሩ፣ ከነሱም የቆራጥነት ባለቤት የተባሉትም በሁለት ሱራዎች (ሹራ እና አሕዛብ) የተጠቀሱት አምስቱ መሆናቸውን እናምናለን። ሶለዋቱሏሂ ወሰላሙሁ ዓለይሂም።

አምስተኛው ማእዘን፡ በመጨረሻው ቀን ማመን

ነብዩ ﷺ ከሞት በኋላ ስለሚሆነው በነገሩን ሁሉ ማመንን የሚያጠቃልል ነው። የቀብር ፈተናን፤ በጥሩምባ መነፋቱ፤ የሰዎች ከቀብራቸው መነሳት፤ ሚዛን፤ የስራ መዝገብ፤ ሲራጥ፤ ሐውድ፤ ሸፋዓህ፤ ጀነት፤ ጀሃነም፤ የምእመናን ጌታቸውን በእለተ ትንሳኤ እና በጀነትማየታቸው፤ እና በሌሎችም በስሜት ህዋሳት ስለማይደረስባቸው የነገሩንን ሁሉ ይመስል።

ስድስተኛው የኢማን ማእዘን፡ በመጥፎውም በደጉም ቀደር ማመን

ማወቅም መፃፉ መፍለግና መፍጠሩ

እሱው ነው ክንውኑ ሂደት የፍጠሩ

በሚለው ስንኝ አራቱም እርከኖች ይገኛሉ።

ማወቅ፡

ጥራት ይገባውና
አላህ ሁሉንም ነገር
በጥቅሉም
በዝርዝርም
እንደሚያውቅ
ማመን፡ " ...
(ከፍጠራዎች)
በፊታቸው ያለውንና
ከኋላቸው ያለውን
ሁሉ ያውቃል።..."
(አልበቀራ 255).

መፃፉ፡

አላህ ሁሉም ነገር
እስከዕለተ ፍፃሜ
ድረስ ያለውን
ክንውን ሁሉ
እንደፃፈው ማመን፡
ማስረጃውም
ተከታዩ የአሊህ ቃል
ነው፡ "በሰማይና
በምድር ውስጥ
ምንም የተደበቀ ነገር
የለም ገላጭ በኾነው
መጽሐፍ ውስጥ ያለ
ቢኾን እንጅ።"
(ነምል 75).

መሻት፡

አላህ የሻው
እንደሚሆን አላህ
ያልሻው ደም
እንደማይሆንና
ባርያም የራሱ ነፃ
ፍላጎት እንዳለው
ነገር ግን ከአላህ
መሻት ስር መሆኑን
ማመን፡ "አሊህ
የሻውን እንጅ
የምትሹ
አይደላችሁም"
(አትተክዌር :29)

መፍጠር፡

የሰው ልጆችም
ሌላውም
ከድርጊቶቹ ጋ አላህ
የፈጠረው መሆኑ፤
ማስረጃውም
"«አላህ እናንተንም
የምትሠሩትንም
የፈጠረ ሲኾን።»
(አስ-ሷፋት 96)"

አራተኛው ትምህርት

የተውሒድ አይነቶች እና የሽርክ አይነቶች

ተውሒድ ሰስት ክፍሎች አሉት: **የጌትነት አሃዳዊነቱ፣ አምላካዊ አሃዳዊነቱ እና በስምና ባህርያቱ ያለው አሃዳዊነቱ**

የጌትነት አሃዳዊነቱ: ጥራት ይገባውና አሏል ሁሉንም ነገር የፈጠረ መሆኑን፣ የሁሉም ነገር አስተናባሪ መሆኑን እንዲሁም በዚህም ተጋሪ የሌለው መሆኑን ማመን ነው።

የአምልኮ አሃዳዊነቱ: ጥራት ይገባውና በእውነት ተመላኪው እርሱ መሆኑን፤ በዚህም ተጋሪ እንደሌለው ማመን ነው። ይህም ነው ደግሞ የ "ላ ኢላሃ ኢላ ኦሊህ" ትርጉም። ምክንያቱም ትርጉሟም ከአሏል ውጭ በእውነት የሚመለከት የለም ነው። በመሆኑም የአምልኮ አይነቶች ባጠቃላይ ከሶላት፣ ከፆም እና ሌሎችም ለአሏል ብቻ ማጥራቱ ግዴታ ነው። አንዳችንም ነገር ከሱ ውጭ ላለ አካል አሳልፎ መስጠቱ የሚፈቀድ አይደለም።

በስምና ባህርያቱ ያለው አሃዳዊነት: ይህ ደግሞ በተከበረው ቁርካኔ፣ ሶሊክ በሆኑ ሓዲሃች ስለአሏል ስምና ባህርያት በወረደው ሁሉ ለአሏል ብቻ ያለምንም ተጋሪ ጥራት ይገባውና ለሱ ልቅና በሚገባው መልኩ ማፅደቅና ማመን ነው። ይህም ያለማዛባት፣ ውድቅም ባለማድረግ፣ ዝርዝር ሁኔታም ውስጥ ባለመግባት እና ባለማመሳሰል ነው። በተከታይ የአሏል ቃል በመስራት መልኩ: **"በል «እርሱ አላህ አንድ ነው።(1) «አላህ (የሁሉ) መጠጊያ ነው። (2) «አልወለደም፤ አልተወለደምም (3) «እእርሱም አንድም ብጤ የለውም።»(4)** (አል ኢኸላስ 1-4) እንዲሁም ተከታይ የአሏል ቃል "የሚመስለው ምንም ነገር የለም። እእርሱም ሰሚው ተመልካቹ ነው።" (ሹራ 11)

አንዳንድ ዑለሞች ተውሒድን ወደ ሁለት ክፍሎቻል፤ ይህም አሏል በስምና ባህርያቱ ያለውን አሃዳዊነት በጌትነቱ ባለው አሃዳዊነት ስር በመክተት ሲሆን በዚህም ላይ መተቻቸት የለለበት ነው። ምክንያቱም ሁለቱም የፈለጉበት ነገር ግልፅ ነውና።

የሸርክ አይነቶችም ሶስት ናቸው፡ ትልቁ ሸርክ፣ ትንሹ ሸርክ እና ድብቁ ሸርክ ናቸው።

ትልቁ ሸርክ: የስራን መበላሸት እና በዛው ላይ ሆኖ ለሞተም ደግሞ እሳት ውስጥ መዘውተርን ግድ ያደርጋል። ልክ ከፍ ያለው አሏህ እንዳለው፡ "ባጋሩም ኖሮ ይሠሩት የነበሩት ከነሱ በታበሰ ነበር።" (አልአንዓም 88) እንዲሁም ብሏል፡ "ለከላዲዎች በነፍሶቻቸው ላይ በክህደት የሚመሰክሩ ሲኾኑ የአላህን መስጊዶች ሊሠሩ አይገባቸውም። እነዚያ ሥራዎቻቸው ተበላሹ። እነሱም በእሳት ውስጥ ዘውታሪዎች ናቸው።" (አት-ተውባ17) በዛው ላይ ሆኖ ያለ ተውባ የሞተም አሏህ መሃርታ አያደርግለትም ጀነትም በርሱ ላይ እርም ነች። ልክ አሏህ እንዳለው፡ "አላህ በእርሱ ማጋራትን በፍጹም አይምርም። ከዚህ ሌላ ያለውንም (ጎጢአት) ለሚሻው ሰው ይምራል።" (አን-ኒሳእ 48) ጥራት ይገባውና እንዲሁም ብሏል፡ "እነሆ! በአላህ የሚያጋራ ሰው አላህ በርሱ ላይ ገነትን በእርግጥ እርም አደረገ። መኖሪያውም እሳት ናት። ለበዳዮችም ምንም ረዳቶች የሏቸውም።" (አል ማኢዳህ 72)

ከአይነቶቹም፡ ሙታንንና ጣኦታትን መማፀን፣ በጭንቅ ጊዜም እነሱን ድረሱልኝ ማለት፣ ስለትን ወደነሱ ማቅረብ፣ እርድንም ለነሱ ማቅረብ እና ሌሎችም።

ትንሹ ሸርክ: ይህ ደግሞ በቁርአንና በሐዲሥ ጥቅስ ሸርክ በሚል ስያሜ የተጠራ ሆኖ ነገር ግን ከትልቁ ሸርክ ያልሆነ ነው። እንደ በአንዳንድ ድርጊቶች ላይ ይዩልኝ ይስሙልኝ ማለት፣ ከአሏህ ውጭ ባለ አካል እንደመማል፣ "የአሏህ እና የአንተ ፍላጎት ከታከለበት (እኩል በሚያደርግ ገለፃ)" ማለት እና ሌሎችም። ምክንያቱም ነብዩﷺ እንዲህ ስላሉ ነው " 'ከምፈራላችሁ ሁሉ እጅጉን የምፈራላችሁ ትንሹ ሸርክ ነው' ፤ ስለዛም (ምንነት) ተጠየቁ፤ 'ሪያእ(እዩልኝ ስሙልኝ) ነው' አሉ። "

እንዲሁም የነብዩﷺ "ከአሏህ ውጭ ባለ የትኛውም አካል የማለ በርግጥም አጋርቷል" የሚለው ቃላቸው።

እንዲሁም የሳቸውﷺ "የአሏህ እና የእከሌ ፍላጎት ከሆነ አትበሉ፤ ነገርግን የአሏህ ፍላጎት ከሆነ ከዚያ የእከሌ በሉ" የሚለው ቃላቸው። አቡ ዳውድ ሶሊክ በሆነ ዘገባ ከሐዘይፋ ኢብኑል የማን ዘግበውታል።

ይህ አይነቱ ከእስልምና ያስወጣል ወይም ደሞ በእሳት ውስጥ ዘውታሪ ያደርጋል ማለት አይደለም፤ ነገር ግን ግዴታ የሆነውን የተውሒድ ምሉእነት ያናጋል።

ሶስተኛው አይነት ደግሞ፡ ድብቁ ሽርክ ነው። ይህም ነብዩ ﷺ ተከታዩን ያሉበት ነው፡ " **‘እኔ ዘንድ ከመሲሑ ደጃል በላይ እጅጉን የምፈራላችሁን አልነግራችሁም?’** አሏቸው እነርሱም፡ ‘እንዴታ የአሏህ መልዕክተኛ ሆይ!’ አሉ እሳቸውም፡ "**ድብቁ ሽርክ፡ አንድ ሰው ለሶላት ይቆማል፤ ሶላቱንም ያሳምራል ግን እሱን የሚመለከተው ሰው ስላየ ነው።"**

ሽርክ ወደ ሁለት ብቻም ሊከፈል ይችላል፡ ትልቁ እና ትንሹ ተብሎ። ድብቁ ሽርክ ደግሞ ሁለቱንም ሊያጠቃልል የምችል ነውና።

ከትልቁ ሽርክ ሊያርፍ ይችላል፤ እንደሙናፊቆቹ ሽርክ፤ ምክንያቱም እነሱ ውዳቂ የሆነ እምነታቸውን ይደብቃሉና። ከዚያም ለሰው ሲታዩ ኢስላምን ያሳያሉ፤ ይዩልኝ ይስሙልኝ በሚል ስሜት ወይም ደሞ በራሳቸው ላይ ስለሚሰጉ።

በትንሹ ሽርክም ላይ ሊያርፍ ይችላል፤ እንደ ይዩልኝ ይስሙልኝ ያለው፤ ልክ ባሳለፍነው የማሕሙድ ኢብኑ ለቢድ አልአንሷርይ ሓዲሥ ላይ፤ እንዲሁም የአቢ ሰዒድ ሓዲሥም ላይ እንደተወሰደው። አሏህ የተውፊቁ ባለቤት ይግጠሙንና።

የክልከላቶች አይነት:

<p>ትልቁ ሽርክ: ይህ ከፍተኛው ነው።</p>	<p>ትንሹ ሽርክ: ከትልቁ ሽርክ ያነሰ ከከባባድ ወንጀሎች ግን የከፋ ነው።</p>	<p>ከባባድ ወንጀሎች: መርገም፣ ከራሕመት መባረር፣ ወይም ከሰሪው መጥራራትን የመሰለ መቀጣጫ የመጣበት ወይም ደግሞ “ከካፊሮች ነው” ወይም “ከሙሽሪኮች ነው” “ከሙእሚኖች አይደለም” የተባለበት ወይም ደግሞ በአስቀያሚ እንስሳት የተመሳሰለበት ነው።</p>	<p>ትናንሽ ወንጀሎች: ይህ ደንጋጊው (አሷህና መልዕክተኛው) ክልከሎት ልዩ የሆነ መቀጣጫ ያላስከተለበት ነው።</p>
---	--	--	--

ከባባድ ወንጀሎች:

<p>ፍርድ ነብዩ ﷺ እንዲህ ስላሉ ተውባ ማድረጉ ግድ ነው። "ሙሽ አውራጅ ሴት ከሞሞቷ በፊት ተውባ አድርጋ ካልተመለሰች..." (ሙስሊም)</p>	<p>ደረጃዎቿ ነብዩ እርሰ በራሱ ይበላላጣል ነብዩ ﷺ እንዲህ ስላሉ: "ከከባዶቹ ከባዱን አልነግራችሁምን? ..." (ቡኻሪይ እና ሙስሊም ዘግባውታል)</p>	<p>የድርጊቱ ፈፃሚ ፍርድ -እምነቱ የቀነሰ ሙእሚን ነው። ወይም ደግሞ በእምነቱ አማኝ በፈፀመው ከባድ ወንጀል አመፀኛ ነው። -እሱ ዘንድ ባለው መልካም ስራ ልክ ይወደዳል እሱ ዘንድ ባለው ከባድ ወንጀል ልክ ይጠላል። -ወንጀሉን በሚዳፈርበት ሁኔታ ላይ አብረውት አይቀማመጡም።</p>	<p>ብዛቷ? በቁጥር የተገደበ ባይሆንም ከፍ ብሎ በተጠቀሰው መርህ የተገደበ ነው።</p>
---	--	--	--

በትንሹ እና በትልቁ ሽርክ መካከል ያለው ልዩነት

ትልቁ ሽርክ

1. ከኢስላም መንገድ ያስወጣል
2. ስራን ሁሉ ያበላሻል
3. ተውባ ሳያደርግ ለሞተ ለዘላለሙ እሳት ውስጥ ዘውታሪ ያደርገዋል
4. ለሚመለከተው ሙስሊም ባለስልጣን ደሙንና ገንዘቡን የተፈቀደ ያደርግበታል
5. በማስረጃ ከባዱ መሆኑ የተጠቆመበት
6. ሰብብ ለሆነ ነገር በፍጥረት አለሙ ላይ ድብቅ የሆነ ማስተናበር አለው ተብሎ ከታመነ
7. በዛው ላይ ሆኖ ከሞተ መሃርታ አይደረግለትም
8. ተውባ ካደረገ አሏህ ተውባውን ይቀበለዋል፤ በሁለት አጋጣሚዎች ላይ ካልሆነ በቀር፤ የፀሃይ በስተምዕራብ በኩል መውጣትና ጣእረ ሞት / ሞት አፋፍ ላይ ሲሆን።

ትንሹ ሽርክ

1. ከኢስላም መንገድ አያስወጣም
2. ስራን ሁሉ ባያበላሽም የተቀላቀለበትን ስራ ብቻ ለይቶ የሚያበላሽ ነው።
3. ዘላለሙን ጀህንም ውስጥ ለመዘውተር ምክንያት አይሆንም
4. ባለስልጣን ደሙንና ገንዘቡን የተፈቀደ አያደርግበትም
5. በማስረጃ ትንሹ መሆኑ የተጠቆመበት
6. ሰብብ ያልሆነ ነገር ሰብብ ተደርጎ ሲያዝ
7. ወደ ትልቁ መዳረሻ የሆነ ሁሉ ከትንሹ ይመደባል
8. በሽሪዓህ ሽርክ መሆኑ ቢጠቆምም ነገር ግን ትልቁ መሆኑን በማይገልፅበት መልኩ የተገለፀ ከትንሹ ሽርክ ነው፤ ከትልቁ እንደሚመደብ የሚጠቁም ተጓዳኝ እስከሌለው ድረስ።

አምስተኛው ትምህርት

ኢሕሳን
የኢሕሳን ምሰሶው፡ አሷህን ልክ እንደምታየው ሆነህ ልታመልከው ነው፤ ምክንያቱም አንተ ባታየውም እሱ ያይሃልና።

ኢሕሳን አንድ ምሰሶ እና ሁለት እርከኖች አሉት

የእይታ አምልኮ (ዲባደቱል ሙሻህዳህ)
(አምልኮውን ከማጣጣም ጋ) አላህ ዘንድ ላለው ወዶ፣ ከጅሎና ናፍቆ የሚደረግ አምልኮ ነው፤ የነብያቶችና የመልእክተኞች ዓለይሂሙ ሰላም አምልኮ ነው። ልክ ነብዩ ﷺ "...አመስጋኝ ባርያ መሆን የለብኝምን!" እንዳሉት። ሌሎችም ሊደርሱበት የሚችሉት ደረጃ ነው

የቁጥጥር አምልኮ (ዲባደቱል ሙራቀባህ)
(የሚቆጣጠር እንዳለ አስቦ) በፍርሃትና በስጋት የሚደረግ አምልኮ ሲሆን የትኛውም ሙስሊም ከዚህ ደረጃ አይወጣም።

ተውሒድ ነክ ፈተና

1. ዲነል ኢስላም በጥቅሉ ስንት እርከኖች አሉት? ሶስት አራት አምስት

2. የኢስላም ማእዘናት ስንት ናቸው? አምስት ስድስት ሰባት

3. ኢስላም ከኢማን ከፍ ብሎ ያለ እርከን ነው። (እውነት - ሃሰት)

4. "ላ ኢላሃ ኢላ አሏህ" የምትለዋ የኢቫላስ የምስክርነት ቃል ስንት ማእዘን ነው ያላት?

ሰባት ስምንት ሁለት

5. የ "ላ ኢላሃ ኢላ አሏህ" ቅድመ መስፈርቶች ስንት ናቸው?

ስምንት ሰባት አምስት

6. እውቀት ከ "ላ ኢላሃ ኢላ አሏህ" ቅድመ መስፈርቶች ሲሆን የሚፈለግበት ትርጉምም፡

አንድን ነገር ተጨባጭ ሁኔታውን ማግኘት ከአሏህ ውጭ በእውነት የሚመለከ አለመኖሩ

7. የመልዕክተኛው ጥሪ ደርሷቸው ያላመኑ ሰዎች ያላቸውን (የክህደት) ፍርድ የተጠራጠረ...

ትልቁን ክህደት ፈፅሟል ጥርጣሬው ከእርግጠኝነቱ የሚያመዘን ከሆነ ካፈር አይሆንም

8. በሙሉ ልብ መቀበል ከ "ላ ኢላሃ ኢላ አሏህ" ቅድመ መስፈርቶች መካከል ነው ሲባል...

ቃሉን ድርጊት ነክ የሆነውን

እምነቱን ሁሉንም

9. ይዩልኝ ይስሙልኝ በ "ላ ኢላሃ ኢላ አሏህ" ቢሆንም በምፅዋት ላይ እንዳለው ይዩልኝ ይስሙልኝ ከትንሹ ሽርክ የሚመደብ ነው። (እውነት - ሃሰት)

10. ልቡ ሳያምንበት በቃል ደረጃ "ላ ኢላሃ ኢላ አሏህ" ያለ ሰው ...

የተውሒድ ሰው ነው ያላመነ ሙስሊም ነው

ትልቁ ክህደት ያለበት ከሃዲ ነው ደካማ ኢማን ያለው ነው

11. አንድ ሰው አሏህን እንደሚወደው ወይም እኩል በሆነ መልኩ ነብዩንም ቢወድ፡

ትልቁ ክህደት ውስጥ ገብቷል ትንሹን ክህደት ከደገል ከከባድ ወንጀሎች አንዱን ፈፅሟል

(የአምስተኛው ትምህርት ማብራርያ)

12. መውደድ ስንት ክፍሎች አሉት? አራት ሶስት ሁለት
13. ለአሷህ ብሎ መውደድ ለድርጊቱ፣ ለሰሪው፣ ለጊዜም ለቦታም የሚሆን ነው። (እውነት – ሃሰት)
14. ከአሷህ ጋ (እኩል) መውደድ ኢስላማዊ ፍርድ...
- ትንሹ ሽርክ ነው ግዴታ ነው ትልቁ ሽርክ ነው
15. ለአሷህ ብሎ መውደድ ፍርድ...
- የተፈቀደ ነው ግዴታ ነው ትልቁ ሽርክ ነው
16. የሰዎች አምላኪነት(ዑቡዲያ) ስንት ክፍሎች አሉት? 2 3 4
17. ከሃድያንን ጨምሮ ፍጥረታት ሁሉ በአሷህ አሸናፊነት ስር ያሉ ባርያዎቹ ናቸው። (እውነት – ሃሰት)
18. "ላ ኢላሃ ኢላ አሷህ" ብሎ ድርጊታዊ በሆነው በኩል ሙሉ በሙሉ ቢተወው፤ ባይሰግድ፣ ባይጸም ወይም የትኛውንም አይነት አምልኮ ባይፈፅም (ይህች የ 'ላ ኢላሃ ኢላ አሷህ' ቃሉ)፡
- ትጠቅመዋለች አትጠቅመውም
19. "ባርያውና መልዕክተኛው" የሚለው በሸሃዳ ላይ ያለው ቃል ባርያው ነው ስንል የማይመለከ፤ መልዕክተኛው ነው ስንል ደግሞ የማያስተባብሉት የሚለውን ጠቋሚ ነው። (እውነት – ሃሰት)
20. "ሙሐመድም ባርያውና መልዕክተኛው ናቸው" በሚለው የምስክርነት ቃል ተመርኩዘን ባዘዙት መታዘዝ እና የተናገሩትን አምኖ መቀበል ... ነው ያልነው ይህ፡
- ትርጉሟ ነው ግድ የሚለው መልዕክቷ ነው
21. ከጌትነት መገለጫዎች መካከል አንዳች ነገርን ለነብዩ ﷺ የሚያደርግ ሰው የሳቸውን ባርያ የመሆን የምስክርነት ቃሉን አልሰጠም። (እውነት – ሃሰት)
22. የነብዩ ﷺ ምጡቅ መገለጫ የሳቸው _____ መሆን ነው።
- የአሷህ መልዕክተኛ ባርያውና መልዕክተኛው የነብያቶች መደምደሚያ
23. "በኢስላም አዲስ መጤ(ቢድዓ)ን አምጥቶ መልካም እንደሆነች አድርጎ የሚያያት ሰው ነብዩ ሙሐመድ ﷺ በተልዕኳቸው ሸፍጥ ሰርተዋል እያለ ነው። ምክንያቱም አሷህ እንዲህ ብሏልና "ዛሬ ሃይማኖታችሁን ለናንተ ሞላሁላችሁ። ጸጋዬንም በናንተ ላይ ፈጸምኩ።"(አልማኢዳህ 3) ስለዚህ የዚያኔ ዲን ያልሆነ ዛሬ ላይ ዲን አይሆንም።". ይህ የ _____ ቃል ነው?
- ሸይኹል ኢስላም ኢብኑ ተይሚያህ ኢብን ባዝ ኢማም ማሊክ

(የአምስተኛው ትምህርት ማብራርያ)

24. ነብዩ ሙሐመድ ﷺ የነብዩ _____ ዝርያ ናቸው። ኢስሐቅ ኢስማኢል
25. ክፍት ቦታ ሙላ፡ ነብዩ ﷺ የተወለዱት በ አመት በ
ከተማ ነው። እድሜያቸውም ነበር። ከዚህም አመቱን ነብይ ከመሆናቸው
በፊት ሲሆን አመቱን ደግሞ ነብይ እና መልዕክተኛ ሆነው ነው። በ
ሱራ ነብይ ሆነው በ ደግሞ ረሱልነትን ተጎናፀፉ።
26. ነብዩ ﷺ የተላኩት ወደ: ህዝባቸው ሰው ልጆች ወደ
ሰው ልጆችም ወደ አጋንንቱም
27. ሚዕራጅ ማለት የነብዩ ﷺ ከመካ ወደ በይቱል መቅዲስ ያደረጉት ጉዞ ነው። (እውነት – ሃሰት)
28. ነብዩ ﷺ በስደት የተጓዙት ወደ...
 ጧኢፍ ኢትዮጵያ መዲና ሁሉም
29. የነብዩ ﷺ አሳሳቢ የሚባሉት ዘመቻዎቹ ስንት ናቸው?
 አንድ ሁለት ሶስት አራት አምስት
30. የነብዩ ﷺ ልጆች ስንት ናቸው?
 ሶስት አራት ሰባት
31. ነብዩ ﷺ የመሰናበቻ ሓጅ አድርገዋል፤ ይህም ከዛ በፊትም ሓጅ ማድረጋቸውን ይጠቁማል። (እውነት – ሃሰት)
32. የነብዩን ﷺ ታሪክ መማር ...
 ግዴታ ነው የተወደደ ነው የተፈቀደ ነው
33. ክፍት ቦታዎቹን ሙላ፡ ኢማን እንደሸሪዓዊ ፍቾ በ የሚባል፤ በ
እምነት ተደርጎ የሚያዝ፤ በ የሚተገበር ነው። በ የሚጨምር ሲሆን
በ የሚቀንስ ነው።
34. የኢማን ማእዘናት በቁጥር ስንት ናቸው?
 ስድስት አምስት አራት
35. በአሷህ ማመን እንድናምን ግድ የሚያስብላቸው ነገራቶች አሉ። ስንት ናቸው?
 አራት ሶስት ሁለት
36. የአሷህን ህልውና የሚጠቁሙ ማስረጃዎች በጥቅሉ ...

{ የአምስተኛው ትምህርት ማብራርያ }

- አራት ናቸው በቁጥር ሊገለጹ አይችሉም
37. ሚካኤል ዝናብ የማውረድ ኋላፊነት የተጣለበት መላኪካ ነው። (እውነት – ሃሰት)
38. ልቦና ያላቸው መላኪኮች ናቸው እንጅ መላኪኮች ልቦና የላቸውም። (እውነት – ሃሰት)
39. አሏህ ስማቸውን ያሳወቀን መጻሕፍቶች ብዛት ስንት ናቸው?
- ስድስት አራት ሰባት ብዙ
40. በሁሉም ነብያቶች ላይ አሏህ መፅሃፍን አውርዷል። (እውነት – ሃሰት)
41. የመጀመሪያው ረሱል አደም ነው። (እውነት – ሃሰት)
42. ሙሐመድ ﷺ ረሱል እንጅ ነብይ አይደሉም። (እውነት – ሃሰት)
43. ከመልዕክተኞች መካከል የቆራጥነት ባለቤት የተባሉት ስንት ናቸው?
- አምስት አራት ብዙ
44. በመጨረሻው ቀን ማመን ሰዎች ከቀብራቸው እስከመቀስቀስን ጨምሮ ከሞት በኋላ በሚሆነው ሁሉ ማመንን ያጠቃልላል። (እውነት – ሃሰት)
45. በቅዱና በቀደር ማመን የራሱ እርከኖች አሉት፤ ስንት ናቸው?
- አራት አምስት ሶስት
46. አሏህ ነገራቶች ከመከሰታቸው በፊት ያውቃልን? (አዎ – አይ)
47. አሏህ ሰዎች የሚያደርጉትን ሁሉ ያውቃልን? (አዎ – አይ)
48. አሏህ ሰዎች የሚያደርጉትን ሁሉ በፅሁፍ አስፍሮታልን? (አዎ – አይ)
49. ባርያ የፈለገውን የሚያደርግበት ነፃ ፍላጎትና መሻት አለው። (እውነት – ሃሰት)
50. የባርያዎች ስራቸው ፍጡር ነውን? (አዎ – አይ)
51. ተውሒድ ወደ _____ ይከፈላል።
- ወደ ሁለት ወደ ሶስት ወደ አለመግባባት የሚያመራ አይደለም
52. በትልቁ ሽርክ እና በትንሹ ሽርክ መካከል ካሉ ልዩነቶች መካከል አምስቱን ጥቀስ።
- 1-
- 2-

ሰድስተኛው ትምህርት

የሶላት ቅድመ መስፈርቶች

ሶላት ዘጠኝ ቅድመ መስፈርቶች አሉት፡

- 1. ኢስላም 2. (የአእምሮ) ጤንነት 3. ተምደዝ (ከፉውን ከደጉ መለየት መቻል)
- 4. ርክሰትን ማስወገድ 5. ነጃሳን ማስወገድ 6. ሃፍረተ ገላን መሸፈን
- 7. የሶላት ጊዜው መግባቱ 8. ወደ ካዕባ መቅጣጨት 9. ኒያ

የመጀመርያው ቅድመ መስፈርት፡ ኢስላም

ተቃራኒው ከህደት ነው፡፡ አላህን የሚሰድብ ወይም አምልኮን ከአሷህ ውጭ ላለ አካል አሳልፎ የሚሰጥ ቢሰግድ ተውባ አድርጎ ወደ አሷህ እስካልተመለሰ ድረስ ሶላቱ ውድቅ ነው፡፡

ሁለተኛው መስፈርት፡ የአእምሮ ጤንነት

ተቃራኒው እብደት ሲሆን ስካርም እዚሁ ለመካተት ቀዳሚውን ስፍራ ይይዛል፡፡

ሶስተኛው ቅድመ መስፈርት፡ መለየት መቻል

ይህ ሲባል ለአቅመ ተቃራኒ ሆኖ መድረስ ማለት አይደለም፡፡ ይልቅ ትርጉሙ በነገሮች መካከል መለየት መቻል ማለት ነው፤ በሌላ አገላለፅ ጥያቄ እና መልስን ያውቃል፡፡ የተወሰነ ዕድሜ ገደብ የለውም፡፡ ብዙውን ጊዜ ግን ዕድሜ 7 ዓመት ሲኮን ነው ነገራቶችን መለየት የሚቻለው፡፡ የህፃን ልጅ ሶላት ትክክለኛ የሚሆነው መቼ ነው? ነገራቶችን መለየት ከቻለ ነው፡፡ ማለትም እንደምሳሌ ጥያቄ እና መልስን ማወቅ ከቻለ፤ እሳትና ውሃን መለየት ከቻለ ማለት ነው፡፡ ካልሆነ ግን ሶላቱ ውድቅ ነው፡፡

{ የሰድስተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

አራተኛ ቅድመ መስፈርት: ርክሰትን ማስወገድ

የሚከተሉትን ያጠቃልላል:

ትልቁ ርክሰት

ገላን በመታጠብ የሚወገድ ነው።

ትንሹ ርክሰት

ወዳጅ በማድረግ የሚወገድ ነው።

አምስተኛ ቅድመ መስፈርት: ነጃሳን ማስወገድ

ሲባል ከሰውነት ፣ ከቦታ እና ከልብስ ማስወገድ ነው። አንድ ሰው እሱ ላይ ነጃሳ ኖሮበት እያወቀ፣ እሱን ማስወገድ የሚችል እና የሚያስታውስ ሆኖ ሳለ ከሰገደ ሶላቱ ውድቅ ነው።

ነጃሳን ማስወገድ በሦስት ምድቦች ይከፈላል:

ከባድ:

ይህ የውሻ ነጃሳ ነው።
ኑብዩ ☹️ የውሻ ለሃጭ
ያረፈበትን እቃ ሰባት ጊዜ
የመጀመርያውን በአሸዋ
እንዲታጠብ አዘዋል።
ሙስሊም ዘግበውታል

ቀላል:

መጭመቅ ሳይጠበቅበት ውሃ
በማፍሰስ ያውም በማርከፍከፍ
ይወገዳል። ይህ ምግብ
ያልጀመረ ህፃን ልጅ ሽንት፣
መዝገብና መንገድን የሚመለከት
ነው። ምንም እንኳ ጡሃራ
ቢሆንም ኑብዩ ☹️ እርጥብ ሲሆን
ውሃ ያርከፈክፉበታል ደረቅ
ከሆነ ደግሞ ይፈገፍጉት ነበር።

መካከለኛ:

በማጠብ የሚወገድ
ሲሆን ያም ውሃን
ከማፍሰሱ ጋ በመጭመቅ
ነው። ይህ መካከለኛና
ከባድ ላልሆነው የሚሆን
ነው። የወንድም ሆነ
የሴት ሽንት እና ሌሎች
ነጃሳዎችን የሚመለከት
ነው።

{ የሰድስተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ነጃሳ ነገራቶች

የሰዎች ሽንት እና አይነምድር፤ እንዲሁም ስጋቸው የማይበሉ እንስሳት ሽንትና ኩሬያቸውም ነጃሳ ነው። እንደ ድመቶች ፣ በቅሎ እና አህያ የመሳሰሉትን ለመጠንቀቅ አስቸጋሪ ከሆኑት እንስሶች በቀር የአውሬዎች ሁሉ ኩሬ እና ሽንትም ነጃሳ ነው። የእርድ ደም / ማለትም፡ እንስሶች ሲታረዱ የሚፈሳቸው ደም፣ ከሁለቱ የመጠጫ ሽለቆዎች የሚወጣ ደምም እንዲሁ ነጃሳ ነው። ከሰው ልጅ ሬሳ እና ነፍስ (የሚፈስ ደም) የሌላቸው፣ እንዲሁም የባህር ሙታኖችና አንጠጣ ሲቀሩ ሌሎቹ ሙታኖችም ነጃሳ ናቸው።

ሰድስተኛው ቅድመ ሁኔታ፡ ሃፍረተ ገላን መሸፈን

ሃፍረተ ገላ ሲባል ሶስት አይነት ነው፡

ከባዱ፡

የጉርምስና ዕድሜ ላይ የደረሱ ሴቶች ሃፍረተ ገላ፣ ከፊቷ በስተቀር መላውን ሰውነት መሸፈን ትሸፍነው፤ በባዕድ ሰዎች ፊት ከሆነች ደግሞ እሱንም መሸፈን ይኖርባታል።

ቀላሉ፡

እድሜያቸው እንደ ከሰባት እስከ አስር ዓመት ያሉ ወንድ ልጆች ሃፍረተ ገላ፤ ቢያንስ ሁለቱ ብልቶች መሸፈን አለባቸው።

መካከለኛ፡

በሁለቱ ከተጠቀሱት በስተቀር፤ ከእምብርት እስከ ጉልበት ድረስ መሸፈን ተገቢ ነው። ትኩሻዎችን መሸፈን እና ሙሉ በሙሉ ለመልበስ የበለጠ ከመሆኑም ጋር።

ሰባተኛው ቅድመ መስፈርት፡ የሶላት ሰአት መግባቱ

ሶላት ጊዜው ከመግባቱ በፊትም ሆነ ካለፈም በኋላ ትክክል አይሆንም። ለበቂ ምክንያት ሲባል ከሌላኛው የሶላት ወቅት ጋ አቆራኝቶ ለመስገድ ካልታሰበ በቀር። ሆን ብሎ ማዘግየቱን ካሰበ ግን ወንጀለኛ ይሆናል።

{ የሲድስተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ስምንተኛው ቅድመ መስፈርት፡ ወደ ቁብላ መቅጣጨት

ከነዚህም በጉዞ ወቅት የሚሰጉዱ የሱና ሶላቶች ልዩ ናቸው፤ በሚጓዝበት ጊዜ ሲሰግድ መጓጓዣው በዘረቸበት አቅጣጫ ሁሉ ነውና የሚሰግደው። ለምሳሌ- በጊዜያችን በአውሮፕላን ውስጥ ሲሰግድ። በተጨማሪም ፣ መቅጣጨት የተሳነውና ጠላትን የሚሰጋ ሰውም እንዲሁ ፍርዱ የተለየ ነው።

ዘጠነኛው ቅድመ ሁኔታ፡ ኒያ

ቦታዎ ልብ ውስጥ ነው። በቃላት መግለጹ መጤ(ቢድዓ) ነው። አንድ ሰው ከሶላቱ ከተወሰነ ጊዜ በፊት (እንደሚሰግድ) ቢያስብ ወይም የጊዜውን ግዴታ ለመስገድ በሚል (ጥቅል በሆነ) መልኩ ቢያስብ እንኳ ሶላቱ ተቀባይነት ያለው ነው።

አሳሳቢ ጥቆማዎች

- 1- ሆን ብሎ፣ ባለማወቅ አሊያም በመርሳት ቅድመ ሁኔታን መተው ተቀባይነት የለውም ፤ አንድ ሰው ባለማወቅ ወይም ረስቶ ነጃሳ እያለበት ቢሰግድ ግንሶላቱ ትክክል ነው፤ ምክንያቱም ይህ ከመተው አይነቶች እንጅ ከማድረግ አይነቶች አይደለምና።
- 2- ቅድመ ሁኔታዎች ከአምልኮው ውጭም በፊትም ይሆናሉ። የአምልኮው ተግባር እስኪጠናቀቅ ድረስ መገኘታቸው ግን የግድ አስፈላጊ ነው።

ሰባተኛው ትምህርት

የሰላት ማእዘናት

የሰላት ማእዘናት አስራ አራት ናቸው፡

- 1- ከተቻለ መቆም 2- ተክቢረተል ኢሕራም (በሰላቱ መጀመርያ “አሏሁ አክበር” ማለት)
- 3- ሱረቱል ፋቲሐ(አልሐምዱ)ን መቅራት 4- ናኩሶ መውረድ 5- ከናኩሶ በኋላ መልሶ መቆም
- 6- በሰባቱ የሰውነት አካላት ሱጁድ ማድረግ 7- ከሱጁድ በኋላ መልሶ መነሳት
- 8- በሁለቱ ሱጁዶች መካከል መቀመጥ 9- በእያንዳንዱ ከንዋይ ላይ ሁሉ መረጋጋት
- 10- እያንዳንዱን ማእዘን በተራው ማድረግ 11- የመጨረሻው ተሸሁድ
- 12- ለተሸሁድ(አተሕያቱ) መቀመጥ 13- በነብዩ ﷺ ላይ ሰለዋት ማውረድ
- 14- በሁለቱም በኩል ማሰላመት

የመጀመርያው ማእዘን፡ ከተቻለ መቆም

ተጨማሪ ሰላቶች፡

አንድ ሰው ቁጭ ብሎ የሚሰግድ ከሆነ ሰላቱ ትክክለኛ ነው። ሆኖም አጅሩ ግን ቆሞ ከሚሰግደው ሰው ግማሽ ነው። አንድ ሰው ተኝቶ ቢሰግድ ደግሞ ተቀምጦ ከሚሰግደው ግማሹን አጅር ያገኛል።

የግዴታ ሰላቶች፡

በግዴታ ሰላቶች ደግሞ መቆሙ ምስሶ ነው። አንድ ሰው በጭራሽ መቆም ካልቻለ ወይም መቆም ቢችልም ነገር ግን ትኩረት ማድረግ የማይችል ከሆነ ግዴታነቱ ይቀርባል። አንድ ሰው ከሰላቱ የተወሰነውን ክፍል እንኳ መቆም ከቻለ መቆም ይኖርበታል።

ሁለተኛው ማእዘን: ተከቢረተል ኢሕራም

“አሏሁ አክበር” ከሚለው ቃል ውጭ አያብቃቃም።

ሶስተኛው ማእዘን: ፋቲሐ(አልሐምዱ) መቅራት

በእያንዳንዱ ረከዓ ውስጥ በዝምታም ሆነ ጮክ ብሎ በሚሰገደው ሁሉ አንቀያቸውን፣ አናባቢዎቻቸውን፣ ቃላቶቻቸውን እና ፊደላቶቻቸውን አሟልቶ በቅደም ተከተል መቅራቱ የግድ ነው። አንድ ሰው ኢማሙን ያገኛቸው ሩኩዕ ላይ ሆኖ ከሆነ ብቻ ትቀራለች።

ዘጠነኛው ማእዘን: በእያንዳንዱ ክንዋኔ ላይ ሁሉ መረጋጋት

መረጋጋቱ በእያንዳንዱ ማእዘን ላይ በሚባለው ዚክር ነው የሚረጋገጠው።

አሳሳቢ ጥቆማዎች

ማእዘኖቹ በአምልኮ ውስጥ ያሉ ናቸው። ከማእዘኖቹ መካከል አንዳቸውንም ሆነ ተብሎ፣ ባለማወቅ ወይም ደግሞ በመርሳት ከተተወ ሶላቱ ተቀባይነት የለውም። በሱጁደ ሰህው (የመርሳት ሱጁድም) የሚጠገን አይደለም። በሰአቱ ማእዘን የተወበትን ሶላት እንዲደግም ይታዘዛል። አንድ ሰው ሁሉንም ማእዘኖችን እያጓደለ ለሰገደባቸው ቀደም ያሉ ሶላቶች ግን ባለማወቁ (ከተጠያቂነት ነፃ በሆነ መልኩ) ዑዝር ይኖረዋል። ምክንያቱም ነብዩ ﷺ ሶላቱን ያበላሸውን ሰውየ ሰውየው የተወው ከሶላት ማእዘኖች አንዷ የሆነችውን መረጋጋት ከመሆኑም ጋ በወቅቱ የያዘውን ሶላት እንጅ ሁሉንም ሶላት እንዲደግም አላዘዙምና። ። አላህ ይበልጡን ዐዋቂ ነው።

ስምንተኛው ትምህርት

የሶላት ዋጅቦች(ግዴታዎች): የሶላት ግዴታዎች ስምንት ናቸው

- 1- ከተክቢረተል ኢሕራም(የመጀመርያው “አሏሁ አክበር”) ውጭ ያሉት ተክቢራዎች (አሏሁ አክበር) ሁሉ
- 2- ለኢማሙም ይሁን ለተከታዮቹ "ሰሚዐሏሁ ሊመን ሓሚዳህ" ማለታቸው።
- 3. እያንዳንዳቸው "ረባና ወለከል ሓምድ" ማለታቸው
- 4. በሩኩዕ ጊዜ "ሱብሓነ ረብየል ዓዚም" ማለት
- 5. በሱጁድ ጊዜ "ሱብሓነ ረቢየል አዕላ" ማለት
- 6. በሁለቱ ሱጁዶች መካከል "ረቢግፊርሊ" ማለት
- 7. የመጀመርያው ተሸሁድ 8. ለተሸሁድ መቀመጥ

አሳሳቢ ጥቆማዎች

ሩኩዕ ላይ “ሱብሓነ ረብየል ዓዚም” በሚለው ቃል ማለቱ ግዴታ ነው። ከዚያም ከነብዩ ﷺ በመጡ ሌሎች አባባሎች ማለቱ ይመከራል። እንደዚሁም በተመሳሳይ ሱጁድ ላይ እያለ “ሱብሓነ ረቢየል አዕላ” በማለት ከዚያም በሌላ ከነብዩ ﷺ በመጡ መጨመሩ አስፈላጊ ነው።

ዘጠነኛው ትምህርት

ተሸሁድ (አት-ተሕያቱ)

የተሸሁድ ፍቺ - “ምስጋና፣ ሰለዋት እና መልካም ሁሉ ለአሏህ የተገባ ነው። አንተ ነብይ ሆይ! ሰለም በአንተ ላይ ይሁን የአላህ እዝነት እና በረከቱም እንዲሁ በአንተው ላይ ይሁን፤ ሰለም በእኛ ላይ፣ በደጋግ የአላህ ባሪያዎችም ላይ ይሁን። ከአላህ ውጭ በእውነት ሊመለክ የሚገባው እንደሌለ ሙሐመድም የአሏህ ባርያና መልዕክተኛ መሆናቸውን እመሰክራለሁ።”

ከዚያም ለነቢዩ ﷺ ሰለዋት በማውረድ ለሳቸው በረከን በመሻት መልኩ ዱዓ የሚያደርግ ሲሆን እንዲህ ይላል፤ «አላህ ሆይ በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ ሰለዋትህን እንዳወረድከው በሙሐመድና በቤተሰቦቹም ላይ ሰለዋትህን አውርድ። አንተ በእርግጥ የላቀ ምስጋና የሚገባህ ነህ። አላህ ሆይ! በኢብራሂምና በኢብራሂም ቤተሰቦች ላይ እንደባረክከው በሙሐመድ እና በሙሐመድም ቤተሰቦች ላይ በረከህን አውርድ። በርግጥ አንተ የላቀ ምስጋና የሚገባህ ነህ።”

ከዛም በመጨረሻው ተሸሁድ ላይ ከጀሃነም ቅጣት፣ ከቀብር ቅጣት፣ ከህይወት እና ሞት ፈተና እና ከመሲሉ ደጃል ፈተና የአሏህን ጥበቃ ይለምናል፡ - “አሏህ ሆይ! ከጀሃነም ሥቃይ በአንተው እጠበቃለሁ፣ ከመቃብር ቅጣት በአንተው እጠበቃለሁ፣ ከህይወት እና ከሞት ፈተናዎች በአንተው እጠበቃለሁ፣ ከደጃልም ፈተና በአንተው እጠበቃለሁ።” (ቡኸሪ እና ሙስሊም)።

ከዚያም ከዱዓዎች አማርጦ በሻው በተለይም ከነብዩ ﷺ ማስረጃ ባላቸው ይማፀናል። ከነዚህም፡ “አሏህ ሆይ! አንተን በማስታወስ፣ በማመስገንና ባማረ መልኩ እንድንገዛህ አግዘኝ። አሏህ ሆይ! እኔ ራሴ በእጅጉ በድያለሁ፤ ወንጀልን ደግሞ ከአንተው ውጭ የሚምር የለም፤ በመሆኑም ከአንተው ዘንድ የሆነ መሃርታህን ለግሰኝ፤ መሃረው እና አዛኙ አንተው ነህ።”

በዙህር፣ ዓሱር፣ መግሪብ እና ዲሻእ ሰላቶች ላይ ግን ከመጀመሪያው ተሸሁድ ካለ በኋላ ለሦስተኛው ረከባህ ይቆማል። በዚህ በኩል የመጡ ሓዲሦች ካላቸው ጥቅል መልዕክት ከተሸሁዱ ጋ በነብዩ ﷺ ላይ ሰለዋት ማውረድን ካከለበት በላጭ ይሆንላታል።

አስረኛው ትምህርት

የሶላት ተጨማሪ ሱናዎች

- 1- የመክፈቻ ዱዓእ
- 2- ቆሞ ሳለ፣ ከሩኩዕ በፊት እና ከዛም በኋላ የቀኝ እጅን መዳፍ በግራ እጅ ላይ አሳርፎ ደረት ላይ ማድረግ
- 3- በመጀመርያው ተሸሁድ፣ ወደ ሩኩዕ ሲወረድ፣ ከሩኩዕ ቀና በሚባልበት ጊዜ እና ከመጀመርያው ተሸሁድ ወደ ሁለተኛው ተሸሁድ በሚሸጋገሩበት ጊዜ ጣቶችን ዘርግቶ በትከሻ ወይም በጆሮ ትይዩ እኩል አድርጎ ሁለቱን እጆች ማንሳት
- 4. በሩኩዕ እና በሱጁድ ጊዜ የሚባለውን ከአንድ ጊዜ በላይ ማለቱ
- 5. ከሩኩዕ ቀና ካሉ በኋላ "ረባና ወለከል ሓምድ" ከሚለው በላይ መጨመሩ፤ በሁለቱ ሱጁዶች መካከል "ረባ ግፈረሊ" ከሚለው በኋላ ያለ የድግግሞሽ ጭማሪ
- 6- በሩኩዕ ጊዜ ጭንቅላትን ከጀርባ ጋ እኩል ለጥ ማድረግ
- 7- በሱጁድ ጊዜ ክርናችንን ከጎናችን ማራቅ፤ ሆድን ከታፋ ማራቅ እና ታፋን ደግሞ ከባት ማራቅ
- 8- በሱጁድ ጊዜ ክርንን ከመሬት ማንሳት
- 9- በመጀመርያው ተሸሁድ እና በሁለቱ ሱጁዶች መካከል መቀመጫን የግራ እግር ውስጠኛው ክፍል ላይ አሳርፎ የቀኝ እግርን ተረከዝ ተክሎ መቀመጥ።
- 10- ሶስትና አራት ረከዓ በሚሰገድባቸው ሶላቶች በመጨረሻ ተሸሁድ ጊዜ ተወሩክ በሚባለው አቀማመጥ መቀመጥ፤ ያም፡ መቀመጫን መስገጃው ላይ አሳርፎ የግራ እግርን በተከልነው የቀኝ እግር ተረከዝ ስር ማሸሎክ
- 11- በመጀመርያውና በሁለተኛው ተሸሁድ ጊዜ ከሚቀመጥበት ጊዜ አንስቶ እስከ ተሸሁድ መጨረሻ ድረስ ባለው ጠቋሚ ጣትን መጠቆም እና በዱዓም ጊዜ ማንቀሳቀስ።

12- ለነብዩና ለቤተሰቦቻቸው፤ ለነብዩ ኢብራሂምና ለቤተሰቦቻቸውም ﷺ በመጀመርያው ተሸሁድ ጊዜ ሶለዋትና በረካን ከአሏህ እንዲወርድላቸው አሏህን መማፀን።

13- በመጨረሻው ተሸሁድ ጊዜ ዱዓእ ማድረግ

14- በፈጅር ሶላት፣ በጁሙዓህ ሶላት፣ በሁለቱ ዓዲቶች ሶላት፣ በሶላተ ኢስቲስቃእ(ዝናብ እንዲመጣ የሚሰገድ ሶላት) በዒሻእ እና በመግራብ የመጀመርያዎቹ ሁለት ረከዓዎች ላይ ጮክ ብሎ መቅራት

15- በዙህር እና በዓሱር እንዲሁም በመግራብ ሶላት ደግሞ በሶስተኛው ረከዓ በዒሻእ ሶላትም በመጨረሻዎቹ ሁለት ረከዓዎች በዝግታ መቅራት

16- ከፋቲሐ በኋላ ጨምሮ መቅራት

ከጠቀስናቸው ውጭ ያሉ ሌሎች በሶላት ውስጥ የሚደረጉ ሱናዎችንም ከመጠባበቅ ጋር፤ ከነዚህም፡ ሰጋጁ ኢማም ይሁን ተከታይ አልያም ብቻውን የሚሰግድም ቢሆን “ረባና ወለከል ሓምድ” ካለ በኋላ የሚጨምረው ሱና ነው። እንዲሁም፡ በሩኩፅ ጊዜ ጣቶችን ለያይቶ ታፋዎቹ ላይ ማስቀመጡ ይገኝበታል።

የመከፈቻ ዱዓእ

“አሏሁም ባዲድ በይኒ ወበይነ ኸጧያየ ከማ ባወድተ በይነል መሸሪቂ ወል መግራብ አሏሁም ነቂኒ ሚነል ኸጧያ ከማዩነቀ ሠውቡል አብዩዱ ሚነ ደነሰ አሏሁመግሲልኒ ሚን ኸጧያየ ቢልማኢ ወሠልጂ ወልበረድ”

“አላህ ሆይ ፣ በምስራቅና በምእራብ መካከል እንዳደረግከው ርቀት በእኔና በኃጢአቶቼ መካከል ያለውንም ርቀት እንዲሁ አድርግ። ከኃጢአቶቼም በውሃ ፣ በበረዶ እና በብርድ እጠበኝ።” (ቡኻሪ እና ሙስሊም) ወይም ደግሞ “ሱብሐነከሏሁም ወቢሐምዲከ ወተባረከ ኢስሙከ ወተዓላ ጀዱከ ወላኢላሃ ገይሩከ” ትርጉሙ “አሏህ ሆይ! ምስጋና ይገባህና ጥራት የተገባህ ፍፁም ነህ፤ ስምህ ልቅና የተገባው ነው፤ ማንነትህ ከፍ ያለ ነው፤ ከአንተም ውጭ በእውነት የሚመለከ የሌለ ጌታ ነህ።”

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

አስራ አንደኛው ትምህርት

ሶላትን ውድቅ የሚያደርጉ ነገራቶች
 ሶላትን ውድቅ የሚያደርጉ ነገራቶች ስምንት ናቸው፡

- 1- ከማስታወስ እና ከማወቅም ጋ መናገር - የረሳ ወይም የማያውቅ ግን ሶላቱ ውድቅ አትሆንበትም።
- 2- ሳቅ። 3- መብላት። 4- መጠጣት 5- የሃፍረተ ገላ መገለጥ 6- ከቂብላ አቅጣጫ በብዙ መንሻፈፍ።
- 7- እየሰገደ እያለ ተከታታይ የሆነ አላስፈላጊ እንቅስቃሴዎች ማድረግ 8- ወዱእ ማፍረስ

የመጀመርያው አፍራሽ፡ ከማስታወስ እና ከማወቅም ጋ መናገር
 ኢማሙ ሲረሳ ወይም በቁርዓን ሲሳሳት ለመርዳት ካልሆነ በስተቀር ።

በሶላት ጊዜ ሊኖሩ የሚችሉ እንቅስቃሴዎች ሁኔታ

<p>የተከለከሉ እንቅስቃሴዎች፡ እንደ መብላት ያሉ ብዙ አላስፈላጊ ተከታታይ እንቅስቃሴዎች።</p>	<p>የተወገዙ እንቅስቃሴዎች፡ ትንሽ እንደ መዞር ያሉ አላስፈላጊ እንቅስቃሴዎችን።</p>	<p>የተፈቀዱ እንቅስቃሴዎች፡ ሂምን እንደ ማከክ ያሉ አስፈላጊ እንቅስቃሴዎች።</p>	<p>የሚፈለጉ እንቅስቃሴዎች፡ የሶፍ ክፍተቶች መዝጋትን የመሰሉ ሶላትን ሙሉ ለማድረግ አስፈላጊ የሆኑ እንቅስቃሴዎች።</p>	<p>ግዴታ የሆኑ እንቅስቃሴዎች፡ የሶላቱ ትክክለኛነትን የሚወስኑ ነጃሳን እንደ ማስወገድ የመሰሉ እንቅስቃሴዎች።</p>
---	---	---	---	--

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

አስፈላጊ ጥቆማዎች

የሶላት ቅድመ ሁኔታዎች፣ ማእዘናት፣ ግዴታዎቹንና ሱናዎቹን አሳልፈናል። ልዩነታቸውን ምንድን ነው?

ሱና	ግዴታ	ማእዘን	ቅድመ ሁኔታ
በአምልኮው ምንነት ውስጥ የሚካተት ነው			ከአምልኮው ምንነት ውጭ ነው
ከአምልኮው ክፍሎች በሆነው ክፍል ብቻ የተገደበ ነው			በመላ አምልኮው ዘላቂ ነው
አለማወቁ፣ መርሳቱም ሆነ ሆን ብሎ መተው ዑዝር ይሆንለታል	ሆን ብሎ እስካልሆነ ድረስ አለማወቁ ወይም መርሳቱ ዑዝር ይሆነዋል	አለማወቁ፣ መርሳቱም ሆነ ሆን ብሎ መሆኑ ለመቅረቱ (ዑዝር) በቂ ምክንያት አይሆንም	
	በሱጁደ ሰህው የሚጠገን ነው	በሱጁደ ሰህው አይጠገንም	የመርሳት ሱጁድ (ሱጁደ ሰህው) አይደረግለትም

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

ሱጁደ ሰህው (የመርሳት ሱጁድ)
የሱጁደ ሰህው ምክንያቶች ሶስት ናቸው።

ጥርጣሬ:
ለምሳሌ አንድ ሰው የሰገደው ሁለት ወይንስ ሶስት መሆኑን ከተጠራጠረ፤ ይህ ሁለት አይነት ነው።

መቀነስ:
ለምሳሌ ከሶላቱ ግዴታዎች መካከል አንዳች ነገር አልፎበት ቢቀንስ

መጨመር:
አንድ ሰው ሩኩዕ ወይም ሱጁድ ወይም መቆምን ወይም መቀመጥን ቢጨምር

በአምልኮው ውስጥ የሆነ ጥርጣሬ:
ጥርጣሬው ብዙ ከነበረ ዞርም አይልለትም፤ ትንሽ ከሆነ ግን እሱ ዘንድ አመዛኝ ብሎ በሚያስበው ላይ ተንተርሶ ቀሪውን ይገነባል። እሱ ዘንድ አማካኝ ሆኖ ከታየው ደግሞ ቢያንስ በሚለው ላይ ተንተርሶ ቀሪውን ይገነባል።

አምልኮውን ካጠናቀቀና ከቋጨ በኋላ መጠራጠር:
እንዲህ አይነቱን እርግጠኛ እስካለሆነ ድረስ ቦታም የሚሰጠው አይሆንም።

ጥቆማ:

- አንድ ሰው በሱጁደ ሰህው ከረሳ አንዳችም ነገር ሳይጠበቅበት ሶላቱ ትክክለኛ ነው።
- አንድ ሰው ማእዘን የሆነን ነገር ከረሳ እሷኑ እስኪያመጣት እና ኋላም ሱጁደ እህው እስኪሰግድ ድረስ ሶላቱ ትክክል አትሆንም።
- አንድ ሰው ግዴታ የሆነን ነገር ረስቶ ትቶ ቦታውንም ካለፈው የመርሳትን ሱጁድ (ሱጁደ ሰህው) ይወርዳል።

የሶላት አሰጋገድ ሁኔታ ስእላዊ ማጠቃለያ

- በመጀመርያ አንድ ሙሰሊም በቤቱ ሆኖ (ወዳኝ በማድረግ) ንፅህናውን ጠብቆ ጥሩውን መልበስ አለበት
- በእግሩም ይሁን በመጓጓዣ በእንቅስቃሴው እርጋታንና ስርዓትን ተላብሶ፤ ማለትም፡ ሳይጣደፍ፣ ግራ ቀኝ ሳይውረገረግ እንዲሁም ድምፁን ከፍ ሳያደርግ መሄድ ይኖርበታል
- (የለበሰውን ልብስ ሰብስቦት ከነበረ የልብሱን እጅጌ መዘርጋት ይኖርበታል)

- አንዴ መስጅድ ከደረሰ ጫማዎቹን አውልቆ በተመደበላቸው ቦታ ያስቀምጣል፤ ዱንያ ነክ ነገሩንም እዛው ይጥላል፤ በመስጅድ ውስጥ መሸጥ፣ መለወጥና የጠፋን እቃ አፋልጉኝ ብሎ ማወጅ ሐራም ነው።
- በሚገባበት ጊዜ ቀኝ እግሩን በማስቀደም እንዲህ ይላል፡ "ቢሰሚላሂ ወሶላቱ ወሰላሙ ዓላ ረሱሊላሂ አሏሁመፍተሕሊ አብዋበ ራሕመቲክ" እንዲሁም ሲወጣ ደግሞ የግራ እግሩን አስቀድሞ እንዲህ ይላል፡ "ቢሰሚላሂ ወሶላቱ ወሰላሙ ዓላ ረሱሊላሂ አሏሁመ ኢኒ አሰአሉከ ሚን ፈድሊክ"
- ወደ ውስጥ ከገቡ በኋላ ወንዶች በፊት ለፊት ካሉት ሶፎች ይሆናሉ ሴቶች ደግሞ ከኋለኞቹ ሶፎች ይሆናሉ
- ሶላቱ ተጀምሮ ከነበረ አንድ ሰው (አላሁ አከባር) በማለት ኢማሙ በማንኛውም ሁኔታ ላይም ቢሆን መቀላቀል አለበት። ኢማሙን ያገኛቸው ቆሞ ወይም ሩኩፅ ላይ ከሆነ እንደሙሉ ረከዓ ይቆጠርለታል። ኢማሙ ሶላቱን ሲያጠናቅቅ ዘግይቶ ኢማሙን የተቀላቀለው ሰው ይነሳና ያመለጠውን ያጠናቅቃል።

የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ

- አንድ ሰው ወደ መስጊድ ሲገባ እና ሶላቱ ገና ካልተጀመረ ከሶላቱ በፊት የሶላቱን ተያያዥ ሱና መስገድ አለበት። ሶላቱ ከፊት የተቆራኘ ሱና ከሌለው ግን አንድ ሰው መስጊድ ውስጥ ከመቀመጡ በፊት (የገባው ወደ መስጊድ በመሆኑ) እንዲሁ ሁለት ረከዓ መስገድ አለበት።
- አንድ ሰው ሲገባ ሶላቱ ካልተጀመረ እንዲጀመር በሚል ሰአቱን መመልከት አልያም ጉሮሮውን በማፅዳት የመስጊዱን ክብር መዳፈር የለበትም።
- ኢማምም ሆነ ብቻውን የሚሰግድ ሰው ሲሰግድ ከለላ(ሱትራ) ነገር ከፊት ለፊቱ ማድረግ ይመከራል። ኢማም ከፊት ለፊቱ ሱትራ ካደረገ ግን ከኋላው ለሚሰግዱት ሰዎች በቂያቸው ነው።

- በቆመበት ጊዜ በእግሮቹ መካከል ያለው ርቀት ሳይበልጥም ሳያንስም በትኩሻቸው መካከል እንዳለው ርቀት መሆን አለበት። የእግሮቹን ጫፍ ደግሞ ቀጥ አድርጎ ወደቁብላ አቅጣጭቶ መቆም አለበት።

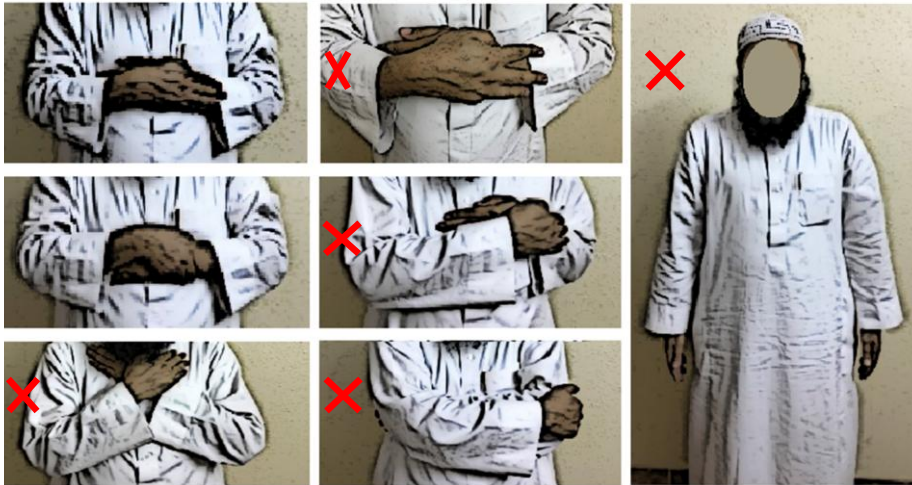

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

- አንድ ጊዜ የሰላቱን ቅድመ ሁኔታዎች አሟልቶ ከፈጸመ በኋላ እጆቹን በጀርዎቹ ወይም በትከሻዎቹ ትይዩ ወደ ላይ ከፍ በማድረግ “አሏሁ አከባር” ይላል። የመዳፎቹን ውስጠኛ ክፍል ወደ ቁጥላ ያቅጣጫል።

- ከዚያም የቀኝ እጁን መዳፍ በግራ እጁ ጀርባ እና አንጓ ውጫዊ ክፍል ላይ ያሳርፈዋል፤ ወይም በቀኝ እጁ የግራ እጁን አንጓ ይይዛል።

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

- አይነትም ወደ ሱጁድ ማረፊያ ቦታ ላይ ያሳርፋል፤ ወደ ሌላ ቦታም አይዘዟልም።

- ከዚያም በአንደኛው ረከዓ ላይ ብቻ “የመከፈቻ ዱዓኦ” ማድረግ ይመከራል፤ ከነብዩ ﷺ በመጡ የተለያዩ ሰላቶች “የመከፈቻ ዱዓዎችን” በመለዋወጥ ማለቱ የተሻለ ይሆንለታል።
- ከዚያም ከነብዩ ﷺ በመጡ “አዑዙ ቢላሂ ሚነ -ሽ -ሽይጧኒ -ር- ሯጂም” ን በመሰሉ መጠበቂያ ቃላት በአሷህ ይጠበቃል።
- ከዚያም <ቢሰሚላሂ -ር- ሯሕማኒ -ር- ሯሒም> ይላል።
- ከዚያም ፋቲሐን ከአናባቢዎቹ፣ ቃላቶቹ፣ ፊደላቶቹ እና አናቅጦቹ ጋ አሟልቶ በትክክል ይቀራል።
- ከዚያም እንደገና የመጠበቂያ ቃላትን(አዑዙ ቢላህን) ሳይጨምር ከቅርአን የገራላትን መቅራቱ ይመከራል። የሱራው መጀመርያ ላይ ከሆነ የሚቀራው ብቻ ቢሰሚላህ ይበል።
- ከዚያም ከሰላቱ መጀመርያ ጋር በተመሳሳይ መልኩ እጆቹን ከፍ አድርጎ “አሷህ አክበር” ብሎ ሩኩሶ ይወርዳል።
- የእጆቹን ክርን ሳያጥፍ ጉልበቶቹን በመዳፉ ይዞ፤ ጀርባውን ከጭንቅላቱ በስትክክል አድርጎ ያጎበድዳል።
- በግዴታ አንድ ጊዜ “ሱብሐነ ረቢየል ዓዚም” ይላል። ከነብዩ ﷺ ከመጡ ሌሎች ዱዓዎችም መጨመሩ ይመከራል።

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

- ከዚያም ካጎበደደበት እጆቹን በጀርዎቹ ወይም በትከሻዎቹ ትይዩ አድርጎ ከፍ እያለ ተስተካክሎ ከመቆሙ በፊት “ሰሚዐሏሁ ሊመን ሓሚዳህ” ይላል።
- ተስተካክሎ ሲቆም ደግሞ “ረበና ወለከል ሓምድ” ይላል።
- ከዚያም እጆቹን ከፍ ሳያደርግ በሰባቱ የሰውነት ክፍሎቹ [በግንባሩ ከአፍንጫው ጋ፣ ሁለት የእጅ መዳፎቹ፣ ሁለት ጉልበቶቹ፣ የሁለት እግር ጣቶቹ ውስጠኛው ክፍሉ] ሱጁድ ያደርጋል።
- እጅና ብብቱ እንዳይገናኙ፣ ብብቱ እና ታፋውም፣ ታፋውና ባቱም እንዳይገናኙ ከፈትፈት ያደርገዋል፤ የእጆቹን ክርንም ከመሬት ያነሳል።

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

- አንድ ጊዜ “ሱብሐን ረቢየል አዕላ” ማለት የግድ ነው። ሌሎች ከነብዩ ﷺ በመጡ ዱዓዎች መጨመሩ ይወደድለታል፤ በፈለገው ዱዓ መማፀንም የሚፈቀድለት ቢሆንም ከነብዩ ﷺ በመጡ ዱዓዎች ማለቱ በላጭ ይሆንለታል።
- ከዚያም <አላሁ አክባር> በማለት መቀመጫን የግራ እግር ውስጠኛው ክፍል ላይ አሳርፎ የቀኝ እግርን ጣቶች ወደ ቁብላ በማቅጣጨት ተረከዝን በመትከል “ኢፍቲራሽ” የሚባለውን አይነት አቀማመጥ ይቀመጣል። የእጆቹን መዳፍ በታፋዎቹ ላይ ያደርጋል። ይህ አቀማመጥ ከባለ ሶስት እና አራት ረከዓ ሶላቶች የሁለተኛው ተሸሁድ ውጭ ባሉ አቀማመጦች ላይ ሁሉ የሚቀመጠው አቀማመጥ ነው። በዚህ በተጠቀሰው የሁለተኛ ተሸሁድ ላይ ግን የግራ እግሩን በቀኝ እግሩ ስር በማሸለክ “ተወሩክ” የሚባለውን አይነት አቀማመጥ ነው የሚቀመጠው።

{ የአሰራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

- ከዚያም አንድ ሰው “አላሁ አክባር” በማለት እንደመጀመርያው ሱጁድ ይወርዳል።
- ከዚያም “አሏሁ አክባር” በማለት ለሁለተኛው ረከዓ በመነሳት ከተከባረተል ኢሕራም እና ከመከፈቻው ዱዓእ ውጭ በመጀመርያው ረከዓ ያደረገውን ሁሉ ያደርጋል።
- ሁለተኛውን ረከዓ ካጠናቀቀ በኋላ ለተሸሁድ ይቀመጣል።
- ጠቋሚ ጣቱን በመዘርጋት የመካከለኛውን ጣቱን ደግሞ ከአውራ ጣቱ ጋ አያይዞ ከብ አድርጎ ጠቋሚ ጣቱን እያንቀሳቀሰ ዱዓውን ያደርጋል።
- አት-ተሕያቱን ማለቱ የግድ ነው።
- የሁለት ረከዓ ሶላት ከሆነ ደግሞ ከተሸሁዱ በኋላ የሚባለውን በኢብራሂም ላይ የሚደረገውን ሶለዋት ይላል፤ ከአራቱም ደግሞ የአሏሁን ጥበቃ ይለምናል፡ “አሏሁም ኢኒ አውዙበከ ሚን ዓዛቢ ጀሃንም፤ ወአውዙ ቢከ ሚን ዓዛቢል ቀብር ወአውዙቢከ ሚን ፊትነቲ ደጃል፤ ወአውዙቢከ ሚን ፊትነቲል መሕያ ወልመማት” ይላል ትርጉሙም፡ “አሏሁ ሆይ! ከእሳት ቅጣት በአንተው እጠበቃለሁ፤ ከመቃብር ቅጣት በአንተው እጠበቃለሁ፤ ከዳጃልም ቅጣት በአንተው እጠበቃለሁ፤ ከሕይወትና ሞት መከራዎች በአንተው እጠበቃለሁ”።

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

ከዚያም በፈለገው መልኩ ዱዓ ያደርጋል፤ በላጭ የሚሆንለት ግን “አሏሁም አዲኔ ዓላ ዚክሪክ ወሹክሪክ ወሑስኒ ዲባደቲክ” ትርጉሙም “አሏህ ሆይ! አንተን በማስታወስ፤ በማመስገንና አምልኮየን ለአንተው በማሳመር ላይ አግዘኝ።” በመሰሉ ከነብዩ ﷺ በመጡ ዱዓዎች ማለቱ ነው።

- ከዚያም ጭንቅላቱን ብቻ በማንቀሳቀስ በትኩሻው ሳይዘር፤ ጭንቅላቱንም ወደ ላይም ወደ ታች ሳያደርግ በእጁም ጥቆማ መስጠት ሳይጠበቅበት ወደ ቀኝና ግራ ያሰላምታል።

- ሰላቱ ባለ 3 ወይም 4 ረከዓ ሰላት ከሆነ የመጀመሪያውን ተሸሁድ ካለ እና እንደተጨማሪ ደግሞ ኢብራሂም ደረሰውን ካለ በኋላ ይነሳል።

- “አላሁ አክባር” ብሎ 3ኛውንም ረከዓ ይሰግዳል፤ ባለ ሰስት ረከዓ ሰላት ከሆነ ለመጨረሻው ተሸሁድ ይቀመጣል። ባለ አራት ረከዓ ከሆነ ደግሞ አንዲቷንም ይጨምራትና ለመጨረሻው ተሸሁድ ይቀመጣል።

- ኢብራሂም ደረሰውን ሰላዎችም ይልና፡ “አሁኑም ኢኒ አዑዙ ቢከ ሚን ዓዛቢ ጀሃንም፤ ወአዑዙ ቢከ ሚን ዓዛቢል ቀብር፤ ወአዑዙ ቢከ ሚን ፊትነቲ ደጃል፤ ወአዑዙ ቢከ ሚን ፊትነቲል መሕያ ወልመማት” በማለት ከአራቱ የአሁን ጥበቃ ይማፀናል። ከዚያም በመረጠው ሁሉ መማፀን ይችላል፤ በሌላው የሚሆንለት ግን “አሁኑም አዲኒ ዓላ ዚክሪከ ወሹክሪከ ወሎስኒ ዒባደቲክ” ቢል ነው።

- የግዴታ ሰላት ከሆነ ከሰላት በኋላ የሚባሉትን ከነብዩ የመጡ ዚክሮችን ማለቱ የተወደ ይሆንለታል።

- **“አስታግፊሩላህ! አስታግፊሩላህ! አስታግፊሩላህ! አሁኑም አንተ ሰላም ወሚንከ ሰላም፤ ተባረክተ ያዘል ጀላሊ ወልኢክራም”**

- ከዚያም እንዲህ ይላል ስብከቱን፤ አል ሓምዱላላህ፤ አላሁ አክባር” እያንዳንዳቸውን 33 ጊዜ ካለ በኋላ ሁሉም በድምር 99 ጊዜያት ይሆናሉ። ከዚያም በ “ላ ኢላሃ ኢላላሁ ዋሕደሁ ላሸሪከ ለሁ ለሁል ሙልኩ ወለሁል ሓምዱ ወሁወ ዓላ ኩሊ ሸይኢን ቀዳር” 100 ኛውን ይሞላል። ትርጉሙም “ከአላህ በስተቀር ሊመለክ የሚገባው ምንም ነገር የለም፤ ተጋሪ የሌለው ብቸኛ ነው፤ ግዛቱ የእርሱ ነው፤ ምስጋናም ለእርሱ ነው፤ እሱም በነገሩ ላይ ሁሉ ቻይ ነው።»

- ከዚያም አያተል-ኩርሲይ **“አሁ ላ ኢላሃ ኢላ ሁወል ሓዩል ቀዩም...”** (ገጽ 11) ፣ ሱራ አል ኢቫላስ/ **“ቁል ሁወላሁ አሓድ...”** (ገጽ.33) ፣ ሱራቱል ፈለቅ **“ቁል አዑዙ ቢረቢል ፈለቅ...”** (ገጽ.34) ፣ እና ሱራቱን-ናስ **“ቁል አዑዙ ቢረቢናስ...”** (ገጽ 36) ያነባል። (ፊ.በ. ገጽ 11,33 ፣ 34 እና 36 ማለት በዚህ መጽሐፍ ላይ የተቀመጡበት ነው።)

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

አስፈላጊ ጥቆማ -

- ከሶላት ትክክለኛነት ቅድመ ሁኔታዎች መካከል በሶላቱ ውስጥ መሸፈን ያለባቸውን የሰውነት ክፍሎች መሸፈን አንዱ ነው። በሶላቱ ወቅት እነዚህ ክፍሎች እንዳልተገለጡ ማረጋገጥ አለበት፤ ካልተሸፈኑ ሶላቱ ተቀባይነት የለውም ።

- ከአማሙ ጋር የሚሰማደው አንድ ሰው ብቻ ከሆነ ያ ሰው በቀኝ ጎኑ መቆም አለበት። አንድ ሰው ከሌላው ጎን ሆኖ ሲሰማድ እንደሚቆመው ወደፊትም ወደኋላም ሳይል አብሮት መቆም አለበት።

የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ

ሶላቶች በጥቅሉ

ስም	አስላማዊ ፍርድ	ጊዜው	ረከዓዎቹ	ማብራርያ
የጁሙዓ ሶላት	ግዴታ	በዙህር ሰአት	2	ጁሙዓ ጮክ ተብሎ በሚቀራ የሚሰገድ፤ በሦስት ወይም ከዚያም በላይ በሆኑ ወንዶች ሊከናወን የሚችል ነው።
የፀሃይ ግርዶሽ ሶላት	ማህበሰባዊ ግዴታ (ፈርዶን ኪፋያ)	ግርዶሹ ሲከሰት	2	በእያንዳንዱ ረከዓ ላይ ሁለት ሩኩዕ በማድረግ ጮክ ብሎ በሚቀራ ሶላት የሚከናወን ነው።
የዊትር ሶላት	እጅግ ጠንካራ ሱና	ከዲሻሽ ሶላት በኋላ እስከ ፈጅር ድረስ	ከ 1-11	<p>ያም የሚከናወነው ወይ፡</p> <ul style="list-style-type: none"> - አንዲት ረከዓ ብቻ፤ - ለመጨረሻ ተሸሁድ ብቻ የሚቀመጥበት ሶስት ተከታታይ ረከዓዎች፤ ወይም ደግሞ ሁለት ረከዓዎችን ይሰግድና ካሰለመተ በኋላ አንድ ረከዓ ይጨምራል፤ - ለመጨረሻ ተሸሁድ ብቻ በመቀመጥ አምስት ተከታታይ ረከዓዎች፤ - ለመጨረሻ ተሸሁድ ብቻ በመቀመጥ ሰባት ተከታታይ ረከዓዎች፤ - በስምንተኛው ለተሸሁድ በመቀመጥ ሳያሰላምት ለዘጠነኛው ተነስቶ የሚጨምርበት እናም ተሸሁድ ካለም በኋላ የሚያሰላምትበት፤ - ሁለት ሁለት እያደረገ በመስገድ አንዲት ረከዓ ብቻዋን በመስገድ ዊትር የሚያደርግበት ነው።

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

የፈጅር ሱና	እጅግ በጣም ጠንካራ ሱና	ከሱብሒ ሶላት በፊት	2	በ 1 ኛው ረከዓ ሱረቱል ካፊሩንን ይቀራል እና በ 2 ኛው ረከዓ ደግሞ ሱረቱል ኢቸላስን ይቀራል።
የዝሁር ሱና	ተወዳጅ ሱና	ከዝሁር በፊት አራት እና ከዝሁር በኋላ ሁለት ረከዓ	4 እና 2	ሁለት ሁለት ረከዓ በመክፈል
የመግራብ ሱና	ተወዳጅ ሱና	ከመግራብ በኋላ	2	በ 1 ኛው ረከዓ ሱረቱል ካፊሩንን ይቀራል እና በ 2 ኛው ረከዓ ደግሞ ሱረቱል ኢቸላስን ይቀራል።
የዲሻ ሱና	ተወዳጅ ሱና	ከዲሻ በኋላ	2	
ተራዊሕ	ተወዳጅ ሱና	ከዲሻ በኋላ እስከ ፈጅር ድረስ	ከ 2 - 10	
ተሕዩተል መስጅድ (መስጅድ ስለገባህ የሚሰገድ)	ግዴታ	መስጅድ በገባህ እና ከመቀመጥህ በፊት	2	
ሶላተ ዱሐ	ተወዳጅ ሱና	ፀሃይ ከፍ ካለችበት ጀምሮ እስከ ዙህር ድረስ	2-8	
ሶላተል ኢስቲኻራ (አሊህ የማማከር ሶላት)	ተወዳጅ ሱና	በየትኛውም ጊዜ	2	ከማሰላመቱ በፊት የኢስቲኻራ ዱዓውን ያደርጋል

የአሰራር አንደኛው ትምህርት ማብራሪያ

<p>ሶላተል ኢስቲቲዩሽን (ዝናብ እንዲመጣ የሚሰገድ ሶላት)</p>	<p>አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ተወዳጅ ሱና ነው</p>	<p>ፀሃይ የዘንግን ያህል ከፍ ካለችበት ጊዜ ጀምሮ</p>	<p>2</p>	<p>በአንደኛው ረከዓ ልክ እንደ ዓድ ተክቢራ ተክቢረተል ኢሕራምን ጨምሮ ሰባት ጊዜ “አሷሁ አክበር” ይላል፤ በሁለተኛው ረከዓ ደግሞ አምስት ጊዜ “አሷሁ አክበር” ይላል። ይህ ግን የመሸጋገሪያን ተክቢራ አይጨምርም።</p>
<p>የዓድ ሶላት</p>	<p>ተወዳጅ ሱና</p>	<p>ፀሃይ የዘንግን ያህል ከፍ ካለችበት ጊዜ ጀምሮ</p>	<p>2 ረከዓ እና 2 ኸጥባ</p>	<p>በአንደኛው ረከዓ ተክቢረተል ኢሕራምን ጨምሮ ሰባት ጊዜ “አሷሁ አክበር” ይላል፤ በሁለተኛው ረከዓ ደግሞ አምስት ጊዜ “አሷሁ አክበር” ይላል። ይህ ግን የመሸጋገሪያን ተክቢራ አይጨምርም።</p>

ልቅ የሆነ የሱና ሶላት መሰጠት የሚከለክልባቸው ጊዜያት

- 1 .ጎህ ከቀደደ ጀምሮ ፀሃይ የዘንግን ያህል ከፍ እስከምትልበት ጊዜ ድረስ
- 2 .ከዓሱር ሶላት ጀምሮ ፀሃይዋ እስክትጠልቅ ድረስ
- 3 .የፀሃይ ከመሃል አናት መሆን ጀምሮ ዘንባል እስክትል ድረስ

ስለሶላት ፈተና

1. ሶላት ስንት ቅድመ ሁኔታዎች አሉት? 9 11 8
2. ሙስሊም ካልሆነ በስተቀር ማንም ስለማይሰግድ 'አስልምናን' እንደሶላት ቅድመ ሁኔታ መቁጠር ስህተት ነው (እውነት - ሃሰት)
3. 'የመለየት ዕድሜ' ማለት የጉልምስና ዕድሜ ማለት ነው። (እውነት - ሃሰት)
4. 'ነጃሳ ነገሮችን ማስወገድ' አካልን ፣ ልብሶችን እና ቦታውን ሁሉ ይመለከታል (እውነት - ሃሰት)
5. የአሳማ ነጃሳነት: ከባድ መካከለኛ
6. ከፈሰሰ ገላን መታጠብ ግዴታ ስለሚያደርግ የዘር ፈሳሽ(መንይ) ርኩስ ነው። (እውነት - ሃሰት)
7. ውሃን በመርጨት እና በማጠብ መካከል ምንም አይነት ልዩነት የለም (እውነት - ሃሰት)
8. ከመታረዱ በፊት የሞተ እንስሳ ሁሉ ነጃሳ ነው (እውነት - ሃሰት)
9. የውሻን ነጃሳ ለማስወገድ አፈርን በዘመናዊ (እንደሳሙና) ባሉ ማፅጃዎች መጠቀም በቂ ነው። (እውነት - ሃሰት)
10. መግባት መውጣት የሚያበዙ ለመጠባበቁ አስቸጋሪ የሆኑ እንስሳት ሲሆን ነው፤ ለምሳሌ፡ ድመት ለአንዳንዶቹ ጡሃራ ሁና ለሌሎች ግን ነጃሳ ልትሆን ትችላለች። (እውነት - ሃሰት)
11. 'እስትንፋስ' የሌለው ነገር' ስንል "እስትንፋስ" የተባለው "ነፍስ" ለማለት ነው። (እውነት - ሃሰት)
12. በደም ሥሮች ውስጥ የሚቆይ ደም... ነጃሳ ጡሃራ
13. የሶላት ማእዘናት ስንት ናቸው 14 9 8
14. የመጀመሪያ ተከቢር ማለት እጆችን ከፍ ማድረግ ማለት ነው (እውነት - ሃሰት)
15. አንድ ሰው ማእዘንን ረስቶ ከዘነጋ ፣ የመርሳት ሱጁድ መስገድ ብቻ ነው የሚጠበቅበት (እውነት - ሃሰት)
16. ሶላት ስንት ግዴታዎች አሉት? 8 14 9

(የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ)

17. አንድ ሰው "ሱብሐነ ረቢየል አዕላ" የሚለውን ቢያንስ አንድ ጊዜ ማለቱ ግዴታ መሆኑን ከማወቁም ጋር "ሱብሐ ቁዱስ ረቡል መላኢከቲ ወሩሕ" ብሎ ቢናገር ሰላቱ ውድቅ ነው። (እውነት-ሃሰት)
18. የቀኝ እጅን መዳፍ በግራ እጅ ጀርባ እና አንጓው ላይ ማድረግ የተደነገገ ነው። (እውነት – ሃሰት)
19. በለሊቱ ክፍለ ጊዜ በሚሰገዱ እና የዲድ ሰላቶችን በመሰሉ መሰብሰብ የተደነገገባቸው ሰላቶች ቁርአንን ጮክ ብሎ መቅራቱ የተደነገገ ነው። (እውነት – ሃሰት)
20. ሰላትን ውድቅ የሚያደርጉ ስንት ናቸው? 8 9 14
21. ተወሩክ የሚባለውን አይነት አቀማመጥ የምንቀመጠው በ _____ ተሸሁድ ነው።
 1ኛው መጨረሻው ሁሉም
22. "ረቦና ወለከል ሓምድ" ካልን በኋላ "ወሹክር" ጨምሮ "ረቦና ወለከል ሓምዱ ወሹክር" ማለት...
 የተከለከለ የተወደደ የተፈቀደ
23. በሁለቱ ሱጁዶች መካከል: "ረቢግፊርሊ ወሊዋሊደየ" ማለት the 2 prostrations is...
 የተፈቀደ የተከለከለ የተወገዘ
24. በሱጁድ ጊዜ ክርንን ምድር ላይ ማድረግ ...
 የተከለከለ የተወደደ የተወገዘ
25. የሱጁድ ሰህው(የመርሳት ሱጁድ) ምክንያቶቹ ብዛት ስንት ናቸው? 2 3
 4
26. ድርጊቱ ከተጠናቀቀ በኋላ ጥርጣሬ ተፅእኖ የለውም፤ ጥርጣሬ የሚበዛበት ሲሆንም እንዲሁ (እውነት – ሃሰት)
27. የፈጅር ሰላት ሱና በሌላው የግዴታ ሰላት ጋ ተቆራኝተው ከሚመጡ የሱና ሰላት አምላዮቻቸው የምትለዩው፡ በበላጭነቷ፣ በቀላልነቷ፣ ባሏት ልዩ ተመርጠው የሚቀሩ ሱራዎች፣ በጉዞም ላይ

[የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ]

ለመሰገድ ያላት ተጠባቂነት፣ በቤት በሚሰገድበት አጋጣሚ ደግሞ ከተሰገደች በኋላ ጋደም ማለት የሚበረታታ በመሆኗ ነው። (እውነት – ሃሰት)

28. የተከታዮቹን ቁምነገሮች ኢሰላማዊ ፍርድ አብራራ:

ጉዳይ	ፍርድ
ዲኑን የሰደበ ሰው ሶላት	
በስካር ላይ ያለ ሰው ሶላት	
በአልዝሃይመር በሽታ የተጠቃ ሰው ሶላት	
የህፃን ልጅ ሶላት	
ረስቶ ዉዳእ ሳያደርግ ሰገደ	
ረስቶ በተነጀሰው ልብሱ ሰገደ	
የላም ሽንት	
የአሞራ ሽንት	
ተፋዎቹ ሳይሸፈኑ ሰገደ	
ረስቶ ጊዜው ሳይደርስ ሰገደ	
በፕሌን ውስጥ ሰገደ	
በጥቅሉ የጊዜውን ግዴታ በሚል ኒያ(ሃሳብ) ሰገደ	
ተቀምጦ ሰገደ	
ፋቲላን መቅራት ዘነጋ	
(ዘግይቶ በመምጣቱ) ኢማሙን ያገኛቸው ሩኩዕ ላይ ነው	
ሶላት ላይ መጣደፍ	
ከሰገደ በኋላ ብዙ ጥርጣሬን ተጠራጠረ	
ተክቢረተል ኢሕራም ካደረገ በኋላ ስለውዱኑ ተጠራጠረ	

{ የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራርያ }

ረስቶ ሩኩዕ ጨመረ	
ተክቢረተል ኢሕራምን ተወው	
የመጀመርያውን ተሸሁድ ተወው	
የመጨረሻውን ተሸሁድ ተወው	
የሰገደው ሶስት ወይንስ አራት የሚለውን ተጠራጠረ	
ከሰገደ በኋላ ተጠራጠረ	
በሚሰግድበት ጊዜ ተጠራጠረ	
ሱጁደ ሰህው(የመርሳት ሱጁድ) ላይ ሳለ ተጠራጠረ	
በሚሰግድበት ጊዜ ረስቶ ተናገረ	
ሰግዶ ከጨረሰ በኋላ እንጅ ልብ ሳይለው ሃፍረተ ገላው ተገልጦ ሰገደ	
ወደ ሶላት ከመሄድ በፊት ገና ቤት ውስጥ ሳሉ ንፅህናን መጠበቅ	
መስጅድ ውስጥ መሻሻጥ	
መስጅድ ውስጥ የገንዘብ ምንዛሬ ማድረግ	
ኢማሙን የመጨረሻው ተሸሁድ ላይ አገኛቸው	
በሶላት ጊዜ በፊትለፊትህ ሱትራ(ከለላ ነገር) ማድረግ	
ቀላል እንቅስቃሴ ማድረግ	
ብዙ የሆነ እንቅስቃሴ ማድረግ	
ሶላትን በተጣደፈ መልኩ መሰገድ	
በተሸሁድ ጊዜ ኢብራሂምይ የሆነውን ሶለዋት ማድረግ	
ሶላት ላይ ሳሉ መናገር	
ሶላት ላይ ሳሉ መንቀሳቀስ	
ፋቲሐን(አልሐምዱ ሊላህን) መቅራት ረሳ	

(የአስራ አንደኛው ትምህርት ማብራሪያ)

የጅምግህ ሰላት	
የዊትር ሰላት	
[መስጅድ ስለገባህ] ተሕየተል መስጅድ መስገድ	

29. የቅድመ ሁኔታ(ሸርጥ)፣ ማእዘን(ሩክን)፣ ግዴታ(ዋጅብ) እና ሱና ልዩነቱን ጥቀስ፡

ቅድመ ሁኔታ	ማእዘን	ግዴታ	ሱና

አስራ ሁለተኛው ትምህርት

የውዱእ ቅድመ ሁኔታዎች

የውዱእ ቅድመ ሁኔታዎች አስር ናቸው፡

- 1- ኢስላም 2- የአእምሮ ጤነኛ መሆን 3- መለየት የሚችልበት እድሜ ላይ መሆን 4- ኒያ (ትክክለኛ የሆነ ሃሳብ) 5- ፍርዲን ይዞ መዘለቅ፤ እስኪጨርስ ድረስ ማቋረጧን ላያስብ 6- ውዱእን የሚያፈርሱ ነገራቶች መሃል ላይ አለማቋረጣቸው 7- ከዛ በፊት ኢስቲንጃእ(ሃፍረተ ገላን በውሃ ማፅዳት) ወይም ኢስቲጅማር(ሃፍረተ ገላን በደረቅ ነገር ማፅዳት) ማድረግ 8- የውሃው ጡሃራ እና ሐላል መሆን 9- የውሃ ወደ ቆዳ ተደራሽ መሆን ሊያቅብ የሚችልን ነገር ማስወገድ 10- በየጊዜው ውዱእ የማፍረስ ችግር ላለበት ሰው የጊዜው መግባቱ

የአንዳንዶቹ ቅድመ ሁኔታዎች ማብራርያ

- “ፍርዲን ይዞ መዘለቅ፤ እስኪጨርስ ድረስ ማቋረጧን ላያስብ” ሲባል ውዱእ የማድረግ ሃሳቡ እስከመጨረሻው ድረስ ዘላቂ ይሁን ማለት ነው።
- "ውዱእን የሚያፈርሱ ነገራቶች መሃል ላይ አለማቋረጣቸው" ሲባል እንደምሳሌ የግመል ስጋ እየበላ ውዱእ ማድረግ የለበትም፤ ወይም እየሸና፤ ይልቅ ውዱእ ማድረጉን ከመጀመሩ በፊት ውዱእን የሚያፈርሱ ነገራቶች አቋርጦ ሊሆን ይገባዋል።
- "ከዛ በፊት ኢስቲንጃእ(ሃፍረተ ገላን በውሃ ማፅዳት) ወይም ኢስቲጅማር(ሃፍረተ ገላን በደረቅ ነገር ማፅዳት) ማድረግ" ሲባል ከዚህ ተነጥሎ የሚወጣው ውዱእ የሚያድረግበት ምክንያት በአየር ምክንያት(ፈሱቶ) ከሆነ፤ በእንቅልፍ ምክንያት ከሆነ፤ የግመል ስጋ በልቶ ከሆነ ብቻ የተለየ ህግ ይኖረዋል።

{ የአስራ ሁለተኛው ትምህርት ማብራርያ }

- "የውሃው ጡሃራ እና ሐላል መሆን" ሲባል ነጃሳ በሆነ ወይም በተዘረፈ ውሃ መሆን የለበትም ለማለት ነው።

- "የውሃ ወደ ቆዳ ተደራሽ መሆን ሊያቅብ የሚችልን ነገር ማስወገድ" ሲባል እንደቡሆ እና የጠፍቶ ቀለም ያሉ ነገራቶችን ማስወገድ ለማለት ነው። ምክንያቱም እነኚህ ውሃ ወደሰውነት እንዳይደርስ ያግዳሉና።

ሱነኑል ፊጥራ (ተፈጥሯዊ ሱናዎች)

ከተፈጥሯዊ ሱናዎች መካከል

1- ግርዛት፡ ለወንድ ልጅ ግዴታ ሲሆን ለሴት ልጅ ደግሞ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ የተወደደ ነው።

2-5- ቀድሞ ቀመስን(በአፍንጫና በላይኛው ከንፈር መካከል ያለውን የፂም ክፍል) ማሳጠር፣ ጥፍር መቁረጥ፣ የብብትን ፀጉር መንቀል፣ በሃፍረተ ገላ ያለውን ፀጉር መላጩት፣ ከአነስ -ረድየሷሁ ዓንሁ- በተላለፈ ሐዲሥ እንዲህ ይላል፡ "ነብዩ ﷺ ቀድሞ ቀመስን ለማሳጠር፣ ጥፍርን ለመቁረጥ፣ የብብትን ፀጉር ለመንቀል እና በሃፍረተ ገላ ያለውን ፀጉር ለመላጩት ከአርባ ለሊቶች በላይ እንዳንተወው የጊዜ ገደብ አደረጉልን።"

6- ፂምን ማፋፋት፡ It ፂምን ማሳደግ ፍርዱ ግዴታ ሲሆን፤ መላጩቱ ከከባባድ ወንጀሎች መካከል አንዱ ነው።

7- ሲዋክ፡ ልዩ የሆነ አትክልት ዛፍ ተጠቅሞ ጥርስን ማፅዳት ነው። መሰረታዊ ፍርዱ የተወደደ በተለይም ደግሞ በተከታዮቹ አጋጣሚዎች፡ በውዳእ ጊዜ፣ በሶላት ጊዜ፣ ቤት በሚገባበት ጊዜ፣ ቁርአን በሚቀራበት ጊዜ፣ ከምኝታ በሚነሱበት ጊዜ፣ ለሞተ ሰው(ሌሎች ሊያፀዱለት) እና የአፍ ጠረን በሚቀይርበት ጊዜ ይበልጥ ጠንካራ ሱና ነው።

አስራ ሶስተኛው ትምህርት

የውዳእ ግዴታዎች

የውዳእ ግዴታዎች ስድስት ናቸው፡

- 1- ፊትን ማጠብ፤ መገመገመጥንና መሰርነቅን(አፍንጫን በውሃ ማፅዳት) ያቀፈ ነው።
- 2- ክርንን ጨምሮ ሁለቱንም እጆች ማጠብ
- 3- ጆሮን ጨምሮ መላ ራስን ማበስ
- 4- ቁርጭምጭሚትን ጨምሮ ሁለቱንም እግሮችን ማጠብ
- 5- ቅደም ተከተላቸውን መጠበቅ
- 6- ማከታተል

ፊትን፣ ሁለት እጆችን፣ ሁለቱንም እግሮችን እንዲሁም መገመገመጥንና መሰርነቅም ሶስት ሶስት ጊዜ ማጠቡ የተወደደ ነው። የነኝህ ግዴታቸው ግን አንድ አንድ ጊዜ ብቻ ነበር። ራስን ማበስ ግን ከኑብዩ የመጡ ሶሊሕ ሐዲሦች እንደሚጠቁሙን መደጋገሙ የተወደደ አይደለም።

የተረጋገጠው ማከታተል

ውዳእ የሚያደርግ ሰው አንድን አካል ሲያጥብ ከበፊቱ ያጠበው አካል እስኪደርቅ ድረስ

ባለማዘግየቱ የሚሆን ነው።

አስራ አራተኛው ትምህርት

ውዱእ የሚያፈርሱ ነገራቶች

ውዱእ የሚያፈርሱ ነገራቶች ስድስት ናቸው፡

- 1- ከሁለቱ መጻፍቶች የወጣ ነገር ሁሉ
- 2- ከሌላ የሰውነት አካልም ቢሆን የወጣ ጸያፍ ነጃሳ ነገር ሁሉ
- 3- በእንቅልፍም ይሁን በሌላ ህሊናን መሳት
- 4- የፊትም ይሁን የኋላ ሃፍረተ ገላን ያለግርዶሽ መንካት
- 5- የግመል ስጋ መብላት 6- (አሏህ ይጠብቀንና) ከኢስላም መቀልበስ

አሳሳቢ ጥቆማ፡

ጀናዛን(ሟችን) ማጠብን በማስመልከት፡ ትክክል የሚሆነው ውዱእን አይፈርስም የሚለው ነው። ይህን የሚያመለክት ማስረጃ የሌለ በመሆኑ የበርካቶቹ ዑላሞች ቃል ነው። ነገር ግን የአጣቢ እጅ ያለ ግርዶሽ የሟችን ብልት ከነካች ግን ውዱእ ማድረግ ግዴታ ይሆንበታል። ማድረግ የሚጠበቅበት ግን በግርዶሽ ተጠቅሞ ካልሆነ በቀር የሟችን ብልት አለመንካት ነው።

እንዲሁም **ሴትን ልጅ መንካት**¹ ከዑላሞች ጠንከር ያለውን ቃል በመመርኮዝ በስሜትም ይሁን ከስሜት ውጭ መሆኑ ልዩነትና ገደብ ሳይኖረው አንዳች ነገር እስካልወጣው ድረስ ውዱእ የሚያፈርስ አይደለም። ምክንያቱም ኑብዩ ባለቤታቸውን ስመው ውዱእ ሳይደርጉ ሰግደዋልና።

“...ሴትንም የነካችሁ ብትኾኑ...” (አልማኢዳህ 6) የሚለው ደግሞ የተፈለገበት ይበልጥ ለእውነት ቅርብ በሆነው የዑላሞች ቃል መሰረት ያታወቁ ግንኙነት ነው። ይህም የነኢብኑ ዓባስ እንዲሁም ሌሎች ቀደምትም ኋላ ከመጡ ታላላቅ ተተኪዎችም የመረጡት ቃል ነው።

¹ ልብ በል፡ ከሴት ልጅ ጋ ወይም ከተቃራኒ ያታ ጋ ያለ መስተጋብር መገደብም ሆነ ተቃራኒ ያታን ሰላም ማለት የማይቻለው ተቃራኒ ያታን ሰላም ማለት ውዱእን ስለሚያፈርስ አይደለም። [ተርጓሚው]

ውዱእ ከሚያፈርሱት የከፊሎቹ ማብራርያ

"ከሁለቱ መጻፍቶች የወጣ ነገር ሁሉ" ሲባል በልቁ ነው፤ እንደ ሽንት፣ ሰገራ፣ መንይ (የዘር ፈሳሽ)፣ መዝይ(ጠረን የለሹ ነጭ ፈሳሽ)፣ ወድይ(ከሽንት በኋላ የሚወጣው ፈሳሽ አይነት)፣ ፈስ፣ ጠጠርም ቢሆን፣ ደም፣ ትል ነገር፣ የወር አበባ ደም እና የወሊድ ደም ሁሉ ማለት ነው።

"ከሌላ የሰውነት አካልም ቢሆን የወጣ ጭፍ ነጃሳ ነገር ሁሉ" ያለውን በማስመልከት ይበልጥ ሚዛን የሚደፋው የዑለሞች ቃል ሽንትና ሰገራ ነክ ነገር ካልሆነ በቀር ውዱእ አያፈርስም የሚለው ነው።

"በእንቅልፍም ይሁን በሌላ ህሊናን መሳት" ሲባል እንቅልፍ በመሰረቱ ውዱእ የሚያፈርስ ሆኖ አይደለም። ይሁን እንጅ አየር(ፈስ) ለማውጣት አመች ነው። በመሆኑም ከሱ አንዳች ነገር እንዳልወጣ እርግጠኛ መሆን የሚችልበት ሁኔታ ላይ ከነበረ ውዱእ አፍርሷል ሊባል አይችልም።

"የፊትም ይሁን የኋላ ሃፍረተ ገላን ያለግርዶሽ መንካት"፡ የሚለውን በማስመልከት አሷህ ይዘንለትና ሽይኹል ኢስላም ኢብኑ ተይሚያህ በመንካት ብቻ ውዱእ ማድረጉ የተወደደ እንጅ ግዴታ እንዳልሆነ ሚዛን የሚደፋ አቋም መሆኑን አብራርተዋል።

የውዱእ አደራረግ ሁኔታ ስእላዊ ማጠቃለያ

- ውዱእ ለማድረግ ሲፈልግ “ቢሰሚላህ” ይበል።
- ከዚያም በውሃ አድርጎ ሁለት እጆቹን ሶስቴ ያጥባል
- ከዚያም በቀኝ እጁ ውሃ ዘግኖ ለመገመገመጥ ወደ አፉ በማስገባት በኩሽኩሾው ደግሞ ወደ አፍንጫው በመሳብ ከዚያም ደግሞ የግራ እጅ ጠቋሚ ጣቱን ከአውራ ጣቱ ጋ አድርጎ ከአፍንጫው እንዲወጣ ያደርገዋል፤ ይህንንም ሶስት ጊዜ ይደጋግሙ።
- ከዚያም ፊቱን ሶስቴ ያጥበዋል፤ ፊት ሲባል ገደቡ ቁመቱ ከተለምዶው የራስ ፀጉር መብቀያ ወደታች እስከ አገጭና ሂም ጫፍና ጠርዝ ድረስ ሲሆን ወደ ጎን ደግሞ በሁለቱ ጆሮዎች መካከል ነው።
- ከዚያም ከቀኝ እጁ ጀምሮ ግራ እጁን በማስከተል ሁለት እጆቹን ክርኑንም ጨምሮ ሶስቴ ያጠባቸዋል።
- ከዚያም ከግንባሩ ጀምሮ ማጅራቱ ድረስ አብሶ ድጋሚ በመመለስ አኳኋን ራሱን ያብሳል።
- ከዚያም ሁለቱን ጠቋሚ ጣቶቹን ጆሮው ውስጥ በመክተት ጆሮውን ያብሳል።
- ከዚያም እግሮቹን ከቁርጭምጭሚቱ ጋ ሶስቴ ያጥባል።

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

-ውዳእ ማደረጉን ሲያጠናቅቅ እንዲህ ይላል "አሸሃዱ አን ላ ኢላሃ ኢለሷህ ወሕደሁ ላ ሸሪክ ለሁ ወአሸሃዱ አነ ሙሐመድን ዓብዱሁ ወረሱሉህ" ² በቲርሚዝይ ዘገባ ደግሞ እንዲህ የሚል ጭማሪ ይገኛል "አሷሁም ጅዓልኔ ሚነተዋቢነ ወጅዓልኔ ሚነል ሙተጦሂሪን"³

ከተደነገገው ልክ በላይ መጨመር ያለው ፍርድ

በውዳእ ጊዜ ከተደነገገው በላይ መጨመር አይፈቀድም። ከሶስት ጊዜ በላይ ማጠብን ይመስል፣ ከክርን በላይ ትከሻ ድረስ ማጠብን ይመስል፣ ወይም ከቁርጭምጭሚት በላይ ባትን ማጠብ ይመስል፣ ወይም ራስን ሲያብሱ ማጅራትን ጨምሮ ማበስ ይመስል።

² ትርጉሙም "ከአሷህ በስተቀር በእውነት የሚመለከ አለመኖሩን እና ተጋሪ የሌለው ብቸኛ መሆኑን እመስክራለሁ፤ እንዲሁም ሙሐመድም ባርያውና መልዕክተኛው መሆናቸውንም እመስክራለሁ።"

³ ትርጉሙም፡ አሷህ ሆይ! ወዳንተ ከሚመለሱት አድርገኝ፤ ከሚጥራሩትም አድርገኝ።

ከንፅህና ጋ ተያያዥ የሆኑ አንዳንድ ነጥቦች

የመጀመርያው፡ ጡሃራ (መጥራራት)

'ተየሙም'

አካልን ወይም ከፊሉን ለመታጠብ የሚያስፈልገው ሊገኝ ባለመቻሉ ወይም ቢኖርም እንኳ መጠቀሙ የሚያስጋ በመሆኑ ውሃን መተካት ነው። በመሆኑም አፈር ውሃን የሚተካ ይሆናል ማለት ነው።

የተየሙም ምንነት

ተየሙምን በማሰብ “ቢስሚላህ” ይላል። ከዚያም ንፁህ የሆነው ምድር ላይ እጁን ያሳርፍና በዚያው በመዳፎቹ የእያንዳንዱን መዳፍ ጀርባ እና ፊቱን ያብሳል።

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

እጁን መሬት ላይ ሲያሳርፍ ጣቶቹን ከፈትፈት ማድረግ የተደነገገ አይደለም፤ የመዳፎቹን ጀርባ ሲያብስም ጣቶቹን መፈልፈል አይጠበቅበትም።

ግዴታ የሆነው ገላን መታጠብ ሁኔታው

መታጠብንና ከጀናባ መጥራትን በልቡ ሊያስብ ይገባዋል፤ ከዚያም “ቢስሚላህ” ይበልና በስሱም ይሁን በብዙም ፀጉር ስር ያለን ሁሉ በማዳረስ በመገመገመጥ እንዲሁም በመሰርነቅ መላ ሰውነቱን ይታጠብ።

በትጥበት ጊዜ ተወዳጅ የሆኑ ነገሮች

በመጀመርያ ሃፍረተ ገላውን መታጠብ፤ ከዚያም ሁለት እጆቹን፤ ከዚያም ለሶላት እንደሚያደርገው ውዳእ ያድርግ፤ የፀጉሮቹን ስሮች ማዳረስ፤ ከዚያም በቀኝ በኩል አጥቦ በግራ በኩል ይታጠብና ከዚያም ሁለት እግሮቹን ይታጠባል።

ትጥበትን ግድ የሚያደርጉ ነገሮች

- 1- ጀናባ፡ ወይ በግንኙነትም ይሁን በሌላ ምክንያት የዘር ፈሳሽ በመፍሰሱ አልያም ደግሞ የሁለቱ ጥንዶች ብልት ስለተነካኩ ብቻም ይሆናል።
- 2- የወር አበባ ደም ወይም የወሊድ ደም ስለፈሰሰ
- 3- ሸሂድ (ለዲነል ኢስላም ልቅና የተሰጠ) ካልሆነ በቀር በሌላ ከሞተ
- 4- ካፊር እስልምናን ከተቀበለ

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

በሁለት ካልሲዎች(ኹፎች) ላይ የማበስ ቅድመ ሁኔታዎች

ኹፎቹ ወይም ካልሲዎቹ ጡሃራ መሆን አለባቸው።

ኹፎቹን ሲያጠልቃቸው በጡሃራ (እግሮቹ) መሆን አለበት፤ ማለትም፡ ውዱእ ሲያደርግ ሁለት እግሮቹን ካጠባቸው በኋላ (ያጠልቃቸው) መሆን አለበት።

በካልሲዎቹ ላይ ማበሱ ለትንንሽ ርክሰት (ለውዱእ ማፍረስ) እንጅ በጀናባ ወይም ገላን መታጠብ ግድ ለሚያስብል ነገር መሆን የለበትም።

ካልሲዎቹ አብዛኛውን የእግሩን ክፍል የሚሸፍኑ መሆን አለባቸው።

ማበሱ በሽሪዓው በተገደበው የጊዜ ልኬት ገደብ ውስጥ መሆን ይኖርበታል። ይህም መንገደኛ ላልሆነ አንድ ቀን ከሌሊት (24 ሰዓት) ሲሆን፤ ለመንገደኛ ደግሞ ሶስት ቀን ከሌሊቱ (72 ሰዓታት) ያህል ነው። ሰዓት ቆጠራው የሚጀምረው ውዱእን አድርጎ ካጠለቃቸው በኋላ ውዱእን አፍርሶ ለአዲሱ ውዱእ መጀመርያ ካበሰበት ሰዓት ነው።

በኹፎቹ(ካልሲዎቹ) ላይ የሚታበስበት አኳኋን?

እጁን ከእግሩ ጠርዞች ጀምሮ እስከባቱ ድረስ ማሳለፍ ነው። ማለትም የሚታበሰው ክፍል የኹፉ (የካልሲው) የላይኛው ክፍል ነው ለማለት ነው። ስለዚህም እጆቹን ከእግሮቹ ጣቶች እስከ ባቱ ድረስ ብቻ ያንሸራትታል። ይህ ማበስ በሁለቱም እጆቹ አንድ ላይ ከሁለቱም እግሮቹ ላይ ነው የሚሆነው። ማለትም ቀኝ እጁ እግራ እግሩን የምታብስ ስትሆን በዛው ቅፅበት የግራ እጁም የግራ እግሩን የምታብስ ትሆናለች ማለት ነው። ልክ ሁለቱን ጀርዎቻችንን በምናብስበት መልኩ ማለት ነው። ምክንያቱም ከሱና የምንረዳው ጉልሁ መልዕክት ይሆንኑ ነውና።

ከማበስ ጋ ተያያዥነት ያላቸው ቁምነገሮች

- 1- የማበስ ጊዜው ከተቋጨ አልያም የታበሰበት ከወለቀ ጡሃራው እንዳለ ነው፤ ውዱኡ አልፈረሰም።
- 2- በቀዳዳ ኹፍ (ካልሲም) ላይ ማበስ ይቻላል፤ እንዲሁም ባለው ቀዳዳ ምክንያትም ይሁን በስሰነቱ ቆዳን የሚያሳይም (እንዲሁ ለማበስ መጠቀም ይቻላል)።

የመጻፍ ስነ-ስርዓቶች

ተወዳጅ የሆኑ:

-ወደ መጻፍ ቤቱ ሲገባ ግራ እግሩን በማስቀደም እንዲህ ማለቱ "ሲሰሚላሂ አሏሁመ ኢኒ አውዙቢከ ሚኔል ሹቡሚ ወልሽባኢሥ" (ትርጉም: በአሏህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው፤ አሏህ ሆይ! ከወንድም ሆነ ከሴት አጋንንት ባንተው እጠበቃለሁ።)

-ሲወጣ ደግሞ ቀኝ እግሩን በማስቀደም "ቆፍራከ" ማለቱ (ትርጉም: መሃርታህን ጌታየ)

ግዴታው: በአጥር ነገር አልያም በሌላ መከለል፤ ገላጣ መሬት ላይ ከሆነ ደግሞ ከሰው ራቅ ማለቱ የማይፈቀድለት:

-በመንገድ ላይ፣ ሰዎች በሚቀማመጡበት ቦታ፣ በምታመርት ዛፍ ስር፣ ወይም ሰዎችን ሊያስቸግር በሚችል ቦታ እንዲሁም በረጋ ውኃ ላይ መጻፍት፤

-በሚጻፍበት ጊዜ ጀርባውን አልያም ፊቱን ለቁብላ መስጠት፤

-ብልቱን በቀኝ እጁ መንካት፤

-አሏህን ማውሳት፤

ተጻፍኛው እንዳጠናቀቀ ወይ በውኃ ያጥበዋል ወይም ደግሞ በደረቅ ነገር ያጻፍዋል(ኢስቲጅማር)፤

የኢስቲጅማር (በደረቅ ነገር የማጻፍት) ቅድመ መስፈርቶች:

- ሶስት ጊዜ ወይም ከዚያ በላይ መጥረግ፤ ይህ ሲባል ግን በአንድ ማጻፍ ተመሳሳይ ቦታ (ደጋግሞ) መጥረግ የለበትም።

- ማጻፍው በራሱ ፅዱ መሆን አለበት። ይህም ድንጋዩ ወይም መሃረቡ መልሶ ደረቅ በመሆኑ ሊታወቅ ይችላል።

- ኢስቲጅማር የሚደረገው በነጃሳ ነገር፣ እንደምግብ ባለ ክብር ነገር፣ ወይም በአጥንት እንዲሁም በእንሰሳ ኩስ መሆን የለበትም።

የሸንቱ ፍንጣሪ በልብሱ ላይ አልያም በሰውነቱ ላይ እንደማያርፍ እንዲሁም ሃፍረተ ገላው ለእይታ እንደማይጋለጥ ለተማመነ ቆሞ መሸናት ይፈቀድለታል፤ "... ነብዩ ﷺ ወደ ሰዎች መጻፍ ቦታ መጥተው ቆመው (ሸንታቸውን) ሲጻፉ አይቻቸዋለሁ።" (ቡኻሪይ እና ሙስሊም)

ከንፅህና ጋ የተያያዙ ጥያቄዎች

- 1. ውዱእ ስንት ቅድመ መስፈርቶች አሉት? 9 10 8
- 2. ውዱእ የማድረግ ግዴታዎች: አራቱ የሰውነት ክፍሎች ከቅደም ተከተልና ማከታተልን በተመለከተ ያስቀደምነው።

- 3. ውዱእን የሚያፈርሱት ነገራቶች ብዛት ስንት ነው? 6 5 8

- 4. ከሚከተሉት ውዱእን የሚያፈርሰው የትኛው ነው:
 የግመል ስጋ የሚዳቋ ስጋ የሆድ ድምፅ አየር(ፈስ)
 እንቅልፍ ሬሳ ማጠብ ሴትን መንካት

5. የተየሙምን ሁኔታ አብራራ:

.....

.....

.....

6. የትጥበትን አኳኋን አብራራ:

.....

.....

.....

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

7. የተከታዮቹን ነጥቦች ኢስላምዊ ፍርድ አብራራ:

ነጥቡ / ጉዳዩ	ኢስላምዊ ፍርድ
ኒያን በቃል ማለት	
ውዱኡን ሲያደርግ ኒያው (ሃሳቡ) ለአንድ ሰላት ብቻ ነበር፤ ነገር ግን በዚያው ከዛ (ከአንዱ) በላይ ሰላቶችን ሰገደበት	
ውዱኡን ሲያደርግ ኒያው ቁርአን ለመቅራት ነበር፤ ግን ሰገደበት	
ውዱኡን በሚያደርግበት ሰላት ውዱኡ የማድረግ ኒያው (ሃሳቡ) ተቋረጠ	
ውዱኡን ካደረገ በኋላ ውዱኡ የማድረግ ኒያው (ሃሳቡ) ተቋረጠ	
ውዱኡ አደረገና በባቱ ላይ ሊጥ ተመለከተ	
የግመል ስጋ እየበላ ውዱኡ አደረገ	
በተሰረቀ ወኋ ውዱኡ አደረገ	
ኢስቲንጃእ ወይም ኢስቲጅማር ከማድረግ በፊት ውዱኡ አደረገ	
ለጆሮዎቹ እንደአዲስ ወኋ ዘገነ	
ጭንቅላትን ሰሰት ጊዜ ማበስ	
አንዳድ ጊዜ ብቻ እያጠቡ ውዱኡ ማድረግ	
ውዱኡ በሚያደርጉበት ጊዜ ሰሰት ሰሰት ጊዜ ማድረግ	
ውዱኡ በሚያደርጉበት ጊዜ ሁለት መዳፎችን መታጠብ	
ጊምን እየፈለፈሉ ማጠብ	
በውዱኡ ጊዜ እያሹ መታጠብ	
መታጠብ ያለበትን በማበስ ብቻ መብቃቃት	
ፀጉርን መታጠብ	
መዳፎችን በውኃ ቋቁ ውስጥ ማስገባት	

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

በውዱእ ጊዜ ቀኝን ማስቀደም	
የውዱእ አካላትን ከሶስት ጊዜ በላይ ማጠብ	
ባትን ማጠብ	
ከዋና በኋላ ቀጥታ ሰገደ	
ገላውን ከታጠበ በኋላ ውዱእ ሳይደርግ ሰገደ	

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ሁለተኛው : ዘካ

ሁለት አይነት ነው።

ዘካቱል በደን

ይህ ዘካቱል ፊጥር የምንለው ነው። በእያንዳንዱ ሙስሊም ትልቅም ይሁን ትንሽ፤ ወንድም ይሁን ሴት፤ ጨዋም ይሁን ባርያ ላይ ሁሉ ግዴታ ነች።

ዘካቱል ማል

ይህች ከእስልምና ማእዘናት ሶስተኛዋ የሆነችዋ የዘካ አይነት ነች። ይህች በእያንዳንዱ ጨዋ ሆኖ የሃብት መጠኑ በሽሪዓ የተወሰነውን የኒሲብ ልኬት የደረሰ ሁሉ ላይ ግዴታ ነች። ከምድራቱ ለወጣ፤ እንዲሁም ኒሲብ እንደሚፋፋ እና እንደ የንግድ ትርፍ ላለው መሰረቱን ይዞ ለሚያድግ አይነቱ አመት ለመሙላቱ ጊዜው የሚቆጠርለት በመሰረቱ ላይ ተንተርሶ ለሆነው ካልሆነ በቀር፤ ይህ የኒሲብ ልኬት መጠኑ ደርሶም ሙሉ አንድ አመት እስካልሞላው ድረስ በሃብቱ ላይ የዘካ ግዴታ የለበትም።
ይህም አራት አይነት ነው።

የንግድ ቁስ፡

ለሽያጭና ለግዥ የተጋለጠ ሁሉ

ከመሬት የሚወጣ

ፍራፍሬና ቡቃያ

የደለበች የቤት እንስሳ

ለሙሉ አመት ወይም አመት ሊባል በሚችል በነፃነት የሚንከባከቧት፤ የቤት እንስሳ (በሂመቱል አንጻም) ሲባል ግመል፤ ከብት እንዲሁም በግና ፍየልን ማለታችን ነው።

ወርቅና ብር

ወርቅና ብር(ሲልቨር)

እንዲሁም ሌላም እንደነሱ ሆኖ የግብይት መሳርያ የሆነ፤ የወርቅ ኒሲብ 20 ሚሥቃል[85 ግራም] ሲሆን የ(ሲልቨር)-ብር ኒሲብ 200 ዲርሃም [595 ግራም] ነው።

የዘካ ገንዘብ ባለቤቶች:

1. **ድሆች/ፋቃራኦ:** እነኝህ ማለት አንዳችም ነገር የሌላቸው፤ ቢያገኙም ከሚያስፈልጋቸው ጥቂቱን እንደ የማያገኙ ችግሮችና ችግሮች ናቸው።

2. **ሚስታዎች:** እነኝህ ማለት ከሚያስፈልጋቸው አብዛኛውን ወይም ግማሹን የሚያገኙ ናቸው። ለምሳሌ፡ አጠቃላይ አመታዊ ፍጆታ (ተደምሮ ለግለሰብ) 12000 ነው ብለን ብናስብ ድሃ ማለት እሱ ዘንድ ሊኖር የሚችለው (ቢደመር) 6000 ወይንም ከዚያ በታች የሆነ ማለት ሲሆን ሚስቱን ማለት ደግሞ እሱ ዘንድ ሊኖር የሚችለው 6000 ወይንም ከዚያ በላይ ነገር ግን 12000 የማይሞላ ማለት ነው። ይህም (አመት ያልነው) ሚስቱንም ሆነ ድሃን የምንሰጠው በአመት አንድጊዜ ስለሆነ ነው፤ ዘካም ግዴታ የሚሆነው በአመት አንዴ ነውና።

3. **የዘካ ሰራተኞች:** እነዚህም ሰብሳቢዎች፣ ጥበቃዎች፣ በማከፋፈሉ የተመደቡት፣ የሙስሊሞቹ መሪ በሾመላቸው ሹም ይከናወናል። እነኝህ ስለድህነታቸው መገለፅ እንደቅድመ መስፈርት አይሆንም ይልቅ ሃብታሞች እንኳ ቢሆኑም የራሳቸው ድርሻ አላቸው።

4. **ልቦናቸው የተዘነበሉትን:** እስልምና እንደሚቀበሉ ተስፋ የተጣለባቸው ወይም ሽራቸውን ለማቀብ ወይም ደግሞ ኢማንን ለማጠናከር።

5. **ጫንቃዎችን ለማስለቀቅ:** እነኝህም፡

ሀ. ራሱን ከአለቃው በገንዘቡ ነፃ የሚያወጣ ሙስሊም

ለ. ሙስሊም ባርያን ነፃ ለማውጣት

ሐ. ሙስሊም እስረኛን ነፃ ለማውጣት

የባርያው አለቃ አንድን ባርያ ነፃ ቢለቀውና ዘካ ነው ብሎ ቢያስብ አይፈቀድለትም።

6. **እዳ ላይ ያሉ:**

ሀ. በሰዎች መካከል ለማሸማገል ብሎ እዳ ውስጥ የገባን

ለ. ለራሱ ሲል እዳ ውስጥ የገባ

አንድ ድሃን ያበደረ ሰው ዘካን አስቦ እዳውን ቢምረው የዘካ ግዴታውን ተወጦ ማለት አይደለም።

7. **በአሊህ መንገድ ለሚታገል:** ለዘማችችም ይሁን ለሚያስፈልጋቸው ትጥቅ ማሟላትንም ያካትታል።

8. **ለመንገደኛም:** ስንቁ የተቋረጠበት ለሆነ መንገደኛ ወደ ሃገሩ ሊያደርሰው የሚያስችለውን ያክል ይሰጠዋል።

ከነኝህ ከተዘረዘሩት ለአንዳቸው ብቻ በመስጠት መብቃቃትም ይቻላል። ዘካ ለሃብታምም ሆነ መስራት ለሚችል ብርቱ አይፈቀድም፤ እንዲሁም ለነብዩ፤ ቤተሰቦች ማለትም ለሃሺም ዘር እና ለነርሱው ባርያዎችም የተፈቀደች አይደሉም፤ የዘካ ገንዘቡን በሚያወጣበት ጊዜ በሱ ስር ለሆኑትና ጣጣቸውን ሊሸፍንላቸው ግዴታ የተጣለበትን ሰዎች ቢሰጥም አይፈቀድላትም፤ ለካፈርም የተፈቀደች አይደሉም። ተእማሪ በሆነ ሰደቃ ግን ለነኝህም ሆነ ለሌሎችም መስጠት ይፈቀዳል፤ ነገር ግን ይበልጥ ጠቀሜታዋ ዘርፈ ብዙ በግ=ሆነ ቁጥር ይበልጥ የተሟላች ነች።

አስፈላጊ ገለጻዎች

- **ቢንት መኻድ** እድሜዋ ከአንድ አመት በላይ የሆናት ግመል ነች፤ በዚህ ስያሜ ልተራ የቻለችበትም ምክንያትም ከእናቷ ጫና አንፃር ነው።
- **ቢንት ለቡን** ሁለት አመቷ የሞላት ግመል ነች፤ በዚህ ስያሜ የተሰየመችውም እናቷ ባለወተት ስለሆነች ነው።
- **አል-ሒቃህ** ሶስት አመት የሞላት ግመል ነች፤ በዚህ የተሰየመችውም የግመል ኮረዳ ስለሆነች ነው።
- **አል-ጀዛዓህ** እድሜዋ ከአራት አመት በላይ የሆናት ነች፤ በዚህም የተሰየመችው የፊት ጥርሷ የምትሰበረውና የምትወድቀው በዚህ እድሜዋ ስለሆነ ነው።
- **አት-ተቢዕ** ወይንም **አት-ተቢዓህ** እድሜዋ አንድ አመት የሞላት ጥጃ ነች።
- **አል-ሙሲንናህ** እድሜዋ ሁለት አመት የሞላት ጊደር ነች።

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

የዘካ መጠን

የገንዘብ አይነት	(ዘካ እንዲወጣበት) አመት መሙላቱ	ኋላብ (የገንዘብ ለዘካ ብቁነት ሸሪዓዊ ልኬት)	የዘካው መጠን
የደለቦች የቤት እንስሳ (በሂመቱል አንጻም) [ግመል፣ ከብት፣ በግና ፍየል]	ቅድመ መስፈርት ነው	ቀጣዩን ሰንጠረዥ ተመልከት	ቀጣዩን ሰንጠረዥ ተመልከት
ከመሬት ከሚወጣ	ቅድመ መስፈርት አይደለም	300 ሷዕ (≈900 ኪሎ ግራም ገደማ)	ከዝናብ ወይም ከተፈጥሮ ምንጭ በተገኘ ውኃ አሊያም መሬቱ እርጥበታማ በመሆኑ ከበለፀገ 1/10
			በመስኖ ውኃ ከበለፀገ 1/20
			በሁለቱም መንገድ ከበለፀገ ሩብ ቀረሽ ለአንድ አስረኛ ይለግሳል
ከመገበያያ ገንዘብ	ቅድመ መስፈርት ይሆናል	85ግራም ወርቅ ወይም 595 ግራም ሲልቨር/ብር	የአንድ አስረኛ ሩብ
ከግብይት እቃዎች	ቅድመ መስፈርት ይሆናል	ከወርቅና ከብር ለድሆቹ ይበልጥ አመች በሆነው በመመርኮዝ ይወሰናል	የአንድ አስረኛ ሩብ

የሳኢማ (ለመደለብ የተመደቦች በግ፣ ከብት፣ ግመል ፣ ፍየል) ኋላብ እና የዘካው መጠን

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ከብት እና ጎሽ			ባለ አንድም ባለሁለትም ሻኛ ግመል			በግና ፍየል		
ዘካ የሚወጣው	መጠኑ		ዘካ የሚወጣው	መጠኑ		ዘካ የሚወጣው	መጠኑ	
	ከ	እስከ		ከ	እስከ		ከ	እስከ
ተቢዕ (አመት የሞላው ወንድ ወይም ሴት ከብት /ጥጃ)	30	39	1 በግ/ፍየል	5	9	1 በግ/ፍየል	40	12 0
			2 በግ/ፍየል	10	14			
ሙሲና (ሁለተኛ አመቷ የሆነች ጊደር)	40	59	3 በግ/ፍየል	15	19	2 በግ/ፍየል	121	20 0
			4 በግ/ፍየል	20	24			
2 ተቢዓ /ጥጃ	60	69	1	25	35	3 በግ/ፍየል	201	30 0
			1 ቢንተ ለቡን	36	45			
ለየ 30ው, 1 ጥጃ ለየ 40ው, 1 ጊደር			ሒቃህ	46	60	ከዚያ በኋላ ለ 100 በግ/ፍየል 1 በግ/ፍየል ተከታዮቹ እንደ ዘካ ሊሆኑ አይወሰዱም፡ ከሲታ፣ አራስ ወይም ለመውለድ የቀረበች፣ ኮርማ እና በጣም ምርጥ የሆነ እንዲሁ ነውረኛ ገንዘብ ለዘካ አይወሰዱም		
			ጆንዳህ	61	75			
			2 ቢንተ ለቡን	76	90			
			2 ሒቃህ	91	120			
			3 ቢንተ ለቡን	121	129			
			ለየ 40, 1 ቢንተ ለቡን. ለየ 50, 1 ሒቃህ					

የዘካ ፈተና

1. ሃብት በ የጊዜ አቆጣጠር ሙሉ አንድ አመት እስካልሞላው ድረስ የዘካ ግዴታ የለም።
 ዓመተ ሂጅራ(በኢስላማዊ) ዓመተ ልደት(እኤአ/እሐአ) ልዩነት የለውም
2. አመት መሙላት ለ የገንዘብ አይነት ዘካ መውጣት ቅድመ መስፈርት አይሆንም
 ማእድን ከመሬት ለሚወጣ (ቡቃያ) ሁሉም መልስ ይሆናል
3. የገንዘቡ ለዘካ ብቁነት ሽሪዓዊ ልኬት በወርቅ ...
 85 ግራም 595 ግራም 95 ግራም
4. የገንዘቡ ለዘካ ብቁነት ሽሪዓዊ ልኬት በብር (ሲልቨር) ...
 200 ዲርሃም 595 ግራም ሁሉም መልስ ይሆናል
5. በሂመቱል አንጻም ሲባል ግመል፣ ከብት፣ ጎሽ እንዲሁም በግና ፍየልን ያጠቃልላል (እውነት - ሃሰት)
6. ፍራፍሬዎች የዘካ ግዴታ የለባቸውም (እውነት - ሃሰት)
7. ሳኢማ ማለት... ዋጋዋ ውድ የሆነች ለአመትና ከዚያም በላይ የደለበች
8. በተፈቀደ የምትታገድ ሲባል ... ጥሩ ጥሩውን የምትቀለብ ባላባት የሌላት
9. ሚስኪኖች ከተወሱ ድሆችም በስሩ ይጠቃላሉ (እውነት - ሃሰት)
10. ድሃ ሲሰጥ ሊሰጥ የሚገባው ለ የሚበቃውን ያክል ነው
 ለ 1 አመት ለ 1 ወር
11. የዘካ ሰራተኞች ማለት ...
 በዘካው ዙርያ የሚሰሩት ሰራተኞች በሙሉ አስተዳዳሪው የሾማቸው ብቻ

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

12. የተከታዮቹን ዘካ መጠን ቀምረህ አስቀምጥ :

የገንዘቡ አይነት	የዘካው መጠን	ግዴታ የማይኖርበት ትራፊ ገንዘብ ካለ (ወቅስ)
100 ዲሮ (የብር ሳንቲም)		
300 ዲሮ (የወርቅ ሳንቲም)		
400 ዲሮ (የብር ሳንቲም)		
80 ግራም ወርቅ		
500 ግራም ብር(ሲልቨር)		
30 በጎች/ፍየሎች		
60 በጎች/ፍየሎች		
565 በጎች/ፍየሎች		
4 ግመሎች		
17 ግመሎች		
449 ግመሎች		
30 ከብቶች		
49 ከብቶች		
77 ከብቶች		
99 ከብቶች		
20 ሚሊዮን ሪያል		
40 ሪያል		
45679 ሪያል		
255 ሷሶ ስንዴ		

— { የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ } —

13. እስልምና ይቀበላል ተብሎ ተስፋ የማይደረግበት ካፊርም “ልቦናቸው ለተዘነበሉ” በተባሉት ይካተታል (እውነት – ሃሰት)
14. የባርነት አለቃው ከባርነቱ ነፃ ያለው ባርያ ከዘካ ይሰጠዋል (እውነት – ሃሰት)
15. አንድ ባለሃብት ያበደረውን ገንዘብ ከ(ዘካ ከሚገባው) ተባዳሪው ገንዘቡን ጠየቀና ከፊሉን እዳውን እንደተወለትና ያም ዘካ መሆኑን አሳወቀው፤ ይህ ድርጊቱ ትክክል ነው። (እውነት – ሃሰት)
16. 'በአሏህ መንገድ ለሚታገሉ' ሲባል መስጅድ መገንባትን የመሰሉ የኸይር አቅጣጫዎችን ሁሉ ያጠቃልላል። (እውነት – ሃሰት)
17. የወርቅና ብር እንዲሁም ሌሎች መገበያዎች የዘካ ገንዘብ የሚቀመረው ለ 40 እያካፈሉ ነው። (እውነት – ሃሰት)
18. በሚደለቡ(ሳኢማ) እንስሶች ላይ ዘካ ግዴታ ሲሆን በሚሰሩና በሚቀለቡ እንስሶች ላይ ግን ግዴታ አይደለም። (እውነት – ሃሰት)
19. አትክልትና ፍራፍሬ መጠናቸው የዘካ ግዴታነት ልኬት(ኒሷብ) ላይ ከደረሱ ዘካ ሊወጣቸው ግዴታ ነው። (እውነት – ሃሰት)
20. በጥረት ከበለፀገ አትክልትና ፍራፍሬ የሚወጣው የዘካ መጠን 1/20 ነው። (እውነት – ሃሰት)
21. ወርቅ የዘካ ግዴታነት ልኬቱን ከደረሰ ዘካ ይወጣበታል፤ መጠኑም 20 ሚስቃል ነው። (እውነት – ሃሰት)
22. ከሚከተሉት ዘካ ግዴታ የሚሆንባቸውን አክብብ
 ዶሮ ሱቅ የተቀለበች እንስሳ
 የደለበ ግመል የተምር ማሳ ከወርቅ 25 “ሚስቃል”
23. “ተቢዕ” የምትባለው ሁለት አመት የሞላ ከብት ነች። (እውነት – ሃሰት)
24. በጊዜያችን ያሉት የመገበያ ገንዘቦች ዘካ የሚሰላው በ መሰረት ላይ ነው።

(የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ)

- በመገበያዪ ቁሶች በወርቅ ወይ በብር (ሲልቨር) ኒሻብ ተመን
- በወርቅና ብር(ሲልቨር) ኒሻብ ተመን
25. በጊዜያችን ያሉት የመገበያዪ ገንዘቦች ዘካ መጠን 0.025 $1/20^{\text{ኛ}}$
26. የ 80 ግራም ወርቅ ዘካ መጠን ...
- 2 ግራም 4 ግራም ዘካ የለበትም
27. መኖርያ ቤቶች ዘካ ይወጣቸዋል (እውነት – ሃሰት)
28. ጉዞ የወጣ ሁሉ ኢገታ ሰጪ ስለሆነ ዘካ ይሰጠዋል (እውነት – ሃሰት)

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ሶስተኛ: የም

በቋንቋ ደረጃ መታቀብ ማለት ሲሆን፤ በሽሪዓ ደረጃ ደግሞ ከትክክለኛው ጎህ መቅደድ ጀምሮ ፀሃይ እስክትጠልቅ ድረስ ከምግብ ከመጠጥና ከሌሎችም የሚያስፈጥሩ ነገራቶች መታቀብ ማለት ነው።

የም ማእዘናት

1- ኒያ

2- ከሚያስፈጥሩት ነገራቶች መታቀብ

ግዴታ ለሆነው የም ኒያ

ከሌሊት ማለትም ከፈጅሮ በፊት ጀምሮ ለግዴታ የም ኒያ ማድረግ የግድ ነው። ገና በወርሃ ረመዲን መግቢያ የተቋጠረ ኒያ(ሃሳብ) በቂ ነው። ቦታዋ ልብ ሲሆን ቃሏን በአንደበት አውጥቶ መናገሩ ቢደዳ ነው።

ተጨማሪ ለሆነ የም የሚደረግ ኒያ

የሚያስፈጥርን ነገር እስካላስቀደመ ድረስ በየትኛውም ሰአት ኒያውን ቢያስብ ይሆናል። ነገር ግን ኒያውን ከቋጠረበት ሰአት ጀምሮ ነው አጅሩ ሊታሰብለት የሚችለው።

የም አይነቶች

ግዴታ:

የረመዲን ወር፣ የከፋራ እና የስለት የም

ተጨማሪ:

ከነኝህ ውጭ ያለ የም ሁሉ

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

የፆም ግዴታነት ቅድመ መስፈርቶች

- 1- ሙስሊም መሆን 2- ጤነማ አእምሮ ያለው መሆን
- 3- ለአቅመ አዳም መድረስ፡ ለአቅመ አዳም ካልደረሰ እንዲፆምም ይበረታታል አስተዳዳሪውም ያዘዋል፤
- 4- በአገሩ ላይ መሆን፡ ፆም በመንገደኛ ላይ ግዴታ አይደለም፤ የማያጨናንቀው እስከሆነ ድረስ ግን ቢፆም በላጭ ይሆንለታል ምክንያቱም ነብዩ ﷺ እንዲሁ ነውና ያደረጉት፤ እንዲሁም በአስቸኳይ ከተጠያቂነት መፅዳትም ተፈላጊ በመሆኑ፤ ለግለሰቡም የገራ በመሆኑ እና የረመዲንን ችሮታም ለማግኘት ሲባል
- 5- አካላዊ ጤንነት 6- ከወር አበባ እና ከወሊድ ደም መፅዳት

የበሽታ አይነቶች ከፆም አንፃር

ማገገሙ ተስፋ የማይደረግበት በሽታ

መፆም የተሰናቸው ሽማግሌም በዚሁ የሚጠቃለሉ ሲሆን መፆሙ ግዴታ አይሆንበትም ነገር ግን ለእያንዳንዱ ቀን ሚስኪን ያበላል። ወይ በቀናቶቹ ልክ ቆጥሮሚስኪኖችን በመሰብሰብ ይመግባል፤ አልፎም ደግሞ በቀናቶቹ ልክ ለእያንዳንዱ ሚስኪን 510 ግራም (በነብዩ ጊዜ የነበረው ሷዕ ፋ) ምርጥ ስንዴ ሊልክ ነው። እንደ ስጋ ወይም ዘይት አይነት የሚያባላውን ቢጨምርበት መልካም ይሆንለታል።

ማገገሙ ተስፋ የሚጣልበት ሆኖ እያለ ለመፆም ግን አስቸጋሪ የሆነ እንደ የወር አበባዋ ላይ ያለች፣ በወሊድ ደም ያለች፣ አጥቢ እና ሙሳፊር ያሉትን የሚያጠቃልል ሲሆን ከዚህ ባገገመ ጊዜ ያፈጠረባቸውን ቀናቶች ቀዲ ፀ-ም ያካከሳል። ከማገገሙ በፊት ህይወቱ ካለፈች ይቅር ይባላለታል።

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

የረመዲን ወር መግባቱ የሚረጋገጠው በምንድን ነው?

ወይ የረመዲን ጨረቃ ከታየች፤ አለበለዚያ የሸዕባንን ወር ሰላሳ መሙላት ነው።

ፆምን የሚያፈርሱ ነገሮች?

- 1- ሆን ብሎ መብላት ወይንም መጠጣት፤ ዘንግቶ ከሆነ ፆሙ ልክ ነው(ይቀጥል)።
- 2- ግንኙነት መፈጸም፤ ግንኙነቱን የፈጸመው በወርሃ ረመዲን በቀኑ ክፍለጊዜ እስከሆነ ድረስ ከባድ የሆነችዋ ከፋራ ሊያወጣ ግዴታው ነው። ይህም ባርያ ነፃ ማውጣት፤ ይህን የማይችል ከሆነ ደግሞ ሁለት ወር በተከታታይ ሊፆም ነው፤ ይህን የማይችል ከሆነ ደግሞ ስላ ሚስቲን ማብላት ይኖርበታል።
- 3- ወይ በመነካካት፤ ወይ በመሳም፤ ወይ በማቀፍ ወይም በመሳሰሉት አማካኝነት የዘር ፈሳሽ ማፍሰስ
- 4- እንደምግብ መርፌ ያለ በምግብ እና መጠጥ ምትክ የሚሆን፤ ከምግብ መርፌ ውጭ ያለው መርፌ አያስፈጥርም
- 5- በዋግምትና በመሳሰሉት አማካኝነት ደም መፍሰስ፤ ለምርመራ የሚሰጥ ደም ግን አያስፈጥርም
- 6- ሆን ብሎ ማስታወክ
- 7- የወር አበባ ወይም የወሊድ ደም ፍሰት

አንዳንድ ለፆመኛ የሚፈቀዱ ነገራቶች

ምራቅን መዋጥ፤ አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ምግብን በምላስ መቅመስ፤ ትጥቦት፤ ሲዋክ፤ ሽቶ እና ራስን ማርጠብ።

በጾም የሚበረታቱ

1. ሱሑርን መብላት 2. ሱሑርን ዘግየት ማድረግ 3. ማፍጠርን ማፍጠኑ
4. በእርጥብ ተምር ማፍጠር፤ ከሌላ ደግሞ በየትኛውም ተምር ማፍጠር፤ ብዛቱ ለሁለት የማይከፈልን ቁጥር ቢሆን ይመረጣል። ይህንንም ካላገኘ የሆነ ያክል ውኃ መጎንጨት፤ ምንም ካላገኘ ደግሞ ማፍጠሩን በልቡ በማሰብ ያፈጥራል።
5. ጾሙን በሚይዝበት እና በሚያፈጥርበት ሰአት ዱዳ እንዲሰማድረግ
6. ምፅዋት ማብዛት 7. የሌሊት ሰላትን ለመስገድ መጣጣር
8. ቁርክን መቅራት 9. ለሚዘልፍህ ሰው "ጾመኛ ነኝ" ማለት
10. ዑምራ ማድረግ 11. የመጨረሻዎቹን 10 ለሊቶች ኢዕቲካፍ ማድረግ
12. ለይለቱል ቀድሮን ማደን

በጾም የሚወገዙ

1. ውዱእ በሚደረግበት ጊዜ አፍን እና አፍንጫን ጥግ ድረስ ማጠብ
2. አስፈላጊነቱ ባልታመነበት አጋጣሚ ወጥ መቅመስ

ጾመኛ የተከለከላቸው ነገሮች

1. አክታን መዋጥ [ጾሙን ባያስፈጥረውም]
2. ምናልባት በዛ ምክንያት ወደሌላ እንደማይገባ በራሱ ለማይተማመን ሰው ሚስቱን መሳሙ
3. ማበል [ያም ከረመዲን ውጭ ባሉ ጊዜያቶችም የተከለከሉ ነገሮችን መፈፀም]
4. ቁላቁልነት [ያም መጃጃልና ቅጥ ያጣ መሆን ማለት ነው]
5. ዊሲል [ሳያፈጥር አክታትሎ መጾም]

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

ተጨማሪ የም

- 1- የረመዲንን ወር አሟልቶ ለጾመ አስከትሎ ቢቻል በሁለተኛው ቀን ከሸዋል ወር 6 ቀን መጻም
- 2- ሓጅ ላይ ላልሆነ ሰው የዓረፋን ቀን መጻም
- 3- የዓሹራ ቀንን ከአስራ አንደኛውና ከአስራ ሁለተኛው ቀንጋ ደርቦ መጻም
- 4- ሰኞና ሃሙስን መጻም፤ በተለይም ሰኞ መጻም
- 5- ከየወሩ ሶስት ቀን መጻም፤ በተለይም በሂጅሪ አቆጣጠር 13^ኛ ፣ 14^ኛን እና 15^ኛን ቀን መጻም
- 6- አንዳንድ ቀን እየዘለሉ መጻም 7- አሏህ ያከበረውን የሙሐረምን ወር መጻም
- 8- የዙልሒጃን 9^ኛ ቀን መጻም
- 9- የሸዕባንን ወር መጻም፤ ይሁን እንጅ አይሞላውም

የተወገዘው የም

እለተ ጁምዓን፣ ቅዳሜን ወይንም እሁድን በየም መነጠል የተወገዘ ነው። የነጠለው ዓረፋ በመሆኑ ወይም መሰል ምክንያት ከሆነ ግን ችግር የለውም።

የተከለከለ የም

- 1- የረጅብን ወር በየም መነጠል
- 2- በዲዩ እለት መጻም
- 3- የጥርጣሬውን ቀን (ረመዲን መሆኑ የሚያጠራጥር) መጻም፤ ቀደም ብሎ ከተጠቀሱት የምች አንዱን ሲጻም ከነበረና ባጋጣሚ ካልገጠመ በቀር
- 4- በሓጅ ስርአት እርድ ለማቅረብ የተሳነው ካልሆነ በቀር አያመ ተሸሪቅን (ከዲዲል አድሐ/ዓረፋ በኋላ ያሉት ሶስት ቀናት) መጻም
- 5- ለዘላለሙ በየቀኑ ሳያቋርጡ መጻም

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

የምን ቀዷ (ያመለጠህን መመለስ) ከማውጣት ጋ ተያያዥ የሆኑ ህግጋት

- አከታትሎ መያሙ የሚበረታታ ነው
- ልክ ከዲዩ እለት በኋላ ማስከተሉ ተገቢ ነው
- የአንዱን ረመዲን ቀዷ የም ወደሌላኛው ረመዲን አቅራቢያ ድረስ ማዘግየት አይፈቀድም
- በቂ ምክንያት ሳይኖረው ካዘገየው ወንጀለኛ ይሆናል፤ ይሁን እንጅ ያልያመውን ቀዷ ከማድረግ ውጭ ሌላ ግድ የሚለው ነገር የለም።

ዘካተል ፊጥር

ትልቅም ሆነ ትንሽ፤ ወንድም ሆነ ሴት፤ ባርያም ይሁን ጨዋ ሆኖ የረመዲን ወር የመጨረሻዋ ቀን ጸሃይ እስከትጠልቅ ድረስ ሙስሊም ሆኖ የመቆየትን እድል የተሰጠው ሁሉ መስጠት ያለበት የዘካ አይነት ነው። ፀሃይዋ ከገባችበት ሰአት ጀምሮ የዲዩን ቀን መስጠት ይኖርበታል። ይህም በራሱም ሆነ በሌላው የቤተሰቡ አባላት በመሰረታዊነት ከሚቀላቡት ትርፍ ከሆነው በእያንዳንዱ አንድ ሷዕ ይመጣል። ማህፀን ላይ ላለ ሽል ደግሞ በሱ ስም መስጠቱ ግዴታም ባይሆን የሚበረታታ ነው። ከተደነገገባቸው ጥበቦች መካከል፡

- ለየመኛው ዘዛታና መንዘላዘል ማጥርያው ነች
- ድሆችና ሚስኪኖች የዲድ እለት ጠያቂ የሰውን ከጃይ ከመሆን ታብቃቃቸዋለች

ዘካተል ፊጥር ስለሚሰጥበት ጊዜ

የተከለከለ ጊዜ
ከዲድ ሰላት በኋላ

የሚበረታታው ጊዜ
ከፈጅር በኋላ ከሶላተል ዲድ በፊት

የሚፈቀደው ጊዜ
ከዲድ እለት በአንድ ቀን ወይንም በሁለት ቀን ቀደም ብሎ

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

የዘካተል ፊጥር መጠኑ

የሰው ልጅ ከሚመጠው 1 ሷሶ እህል፤ ብር ነገር አያብቃቃም። የ 1 ሷሶ መጠኑ ማለት ደግሞ በጥሩ ስንዴ 2 ኪሎ ከ 40 ግራም ማለት ነው።

የዲድ ሰላት

በነፍስ ወከፍ ደረጃ በእያንዳንዱ ግለሰብ ላይ ግዴታ (ፈርዶል ዓይነት) ነች። የምትሰገድበት ወቅትም ፀሃይ የዘንግን ያክል ከፍ ካላችበት ጊዜ ጀምሮ መሃል አናት እስከምትሆንበት ጊዜ ድረስ ነው። ያመለጠችበት ደግሞ ቀዷ ሊያወጣት አይችልም። ሱናው ከህንፃ ውጭ በሆነ የተንጣለለ ሜዳ ላይ ቢሰገድ ሲሆን ነገር ግን መስጅድ ውስጥ መስገዱም የተፈቀደ ነው። ከዲድ ሰላት በፊት ብዛቱ ዊትር(ለሁለት የማይካፈል) የሆነ መጠን ያለውን ቴምር ቢበላም፤ ንፅህናውን ጠብቆ ከሽቶውም ተቀባብቶ ከልብሱም ምርጡን ለብሶ ቢሄድ፤ መንገዱንም ሲሄድ ባንዱ መንገድ ሂዶ ሲመለስ መንገዱን ቀይሮ ቢመለስ ሱና ይሆንለታል። አንድ ሙስሊም ሌላኛውን እንደ “ተቀበለሷሁ ሚና ወሚንኩም ” በመሰለ ዲዱን በተመለከተ እንኳን አደረሰህ ቢለው ችግር የለውም። በእለተ ዲድ ለሊትና ጸሃይዋም እስከትጠልቅ ድረስ በአምስቱ የሰላት ወቅቶች ከየሰላቱ በኋላ ልቅ የሆነውን ተክቢራ ማለቱ ሱና ነው። የሚባለውም፡ “አሷሁ አክበር! አሷሁ አክበር! ላ ኢላሃ ኢሊሷህ፤ ወሷሁ አክበር! አሷሁ አክበር! ወሊላሂል ሓምድ” ነው። አሰጋገዱም፡ ከኹጥባው በፊት ሁለት ረከዓ የሚሰገድ ሲሆን በመጀመርያው ረከዓ ልክ ተክቢረተል ኢሕራም እንዳለ ስድስት ጊዜ “አሷሁ አክበር!” ይላል፤ በሁለተኛው ረከዓ ደግሞ ለመቆም ብሎ አሷሁ አክበር ካለው ውጭ አምስት ጊዜ አሷሁ አክበር በማለት ነው።

ስለጾም ፈተና

1. የጾም ማእዘናት ስንት ናቸው? 2 3 4

2. ጾም ግዴታ የሆነው በማን ላይ ነው?

ሀ.

ለ.

ሐ.

መ.

3. በሽታ ሁሉ ከጾም ያቅባል። (እውነት – ሃሰት)

4. የተከታዮቹን ጉዳዮች ኢስላማዊ ፍርድ ጥቀስ:

ጉዳዩ	ኢስላማዊ ፍርድ
መጾሙን የወሰነው(የነየው) ከፈጅር በኋላ ነው	
ያለ ኒያ ቢጾም	
የልጅ ጾም	
የሙሳፊር(የመንገደኛ) ጾም	
በወሊድ ደም ያለች ሴት ጾም	
የ(የተሳነው ሰው) ደካማ ሽማግሌ ጾም	
ጾም እያለ ቢበላ	
ጾመኛ ምግብ መርፌ ቢተከልለት	
የአይን ጠብታ ለጾመኛ	
ጾመኛ ማደንዘዣ ቢወጋ	
ጾመኛ ቢታገም	

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ማስታወክ	
ምራቅን መዋጥ	
ጾመኛ ምግብ ቢቀምስ	
ጾመኛ ቢተኛ	
ጾመኛ ገላውን ቢታጠብ	
ራስን ማቀዘቀዘ	
ሲዋክ ለጾመኛ	
እጣን	
የሱሁር ወቅት	
በምንድን ነው ሱሁር የሚታሰረው	
በምንድን ነው የሚፈጠረው?	<p style="text-align: right;">..... ካላገኘ</p> <p style="text-align: right;">..... ካላገኘ ደግሞ ...</p> <p style="text-align: right;">..... ካላገኘ</p> <p style="text-align: right;">..... ያፈጥራል።</p>
የተራዊሕ ሰላት	
በረመዲን ወር ዑምራ ማድረግ	
ጾመኛ ሆኖ አፍን ሲያጥቡ ጥግ ድረስ ማፅዳት	
ጾመኛ ሆኖ መሳም	
ዊሲል (ሳይፈጥሩ) አከታትሎ ለሁለት ቀናት መጸም	
ከሸዋል ወር ለ 6 ቀናት መጸም	
የዓረፋን ቀን መጸም	

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

የጥርጣሬን ቀን (ረመዱን መሆን አለመሆኑ ያልተረጋገጠን ቀን) መጻፍ	
የዲድን ቀን መጻፍ	
ከዲድ አልአድሐ በኋላ ያሉትን ሶስት ቀናት መጻፍ	
የሙሐረምን ወር መጻፍ	
የረጅብን ወር መጻፍ	
ሁልጊዜ በየቀኑ እያከታተሉ መጻፍ	
የጁምዓን ቀን መጻፍ	
ቀዱን እስከሌላኛው ረመዱን ማዘግየት	

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

አራተኛ: ሓጅ

ሓጅ ከእስልምና ማእዘናት 5ኛው ማእዘን ነው። ሙስሊም፣ ጤናማ አእምሮ፣ ለአቅመ አዳም/ሄዋን መድረስ፣ ጨዋ መሆን እና መቻል የሚሉትን መስፈርቶችን ባሟላ ላይ ሁሉ ግዴታ ነው። ሴት ልጅ ሓጅ ለማድረግ ጉዞ መውጣት የሚጠበቅበት ከሆነ መሕረም የሆነ ሰው አብሯት መሆኑ ተጨማሪ መስፈርት ነው። የሓጅ ማእዘናት አራት ናቸው፡

<p>ኢሕራም</p> <p>ሓጅን ለመጀመር የሚደረገው ኒያ ሲሆን ያ ማለት ተልቢያን ወይም ደግሞ የሓጅን ሽርጥና ግልድሙን ማድረግ ማለታችን አይደለም፤</p>	<p>ዓረፋ ላይ መገኘት</p> <p>ጊዜውም ከዙልሒጃ 9ኛው ቀን የፀሃይ መዘንበል ጀምሮ እስከ የዲዱ እለት ፀሃይ መውጫ ድረስ ነው። ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡ "ሓጅ ማለት ዓረፋን ነው"</p>	<p>ጡዋሬል ኢፋዲያ</p> <p>የዚያራው ጡዋፍ፣ ይህም በዓረፋ ሜዳ ላይ ከመቆም በኋላ የሚሆን ሲሆን ጡዋሬል ቁዳምን ማለት አይደለም።</p>	<p>በሁለቱ ተራሮች</p> <p>መካከል ሰዕይ ማድረግ በሰፋ እና መርዋ ተራሮች መካከል ዱብዱብ ማለት፤ አሏህ እንዲህ ይላል፡ "በርግጥ ሰፋ እና መርዋ ከአሏህ ምልክቶች ናቸው።" (2:158).</p>
---	---	---	---

የሰርአተ ሓጅ አይነቶች

<p>ተመቱዕ</p> <p>በሓጅ ወራት ዑምራን ኒያ አድርጎ ካጠናቀቀ በኋላ ይፈታና በዛው አመት ለሓጅ ኢሕራም ያደርጋል። ሃድይ (እርድ) ማቅረብ ይጠበቅበታል።</p>	<p>ቂራን</p> <p>ሓጅና ዑምራን አንድላይ ኒያ ያደርግና ሁለቱንም በየተራ ያከናውናል። ሃድይ (እርድ) ማቅረብ ይጠበቅበታል።</p>	<p>ኢፍራድ</p> <p>ሓጅን ብቻ ኒያ ያደርግና ሓጁን ብቻ ያከናውናል</p>
---	---	---

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

የሐጅ ግዴታዎች

ከነኝ ግዴታዎች መካከል አንዱን የተወ በመስዋእት ሊጠግነው ግዴታው ነው፤ ይህም በሐረም ታርዳ ለመካ ድሆች የምትከፋፈል በግ ወይም ፍየል ነች። ከሷ ሊበላ ግን አይፈቀድለትም።

ከሚቃቱ (ከመግቢያው አንፃር ለኢሕራም በተወሰነለት ቦታ) ሆኖ ኢሕራም ሊያደርግ	በቀኑ ክፍለ ጊዜ በዓረፋ ሜዳ ለተገኘ ፀሃይ እስክትጠልቅ ድረስ መቆም
ሙዝደሊፋ ላይ መቆየት	የአያመ ተሽሪቅ ሌሊቶችን በሚና ላይ መቆየት
ፀጉርን መላጨት ወይንም ማሳጠር	ጠጠሮቹን መወርወር

ከሐጅ ወራት ውጭ እንኳ ቢሆንም መካን ለቆ ሊወጣ ባለበት ጊዜ የመሰናበቻውን ጡዋፍ ማድረግ፤ የወር አበባዋ ወይም የወሊድ ደም ላይ ካለች ሴት በቀር።

የሐጅ እና የዑምራ መቼት (ሚቃት):

<p>ቦታ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ዙፍሊላይፋ ለመዲና እና በመዲና በኩል ለሚያልፉ ሰዎች - አልጁሕፋህ ከሻም፣ ለግብፆችና ለሞርኮዎች - ቀርነል መናዚል ለነጅዶች - የለምለም ለየመኖች - ዛቱ ዲርቅ ለዲራቆች 	<p>ጊዜው</p> <p>የሐጅ ወራቶች ናቸው፡ ሸዋል፣ ዙፍሊላይፋ እና ዙፍሊላይፋ</p> <p>የጊዜ መቼቱ ሐጅን ነው እንጅ የሚመለከተው ዑምራ ለማድረግ የተገደበ ጊዜ የለውም።</p>
--	---

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ተወዳጅ የሓጅ ክንውኖች

<p>ነጩን የሓጅ ሽርጥና ግልጽም መልበስ</p>	<p>ለኢሕራም መተግጠብና ሽቶ መቀባት</p>
<p>ከኢሕራም ጀምሮ እስከ ጀመረቱል ዓቀባ የጠጠር ውርወራ ድረስ ተልቢያ (ለባይክ አሏሁም ለባይክ ...) ማለት</p>	<p>የኢሕራምን ኒያ ከማለት በፊት ጥፍርንም ሆነ መቆረጥ ያለበትን ፀጉር መቆረጥ</p>
<p>ተመቱፅ አይነቱን የሓጅ ስርአት ለሚያደርግ ሰው በጠቀረል ቁዱም እና በዑምራ ጠቀፍ የመጀመርያዎቹ ሶስት ዙሮች በሶምሶማ ይዘራል። ሶምሶማ ስንል ዱብዱብ ማለት ወይም እጅግ ፈጣን እርምጃ ማለታችን ነው።</p>	<p>የኢፍራድና የቂራን ስርአተ ሓጅ ለሚያደርግ ሰው ጠቀረል ቁዱም ማድረግ</p>
<p>ሙዝደሊፋ እንደደረሰ ዒሻን ወደ መግራብ አምጥቶ ጀምሮ ተቅዲም በማድረግ ይሰግዳል</p>	<p>ተመቱፅ አይነቱን የሓጅ ስርአት ለሚያደርግ ሰው በጠቀረል ቁዱም እና በዑምራ ጠቀፍ ኢድጢባፅ አይነቱን አለባበስ ይለብሳል፤ ይህም ቀኝ ትከሻውን ገልጦ መልበሱ ነው</p>
<p>ሓጅረል አስወድን መሳም</p>	<p>የዓረፋን ለሊት ሚና ላይ ማሳለፍ</p>
<p>ከፈጅር ጀምሮ ፀሃይ ልትጠልቅ እስከምትቃረብበት ጊዜ ድረስ ሙዝደሊፋ ላይ በተለይም መሸዓረል ሓረም ላይ መቆም፤ መላ ሙዝደሊፋም ግን መቆሚያ ነው።</p>	

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ }

በኢሕራም የተከለከሉ ነገሮች

ዘጠኝ ናቸው፡ የራስ ቅልንም የሌላ አካልንም ፀጉር መላጩት፤ ጥፍርን መቀረጥ፤ ለወንዶች የራስ ቅልን በሆነ ነገር መሸፈን፤ በሆነ የሰውነት ቅርፅ የተሰፉ ልብሶችን መልበስ፤ ለሴት ልጅ ኒቃብ ወይም ጓንት መልበስ፤ ሽቶ መቀባት [ሽታ ያለው ሳሙናም እንዲሁ]፤ የየብስ አደን ማደንና መግደል፤ ለራሱም ይሁን ለሌላ ኒካሕ ማሰር፤ ግንኙነት መፈፀም ወይም ከባለቤትህ ጋ መተሻሽት የተከለከሉ ናቸው። ዘንግቶ ወይ ባለማወቅ ወይም ደግሞ ተገዶ ከነኝህ ነገራቶች መካከል አንዱን የፈፀመ አንዳችም ነገር የለበትም፤ ምናልባት አደን ማደን ካልሆነ በቀር እንደዚህ ያደረገ በልቁ “ፊድያ” የማድረግ ግዴታ አለበት። ሆኖ ብሎ የፈፀመ ግን ክልክላቶች አራት አይነት ናቸው፡

<p>ፊድያ የማይጠበቅበት ለራሱም ይሁን ለሌላ ሰው ኒካሕ ማሰር፤ ከባለቤት ጋ መተሻሽትም እንዲሁ ነገር ግን የዘር ፈሳሽ በሚያወጣ መልኩ ካልሆነ ወይም ካላወጣ ማድረግ የሚጠበቅበት ነገር ባይኖርም ተውባ ማድረግ ይኖርባቸዋል።</p>	<p>አምሳያውን ፊድያ ማቅረብ ያለበት የየብስ አደንን መግደልና ማደን፤ የገደለ ያለ ምንም ቅድመ ሁኔታ መስዋእት ማቅረብ ይኖርበታል። ይህም ፡ በግ ወይ ፍየል፤ ወይ ከብት ወይ ግመል ሚዛናዊ የሚባሉ ሰዎች ባስቀመጡት መልኩ</p>	<p>ከባድ ፊድያ የሚጠበቅበት ግንኙነት መፈፀም ፡ ከመጀመርያው ተሕሊል በፊት የፈፀመ ከሆነ ሓጁ ሙሉ በሙሉ ጠፍቷል፤ ነገር ግን ይቀጥላል አያቋርጥም፤ በሌላኛው አመት ይደግመውና መስዋእትንም ያቀርባል።</p>	<p>ፊድያው የ "አዞ" ፊድያ የሆነ ይህ ቀሪው ክልከላን ያጠቃልላል፤ ፊድያው ደግሞ በምርጫ ይሆንላታል ፡ ወይ ሶስት ቀን መያም፤ ለእያንዳንዱ ሚስኪን ግማሽ ሷዕ እያደረገ ሰሳ ሚስኪን መመገብ፤ ወይም ደግሞ በሐረም ድሆች መካከል የምትከፋፈል የሆነችን በግ/ፍየል ማረድ።</p>
--	---	--	---

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

የሐጅ ቀናት ስያሜ

እለተ ተርዊያህ (የመጠጫ ቀን) : ይህም 8ኛው ቀን ይህም የተባለበት ውኃ ወደ ማና ያግዙ የነበሩ ከመሆናቸው አንፃር ነው።	የዓረፋ ቀን ወይም ወቅፋህ፡ ይህም 9ኛው ቀን ነው።	የዲድ እለት የእርዱ ቀን፤ ይህም 10ኛው ቀን ነው።	እለተ “ቀር” ይህም 11ኛው ቀን ነው።	ቀዳሚው እለተ “ነፈር” ይህም 12ኛው ቀን ነው።	ሁለተኛው እለተ “ነፈር” ይህም 13ኛው ቀን ነው።
--	--	--	-----------------------------------	--	---

ለይለቱ ጁመዕ የሚባለው የስብስቡ እለት የዲድ እለት ነው። ይህም የተባለው ሰዎች በዓረፋ ከቆሙ በኋላ የሚሰባሰቡበት ቀን በመሆኑ ነው። ምክንያቱም በዘመነ ጃሂሊያ የመካ ሰዎች ወደ ዓረፋ አይወጡምና ነው።

በሐጅ ሂደት ለየት ባለ መልኩ ዱዳእ የሚደረግባቸው 5ታ ቦታዎች

በ 9ኛው ቀን በእለተ ዓረፋ ፀሃይ ካዘነበለች ጀምሮ እስከትጠልቅ ድረስ።	ሙዝደሊፋ ላይ የዘጠነኛው ቀን ፈጅር እስከ ፀሃይ መውጫ አቅራቢያ	ከዲድ በኋላ ባሉት ሶስት ቀናት ከትንሹና መካከለኛው የጠጠር ውርወራ በኋላ	ጡዋፍ በምናደርግበት ጊዜ	በሰፋና መርዋ መካከል ሰዕይ በምናደርግበት ጊዜ
--	--	---	-----------------------	--

የሓጅና ዑምራ ማብራርያ

ሸይኽ ኢብኑ ዑወይሚን -አሏህ ይዘንላቸውና- እንዲህ ብለዋል:

ክቡር ሓጅ አድራጊ ሆይ! ለኢሕራም ወደ ተዘጋጀው ቦታ ከደረሱ በኋላ ገላዎን ይታጠቡ፤ ወንዶች በሰውነትዎ ፣ በጭንቅላትዎ ወይም በጢምዎም ላይ ሽቶ ይቀቡ። ከዚያም በሚያደርጉት ስርአተ-ሓጅ መሰረት [ለምሳሌ "ተመቱዕ" ከሆነ የሚያደርጉት] ለዑምራ ኢሕራም በማድረግ ተልቢያ እያሉ ወደ መካ ይሂዱ፤ በተከበረው ካዕባ ሲደርሱ ለዑምራ 7 ዙር ጡዋፍ ያድርጉ። ከካዕባ አንፃር ቅርብም ይሁን ሩቅ ሆኖ በመስጊዱ ውስጥ እስከሆነ ድረስ በማንኛውም ቦታ ጡዋፎን ማድረግ እንደሚችሉ ይወቁ። ሆኖም በሰው ጭንቅንቅ ካልተቸገሩ ወደካዕባው መጠጋቶ የተሻለ ነው። በጣም የተጨናነቀ ከሆነ ግን ራቅ ይበሉ። ምስጋና ለአሏህ ይገባውና በዚህ ረገድ ነገሩ የተጠበበ አይደለም።

አንዴ ጡዋፎን ካጠናቀቁ በኋላ ከመቃሙ ኢብራሂም - ዓለይሂ ሰላም- በስተጀርባ ሁለት ረከዓ ሰላት ይስጉ። ከተቻለ ተጠግተው መስገድ፤ ካልቻሉ ደግሞ መቃሙ ኢብራሂም በእርሶ እና በካዕባ መካከል እስከሆነ ድረስ የትም ቢሆን መስገድ ይችላሉ። ከዚያ ወደ የዑምራ "ሰዕይ" ይሂዱ እና ከ "ሰፋ" ይጀምሩ። 7 ቱን ዙሮች ካጠናቀቁ በኋላ ከመላው ጭንቅላቶ ላይ ፀጉር ይከርክሙ፤ በብዙዎች ድርጊት ተታለው ከጭንቅላቶ የሆነ ክፍል ላይ ብቻ ፀጉር መቁረጦ በቂ አይደለም።

በዙል ሒጃ 8ኛ ቀን ገላዎን ይታጠቡ፤ ወንዶችም ሽቶ ይቀቡ። እርስዎ ካረፉበት ለሓጅ ኢሕራም ያድርጉ። ወደ ሚና ሄደው ዙህርን፣ ዓስርን፣ መግሪብን፣ ዒሻን እና ፈጅርን ይስጉ። ሰላቶቹን ያሳጥሩ እንጅ ጀምሶ አያድርጉ። ምክንያቱም ነቢያችን ﷺ ሰላትን በሚና እና በመካ ሲሰግዱ ያሳጥሩ ነበርንጅ አያጣምሩም ነበርና። በእለተ ዓረፋህ ፀሐይ በምትወጣበት ጊዜ ለአሏህ በመተናነስ ተልቢያህን እያሉ ወደ ዓረፋ ይሂዱ። ከዚያም የዙህርንና የዓስርን ሰላት በዓረፋህ ጀምሶ በማድረግ ሁለት ሁለት ረከዓ አድርገው ይስጉ።

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ከዚያም አላህን በመማፀን እና በመለመን ይጠመዱ፤ ከውዱእ ውጭ ላለመሆን የተቻለዎትን ሁሉ ይሞክሩ፤ ወደ ቂብላም ይቅጣጩ፤ ያ የተደነገገው ተራራው ከኋላም ቢሆንብዎም እንኳ ቂብላምን መቅጣጩት ነው። የዓረፋን ድንበሯን እና የተዘጋጁትን ምልክቶች በጥንቃቄ ያስተውሉና በዚያ ውስጥ መሆኖን እርግጠኛ ይሁኑ፤ ምክንያቱም ብዙዎች ዓረፋ ውስጥ መቆም ሲኖርባቸው ከሷ ውጭ እየቆሙ ነው። በዓረፋ ለማይቆም ደግሞ ሓጅ የለውም፤ ነቢያችንም **“ሐጅ ዐረፋ ነው”** ብለዋልና። መላ ዓረፋ ደግሞ ምስራቅም፣ ምዕራብም፣ ሰሜንም ሆነ ደቡብ ሁሉ ከዑርና ሸለቆ በቀር መቆሚያ ነው። ነቢያችን **“እኔ እዚሁ ቆሜያለሁ፤ እናም በዓረፋ በየትኛውም ቦታ መቆም ትችላላችሁ።”** ብለዋልና።

ፀሐይ መጥለቁን ካረጋገጡ በኋላ ለአሷ በመተናነስ ተልቢያህን እያሉ ወደ ሙዝደሊፋ ያቅኑ። ነቢያችሁ **“እንዳዘዟችሁ መረጋጋትን አጥብቃችሁ ያዙ፤ በርግጥም ከ ነብዩ **“የግመሷን ልዳም አጥብቀው ከዓረፋ ሲሄዱ ግመሷም ከመረጋጋቷ አንፃር ራሷ ኮርቻቸውን የሚነካበት አጋጣሚም ነበረ። የተከበረው እጃቸውን እያወዛወዙም **“ሰዎች ሆይ! እርጋታን ተላበሱ። እርጋታን ተላበሱ።”** ይሉ ነበር።****

ሙዝደሊፋ ከደረሱ በኋላ መግራብንና ዲሻእን ሰግደው እስከ ፈጅሮ ድረስ እዚያው ይቆዩ፤ ነቢያችን **“ከፈጅሮ በፊት ከሙዝደሊፋ ተነስቶ መጓዝን ለማንም አላገሩም፤ ምናልባት ደካሞች ካልሆኑ በቀር እነሱም በሌሊቱ መገባደጃ አካባቢ ነው የሚጓዙት። ፈጅሮን ከሰገዱ ወደ ቂብላ ተቅጣጭተው አሷን በማላቅ “አሷ አክበር” ማለትን ያብዙ፤ ያመስግኑት፤ ወጋገኑ ፈንጥቆ ሊነጋጋ እስኪል ድረስ ይለምኑት፤ ከዚያም ፀሃይዋ ከመውጣቷ በፊት ወደ ሚና ይንቀሳቀሱ። ከዚያም 7 ጠጠሮችን ለቅመው ከመካ ቀጥሎ የመጨረሻ ወደሆነው ወደ ጀመረቱል ዓቀባህ በመሄድ በእያንዳንዱ ውርወራ “አሷ አክበር!” እያሉ ከፀሐይ መውጣት በኋላ ለአሷ በመተናነስ እሱኑ እያላቁ 7ቱን ጠጠሮች ይወርዱ።**

ጠጠሮችን የመወርወሩ አስፈላጊነት አላህን ለማክበር እና እርሱን ለማስታወስ መሆኑን ይወቁ። ጠጠሮቹን ሲወረወሩ በጉድጓዱ ውስጥ መውደቃቸው ግዴታ ሲሆን ችካሉን መምታቱ ግን መስፈርት አይደለም። ጠጠሮቹን መወርወርን ካጠናቀቁ እርድዎን ይሰው። ለኡዱሒያ የሚያብቃቃ መስዋእት ካልሆነ በቀር ለሃድይም አያብቃቃም። እርስዎን ወክሎ አንድ ሰው እንዲሠዋ መሾሞ የተፈቀደ ነው። ከእርዱ በኋላ ራስዎን ይላጩ፤ ሲላጩም መላ ራስዎን መሆን ይኖርባቸዋል፤ ከፊሉን ላጭተው ከፊሉን መተው አይፈቀድሎትም። ሴቶችም ከፀጉራቸው ጩኔቸው የጣት አንጓ ያህል ይቆርጣሉ።

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ይህ ሁሉ ከሆነ በኋላ የመጀመርያው ተሐላፊ (በሐጂ ስነስርዓት ምክንያት የተከለከሉትን ሓላፊ የሚሆንሎት ሁኔታ) ላይ ነዎት፤ የተለመዱ ልብሰቶችንም ለመልበስ ጥፍሮችንም ለመቁረጥ ሽቶችንም ለመቀባት ነፃ ነዎት፤ ነገር ግን ከባለቤትዎ ጋር ግንኙነት አይፈቀድሎትም። ከዚያም ከዙህር ሰላት በፊት ወደ መካይውረዱ፤ ለሐጂ ጡዋፎንም ሰዕዮንም ያድርጉ። ከዚያም ወደ ሚና ተመልሰው ጡዋፎን እና ሰዕዮን በማድረግ ፀጉሮን ከመላጩቸው ጋር የጠጠር ውርወራውን በማድረግ የሁለተኛው ተሐላፊ ላይ ነዎት። በዚህም ከባለቤቶች ጋር መገናኘትን ጨምሮ የተፈቀደ ይሆናል።

ሰዎች ሆይ! አንድ ሐጂ አድራጊ በዲድላት አራት ስርአተ ሐጂን ይፈፀማል፤ እነሱም፡ ጠጠር መወርወር፣ ከዚያም እርድ፣ ከዚያም መላጩት፣ ከዚያም ጡዋፍና ሰዕይ ናቸው። የተሟላው ቅደም ተከተል ይህ ነው። ነገር ግን ከፊሉን ከከፊሉ ቅደም ተከተል አዛብተው እንደሆን፤ ለምሳሌ እርድን ከመፈፀም በፊት ራስዎን ቢላጩ ችግር የለውም፤ ጡዋፍንና ሰዕይን ወደሚና እስኪዘልቁ ድረስ ቢያዘገዩትም ችግር የለውም፤ እርዱንም አዘግይተው በአስራ ሰስተኛው ቀን ወደ መካይ በሄዱ ጊዜ ቢያደርጉትም ችግር የለውም፤ በተለይም ደግሞ አስፈላጊና የተሻለ ሆኖ ከተገኘ። የ11ኛውን ሌሊት በሚና ያሳልፉት። ፀሃይዎ ዘንበል ካላች በኋላ ሰስቱንም የጠጠር ውርወራዎችን ከትንሹ ጀምረው ከዚያም መካከለኛው ከዚያም ደግሞ ትልቁ አለት ላይ የጠጠር ውርወራዎን ያድርጉ። እያንዳንዱ ውርወራዎ ሰባት ሰባት ጠጠር፤ በእያንዳንዱ ውርወራዎም “አሏሁ አክበር!” እያሉ ይሁኑ። በእለተ ዓድ የውርወራ ሰአቱ ለሚችል ሰው ፀሃይዎ ከወጣችበት ሰአት ጀምሮ፤ ለደካሞች ደግሞ በሌሊቱ መገባደጃ ሲሆን የመጨረሻ ሰአቱ ደግሞ ፀሃይዎ እስክትጠልቅ ነው። ከዓዱ በኋላ ሰአቱ ደግሞ ፀሃይዎ ዘንበል ካላችበት ጀምሮ ፀሃይዎ እስክምትጠልቅበት ድረስ ነው። ፀሃይዎ ዘንበል ከማለቷ በፊት አይፈቀድም፤ በቀኑ ክፍለ ጊዜ ብዙ መጨናነቅ ካለ ግን በሌሊቱ ክፍለ ጊዜ ውርወራውን ማድረግ ይፈቀዳል። ከእድሜ አንፃር ወይም ከህመም አንፃር መወርወር የሚሳነው ሰው በሱ ምትክ ሆኖ የሚወረወርን መወከል ይችላል። ተወካይም ለራሱም ለሌላም እዛው በቆመበት አከታትሎ መወርወር ይችላል፤ ነገር ግን ለራሱ በመወርወር ይጀምራል። በአስራ ሁለተኛው ቀን ውርወራዎን ካደረጉ ሐጂዎን ቋጭተዋልና ከፈለጉ መሄድ፤ ከፈለጉ ደግሞ አስራ ሰስተኛውን ለሊት እዛው አሳልፈው የቀጣዩ ቀን ፀሃይ ዘንበል ካላች በኋላ ሰስቱንም የጠጠር ውርወራ ማድረግ ይችላሉ፤ ይህ የተሻለው ነው። ምክንያቱም *صلى الله عليه وسلم* ያደረጉት እንዲሁ ነው።

መካን ለቀው ሊወጡ ከሆነ የመሰናበቻውን ጡዋፍ ያድርጉ። በወር አበባና በወሊድ ደም ያሉ ግን የመሰናበቻ ጡዋፍ አይጠበቅባቸውም፤ ወደመስጅዱ በር መምጣታቸውም ሆነ እዛው መቆማቸው የተደነገገም አይደለም።

የሓጅ ጥያቄዎች

1. ሓጅ ግዴታ የሚሆነው በማን ላይ ነው?

ሀ.

ለ.

ሐ.

መ.

ሠ. ሴት ከሆነች በተጨማሪ.....

2. የሓጅ ማእዘናት ስንት ናቸው? 2 3 4

3. ኢሕራም ከሓጅ ማእዘናት አንዱ ሲሆን ይህም የሓጅ ሽርጥንና ግልድሙን መልበሱ ነው። (እውነት - ሃሰት)

4. ጡዋሬል ኢፋዲ ከ ጡዋሬል ዜያራ የተለየ እና የመጀመርያው ሩክን ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ ሱና ነው። (እውነት - ሃሰት)

5. ነብዩ ﷺ ሶስት ጊዜ ነው ሓጅ ያደረጉት። (እውነት - ሃሰት)

6. አንድ ሰው ሓጅ የማድረግ አቅም እንዳገኘ ወድያውኑ ሓጅ ግዴታ ይሆንበታል። (እውነት - ሃሰት)

7. የመዲና ሰዎች ኢሕራም የሚያደርጉት ከየለምለም ነው። (እውነት - ሃሰት)

8. ዑምራ ከጊዜ አንፃር መቼቱ ረመዲን ላይ ነው። (እውነት - ሃሰት)

9. በተከታዮቹ አረፍተ ነገር ያሉ ክፍት ቦታዎችን ሙሉ፡ ሓጅና ዑምራ ከአድሜ ልክ ግዜ ነው። ሓጅን ሲያከናውን እና ላይ ያላረፈ ልክ እናቱ እንደወለደቸው ሆኖ ከወንጀሉ ይላቀቃል። እጅግ መልካም የሆነ ሓጅ ከ ውጭ ምንዳ የለውም።

10. የመካ ሰዎች ከተንዲም ነው ኢሕራም የሚያደርጉት። (እውነት - ሃሰት)

{ የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

11. ሴት ልጅ ሓጅ ስታደርግ ነጩን ልብስ ትለብሳለች። (እውነት – ሃሰት)
12. ሓጅ ለሚያደርግ ሰው ሽቶ በ ያደርጋል በ.....አያደርግም።
13. ለሴት ልጅ ተለምዷዊ የሆነው የተሰፋ ልብስ አይፈቀድላትም። (እውነት – ሃሰት)
14. በኢሕራም ጊዜ ቀበቶ መታጠቅ አይፈቀድም። (እውነት – ሃሰት)
15. ሴቶች በኢሕራም ጊዜምም አይለብሱም።
16. አድጢባዕ የተሰኘውን ቀኝ ትከሻ የሚገለጥበት የአለባበስ አይነት የሚበረታታው በ...
 በጡዋፊል ዑምራ በጡዋፊል ቁዱም(የመግቢያው ጡዋፍ)
- የዚያራ ጡዋፍ በመጀመርያውና በሁለተኛው ጡዋፍ ብቻ ሁሉም መልስ ነው
17. ሰዕይ በሚያደርግበት ጊዜ በከባድ ፍጥነት መሆን ይኖርበታል። (እውነት – ሃሰት)
18. ሰዕይ የሚጀመረው ከ..... ሲሆን የሚጠናቀቀው ደግሞ በ ነው።
19. ሓጅ የሚያደርጉ ሰዎች ፀሃይ ከመጥለቋ በፊት ነው ከዓረፋ ሜዳ የሚንቀሳቀሱት። (እውነት – ሃሰት)
20. በዓረፋ ሜዳ መቆም ከሓጅ ግዴታዎች መካከል አንዱ ግዴታ ነው። (እውነት – ሃሰት)
21. የሓጅ ስነስርዓት በ እለት ጀምሮ በ እለት ነው የሚጠናቀቀው።
22. በዓረፋ ተራራው ላይ መውጣቱ የተደነገገ አይደለም። (እውነት – ሃሰት)
23. እርድ መሰዋት ለሙተመቲዕ እና ለቃሪን ግዴታ ሲሆን ለሙፍሪድ ሱናው ነው። (እውነት – ሃሰት)
24. ተልቢያን ማለት የሚያቆመው በዒድ እለት የጀመረቱል ዓቀባ የጠጠር ውርወራ ነው። (እውነት – ሃሰት)
25. አንድ ሓጅ አድራጊ ጠጠር ሲወረወር ጠጠሩ ምሰሶውን ሳይነካ በጉድጓዱ ቢያርፍም ውርወራው ትክክል ነው። (እውነት – ሃሰት)
26. አንድ ሓጅ አድራጊ በአስረኛው ቀን ሶስቱንም የጠጠር ውርወራ ነው የሚወረወረው። (እውነት – ሃሰት)

(የአስራ አራተኛው ትምህርት ማብራርያ)

27. ከዲድ በኋላ ባሉት ሶስት ቀናት ጠጠር የሚወረወረው ከፀሃይ መዘንበል ጀምሮ ነው። (እውነት – ሃሰት)
28. በጀመረተል ዓቀባህ ጠጠር ከተወረወረ በኋላ ዱዓእ ማድረግ የተደነገገ ነው። (እውነት – ሃሰት)
29. ጡዋፊል ኢፋዲን ከመካ እስከሚወጣበት ጊዜ ድረስ ቢያዘገየው ከመሰናበቻው ጡዋፍ ያብቃቃዋል፤ እንዲሁም ጡዋፊል ኢፋዲ በ እና በ ካልሆነ በቀር ልክ እንደ የዑምራው ጡዋፍ ነው።
30. ቁራን የሚያደርግና ሙፍሪድ ሰዕይ የሚያደርጉ ሲሆን ሙተመቲዕ ደግሞ ነው ሰዕይ የሚያደርገው።
31. የተከታዮቹን ድርጊቶች ኢስላማዊ ብይን አስቀምጥ፡

ድርጊት	ብይኑ
ንኡሱ ሓጅ [ዑምራ]	
መሕረም የሌላት ሴት ሓጅ ብቃደርግ	
እዳ እያለበት ሓጅ ቢያደርግ	

አስራ አምስተኛው ትምህርት

ለሁሉም ሙስሊም የተደነገጉ በሆኑ ስነምግባር ማጌጥ

ከነዚህም፡ እውነተኝነት፣ አደራ መጠበቅ፣ ጥብቅነት፣ አይነ አፋርነት፣ ጀግንነት፣ ቸርነት፣ ቃልን መጠበቅ፣ አሏህ ሓራም ካደረገው ነገር ሁሉ መጥራት፣ መልካም ጉርብትና፣ እርዳታ ለሚያስፈልጋቸው በተቻለ መጠን መርዳት እና ከነዚህም ውጭ ያሉ ቁርአንና ሓዲሥ ጥቆማ የሰጠባቸውን መልካም ስነምግባሮች ሁሉ።

አሳሳቢ ማስታወሻዎች

- (እውነተኝነት) ከአሏህ ጋ በቃልም፣ በድርጊትም በእምነትም ደረጃ ታማኝ ሆኖ መገኘት፤ ከአሏህ ባርያዎችም ጋ ታማኝ ሆኖ መገኘት፤ የዚህ ተቃራኒ ውሸት ነው።
- (አደራ መጠበቅ) የሰው ልጅ የተሸከማት የሆነች ታላቅ ሃላፊነት ነች፤ የኪያና (ማበል) ተቃራኒ ነች።
- (ጥብቅነት) ያም ከሓራም መታቀብ ማለት ነው።
- (አይነ አፋርነት) መልካምን ለመስራት የሚያነሳሳና ፀያፍን ከማድረግ የሚያቅብ ባህሪ ነው።
- (መልካም ጉርብትና) ይህ ግድ ከሚያደርጋቸው ነገሮች መካከል አይንን ሰበር ማድረግ፣ የጎረቤትን ነውር አለመከታተል ተጠቃሾች ናቸው።
- (እርዳታ ለሚያስፈልጋቸው መርዳት) ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡ "በዱንያ ከአንድ አማኝ አንድ ችግሩን ያቃለለ አሏህ ከሱ የአኼራ ችግሮች አንድ ችግሩን ያቃልልለታል፤ ለተጨማሪም ያግራራ አሏህ በዱንያም በአኼራም ያገራለታል፤ የአንድን ሙስሊም ነውር የሸፈነ አሏህ በዱንያም በአኼራም ነውሩን ይሸፍንለታል፤ የአሏህ ባርያ ወንድሙን በመርዳት ላይ እስከሆነ ድረስ አሏህም እሱን በመርዳት ላይ ነው።" ሙስሊም ዘግበውታል

{ የአስራ ስድስተኛው ትምህርት ማብራርያ }

አስራ ስድስተኛው ትምህርት

ኢስላማዊ ስርአቶችን መላበስ

ከነዚህም፡ ሰላምታ መስጠት፤ ፈገግታ፤ በቀኝ እጅ መብላትና መጠጣት፤ ሲጀምሩ በአሷ ስም ይሁን፤ በልተው ሲያጠናቅቁ በማመስገን ይሁን፤ ሲያስነጥሱ ማመስገን፤ አስነጥሶ አሷን ያመሰገንን አሷ ያዝንለት ዘንድ አሷን መለመን፤ ህመምተኛን መጠየቅ፤ ሰላተል ጀናዘን ለመስገድ መከተልና መቅበር፤ መስጅድም ቤትም ሲገባም ሲወጣም ያሉ ሸሪዓዊ ስርአቶችን መጠበቅ፤ ጉዞ በሚወጣበት ጊዜ ያሉ አዳቦችን መጠበቅ፤ ከወላጆችም ጋ፣ ከቤተ ዘመድም ጋ፣ ከጎረቤቶችም ጋ፣ ከትልቁም ከትንሹም ጋ ስርአትን መላበስ፤ የተወለደለትን የእንኳን ደስ ያለህ ምኞትን መግለፅ፤ ያገባን ከአሷ በኩል በረካ እንዲያገኝበት አሷን መማፀን፤ ሃዘን ላይ ያለን ማፅናናት እና ሌሎችም ኢስላማዊ የሆኑ በመልበስም በማውለቅም ጊዜ ያሉ በመጫማትም ያሉ ስርአቶችን ሁሉ መጠበቅ።

አሳሳቢ ማስታወሻዎች

- "ሰላምታ መስጠት" ሲባል መለዋወጥ ለማለት ነው። የተሟላ የሆነው፡ "አሰላሙ ዓለይኩም ወረሕመቱሷሂ ወበረካቱህ" የሚለው ሲሆን ለምታውቀውም ለማታውቀውም ሰላምታን ትሰጣለህ፤ ሰላምታን ለሰጠውም ሁሉ ትመልስለታለህ።
- "በቀኝ እጅ መብላትና መጠጣት" የተባለው ግዴታ ሲሆን፤ በሶስት ጣት ቢሆንና በቀኝ እጅ መስጠትና መቀበሉ ደግሞ የሚበረታታ ነው።
- "ሲጀምር በአሷ ስም ይሁን" ሲባል "ቢስሚላህ" ይባል ለማለት ነው።
- "ሲያጠናቅቅ ማመስገን" ሲባል ከነብዩ ﷺ በመጣው መልኩ "አልላምዱ ሊላሂ ል-ለዚ አጥዓመኒ ወረዘቀኒሂ ሚን ገይሪ ሓውሊን ሚኒ ወላ ቁዋህ" ትርጉሙም "የኔ ሃይልም ብልሃትም ሳይታከልበት ይህንን ላበላኝና ላጠጣኝ አሷ ምስጋና ይገባው" -ከፊት ለፊቱ ባለው ሊበላና ምግቡንም ላያነውር የተደነገገ ነው።

{ የአስራ ስድስተኛው ትምህርት ማብራርያ }

ሲያስነጥሱ አሏቸው ማመስገን ሲባል “አልጥምዱ ሊላህ” ይበል ለማለት ነው። አስነጥሶ አሏቸው ያመሰገንን አሏቸው ያዝንለት ዘንድ አሏቸው መለመን ሲባል “የርጥመክላህ” ይበለው ለማለት ነው። ከዚያም ያስነጠሰው “የህዲኩሙሏሁ ወደስሊሉ ባለኩም” ብሎ ይመልስ።

ህመምተኛንም ይጠይቅ ሲባል ይጠይቀው፤ አመች በሆነ አጋጣሚ እየተመላለሰ ዚያራውንም ያብዛ፤ ሂዶ ግን ቆይታውን አያርዝመው ከአሏቸውም እዝነት ተስፋ የመቁረጥ ስሜት ውስጥ እንዲገባም አያድርገው።

ሰላተል ጀናዝን ለመስገድ መከተልና መቅበር ሲባል ወንዶችን ነው እንጅ ሴቶችን አይመለከትም።

መስጅድም ቤትም ሲገባም ሲወጣም ያሉ ሸሪዓዊ ስርአቶችን መጠበቅ ሲባል መስጅድ ሲገባ ቀኝ እግሩን አስቀድሞ ሊገባና እንዲህም ሊል ነው። “ቢስሚላሂ ወሰላቱ ወሰላሙ ዓላ ረሱሊላሂ አሏሁም፤ ተሰብኮ ራሕሙቲክ” ትርጉሙም “በአሏህ ስም! ሰላትና ሰላምም በአሏህ መልእክተኛ ላይ ይስፈን፤ አሏህ ሆይ! የእዝነት በሮችህን ክፈትልኝ።” ከዛ በሚወጣበት ጊዜ ደግሞ ግራ እግሩን በማስቀደም እዲህ ይበል። “ቢስሚላሂ ወሰላቱ ወሰላሙ ዓላ ረሱሊላሂ አሏሁም ኢኒ አስአሉክ ሚን ፈድሊክ” ትርጉሙም “በአሏህ ስም! ሰላትና ሰላምም በአሏህ መልእክተኛ ላይ ይስፈን፤ አሏህ ሆይ! ከቸሮታህ እለምንሃለሁ።” ቤትን በማስመልከት ደግሞ ሲገባም ሲወጣም በቀኝ እግሩ ሲሆን ሲወጣ እንዲህ ይላል። “ቢስሚላሂ ተወከልቱ ዓለሏሂ ወላ ሓውላ ወላ ቁወተ ኢላ ቢላህ አሏሁም ኢኒ አዑተቢክ አን አዲላ አው ኡዶላ አው አዚላ አው ኡዘላ አው አዝሊም አው ኡዝሊም አው አጅሂላ አው ዩጅሀላ ዓለዩ” ትርጉሙም “በአሏህ ስም፤ በአሏህም እመካለሁ፤ በአሏህ እንጅ ሃይልም ብልሃትም ያለው የለም፤ አሏህ ሆይ! በሌሎች ምክንያት ከመጥመምም ሆነ በኔው ምክንያት ሌሎች ከመጥመማቸውም ባንተው እጠበቃለሁ፤ ወይም ከመንዳለጥም ሌሎችን ከመንዳለጥም፤ ሌሎችን ከመበደልም በሌሎች ከመበደልም፤ ከመጃጃልም ሌሎች በኔ ከመጃጃላቸውም ባንተው እጠበቃለሁ።” ሲገባ ደግሞ እንዲህ ይበል “አሏሁም ኢኒ አስአሉክ ኸይረል መውሊጂ ወኸይረል መኸረጂ ቢስሚላሂ ወላጅና ወቢስሚላሂ ኸረጅና ወዓለሏሂ ረባና ተወከልና” ትርጉሙም “አሏህ ሆይ! ሰላማዊ መግባትንና ሰላማዊ መውጣትን እለምንሃለሁ፤ በአሏህ ስም ገባን በአሏህም ስም ወጣን፤ በጌታችን አሏህም ተመክን።” በማለት ቤት ውስጥ ላሉት ሰላምታን ይሰጣል። ያገባን ከአሏህ በኩል በረከ እንዲያገኝበት አሏህን መማፀን ሲባል “በረከሏሁ ለኩማ ወባረከ ዓለይኩማ ወጀመዓ በይነኩማ ፊ ኸይር” ብሎ ማለት ነው።

ሃዘን ላይ ያለን ማፅናት ሲባል በሶስት ቀን ገደብ ነው፤ ከዛ መጨመር አይገባም።

አስራ ሰባተኛው ትምህርት

ከሽርክና ከመሳሰሉት ወንጀሎች ማስጠንቀቅ

ከሽርክና ከመሳሰሉት ወንጀሎች መራቅና ማስጠንቀቅ ከነዚህም፡ ሰባቱ አውዳሚና አጥፊ ወንጀሎች ይገኙበታል። እነዚህም፡ በአሏህ ማጋራት፣ ድግምት፣ ተገቢ በሆነ ሽሪዓዊ ምክንያት ካልሆነ በቀር አሏህ ክብር ያደረጋትን ነፍስ ማጥፋት፣ ወለድ መብላት፣ የየቲምን ገንዘብ መብላት፣ በፍልሚያ ጊዜ ማፈግፈግ፣ ጥብቅ የሆነችን ዝንጉ ሴትን ስም በዝሙት ማጠልሸት።

ከነዚህም፡ ወላጆችን መጨቆን፣ ዝምድናን መቁረጥ፣ የውሸት ምስክርነት፣ የውሸት መሃላ፣ ጎረቤትን ማስቸገር፣ ከደም መቃባት ጋ በተያያዘ፣ ከገንዘብ ጋ፣ ከክብር ጋ በተያያዘ ሰዎችን መበደል፣ አስከሪ መጠጥ፣ ቁማር መጫወት፣ ሃሜት፣ ነገር ማዋሰድ፣ ከዚህም ውጭ አሏህ ወይም መልዕክተኛው የከለከሏቸው ነገሮች ሁሉ።

አሳሳቢ ማስታወሻዎች

“ሸርክ” ሲባል ትልቁንም ትንሹንም ሸርክ የሚያጠቃልል ነው። “ድግምት” ሲባል እንደመስተፋቅር እና መስተፃርር መሰልንም የሚያካትት ሲሆን ያንን ያደረገ ወይም ያንን የወደደ ካፈር ይሆናል። ወደነሱ መሄድም ይሁን ድረገፃቸውን መጎብኘት የተከለከለ ነው። እንዲሁም የድግምት ጣብያዎችን መከታተልም ሆነ ጥንቆላዎቻቸውን የሚለቁባቸውን መፅሄቶችንና ጋዜጦቻቸውን ማንበብም የተከለከለ ነው። ድግምትን በድግምት ለመፍታት መጣርም ተገቢ አይደለም። ይልቅ ሽሪዓዊ በሆነ ፍቃ እና በዱዓ እንዲሁም ዋግምትን በመሰሉ የተፈቀዱ በሆኑ ህክምናዎች ይፈወሳል እንጅ።

{ የአስራ ሰባተኛው ትምህርት ማብራርያ }

"ተገቢ በሆነ ሸሪዓዊ ምክንያት ካልሆነ በቀር አሏህ ክብር ያደረጋትን ነፍስ

ማጥፋት" ተገቢ በሆነ ሲባል ከሶስቱ አንዱን ለማለት ነው። እነሱም "ነፍስ ላጠፋ ነፍሱ ይጠፋል፤ አግብቶ የሚያውቅ ዝሙት ሲፈፀም፤ ዲኑን ትቶ ከሙስሊሞች ስብስብ የተገነጠለ"። ናቸው።

"የቲም" ሲባል ለአቅመ አዳም ከመድረሱ በፊት አባቱ የሞተበት ማለት ነው።

"በፍልሚያ ጊዜ ማፈግፈግ" ሲባል በአሏህ መንገድ ለመታገል የዘመቱትን ለማለት ነው።

"ጥብቅ የሆነችን ዝንጉ ሴትን ስም በዝሙት ማጠልሸት" ሲባል ጩዋ ሴቶችን ለማለት እንጅ ያገቡትን ብሎ ለመነጠል አይደለም የተፈለገበት።

"የውሸት መሃላ" ስንል ከአሏህ ውጭ ባሉት መማላንም ያጠቃልላል፤ ልክ በነብዩ ﷺ መማል፤ ወይም በክብራቸው ወይምም በሀይወታቸው ወይምም በጥበቃቸው ወይምም በመሳሰሉት መማልንም ያጠቃልላል።

"ቁማር መጫወት" ሲባል ማሸነፍና መሸነፍ ያለበትን ጩዋታ ሁሉ እንደሎተሪ ያለውንም ጭምር

"ሃሜት" ሲባል ነብዩ ﷺ በዚህ መልኩ ገልፀውታል "ወንድምህ በሚጠላው መልኩ ማውሳትህ ነው"

"ነገር ማዋሰድ" ሲባል በሰዎች መካከል ወሬ ማመላለስ ማለት ነው

{ የአስራ ሰባተኛው ትምህርት ማብራርያ }

የውድድሮችና ፍክክሮች ብይን

ከማስያዣ ጋ የሚፈቀድ፡
የፈረስ፣ የግመል፣ የቀስት
ውርወራ ውድድር፤ ነብዩ
☸ እንዲህ ብለዋልና፡
**“በቀስት፣ በግመል
ውድድርና በፈረስ
ውድድር ካልሆነ በቀር
ማስያዣ መወዳደር
አይቻልም”**

ሙሉ በሙሉ ሓራም
የሆነ፡
ነረድ (ዳይስ መሰል
ጨዋታ) ጅዝ እና መሰል
ጨዋታዎች

አስይዘህ ከሆነ የተከለከለ
ሳታስይዝ ግን የተፈቀደ፡
ከተጠቀሱት ውጭ
ያሉት ጨዋታዎች ሁሉ።

አስራ ስምንተኛው ትምህርት

ሙትን መገንዘና በሱም ላይ መስገድ እና መቅበር

የዚህ ማብራርያው እንደሚከተለው ነው፡

በመጀመርያ፡ ሞት አፋፍ ላይ ያለን “ለ ኢላሃ ኢላላህ” እንዲል ቃሉን ማስያዝ፤ ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋልና “**ሙታኖቻችሁን ላ ኢላሃ ኢላላህ አስይዟቸው**” “ሙታኖቻችሁን” ሲባል ሞት አፋፍ ላይ የተጣዱትን እንኝህም የሞት ምልክት ጎልቶ የሚታይባቸው የሆኑት ናቸው።

ሁለተኛ፡ መሞቱ ከተረጋገጠ አይኖቹ እንዲጨፈኑ ይደረግና ዲሙም ይቋጠራል፤ ከነብዩ ﷺ የመጣው ሱና ይህን የሚያመልክት ነውና።

ሶስተኛ፡ የሙስሊም ሬሳ ከሆነ ማጠቡ ግዴታ ነው። ምናልባት መስዋእት ሆኖ በጦር መስክ ሸሂድ የሆነ ካልሆነ በቀር፤ ይህ አይታጠብምም አይሰገድበትምም ይልቅ ከነልብሱ ነው የሚቀበረው። ምክንያቱም ነብዩ ﷺ የኡሑድ ዘመቻ ሸሂዶችን አልሰገዱባቸው አላሳጠቧቸውምና።

አራተኛ፡ የሙት አተጣጠብ ሁኔታው፡ ሃፍረተ ገላው ይሸፈናል፤ ከዚያም ከፍ ተደርጎ ይያዝና ከሆዱ በኩል ለስለስ ባለ መልኩ ጫን ይደረጋል፤ ከዚያም አጣቢው/ዋ እጅ ላይ ብጣሽ ጨርቅ ነገር ይጠቀላልና በዚያው ያሸዋል። ከዚያም ሬሳውን የሶላት ውዱእ እንደሚደረገው ውዱእ ያስደርገዋል፤ ከዚያም የሙቱን ጫንቅላትና ዲም በውኃና በቁርቁራ ዛፍ ወይም መሰል ነገር አድርጎ ያጥባል፤ ከዚያም በቀኙ በኩል ካጠበ በኋላ በግራው በኩል ያጥባል፤ ከዚያም ለሁለተኛና ለሶስተኛም ጊዜ እንዲሁ አድርጎ ያጠባል፤ በሆዱ አካባቢ ባጣበው ቁጥር ከስር አንዳች ነገር የሚወጣው ከሆነ አፅጅው ቦታውንም በጥጥ ነገር ይዘጋው፤ አሁንም አላቆም ካለ ግን በአንዳች አፈር ነገር ወይም ዘመን አመጣሽ በሆነ ህክምናዊ ስሪት፤ ማለት እንደጥላስቲክና መሰል በሆነ ነገር ይዘጋው።

ውዳኤም ይደገምለት፤ ሶስቴ በቂ ሆኖ ካልተገኘ ወደ አምስቴ ወይንም ወደሰባት ጨመር ተደርጎ ይታጠብ። ከዚያም በልብስ ነገር ያደራርቁት። በየመገጣጠሚያዎቹም ላይ፣ (ማለትም በብብቶቹ እና በታፋው ውስጥ) በሱጁድ አካላቶቹ፣ ከተቻለ ደግሞ መላ አካላቱንም ሽቶ ቢቀጣው መልካም ነው። ከፈኑም በዕጣን ነገር ማጠን፤ ቀድሞ ቀመሱ ወይንም ጥፍሩ የረዘዘው ከሆኑ ይቀነጠባል። ቢተውውም ግን ችግር የለውም። ፀጉሩ መወገድ አይኖርበትም፤ ሃፍረተ ገላው አይላጭም፤ (ያልተገረዘ ከነበረ) አይገረዝም ምክንያቱም ይህን የሚያመለክት ማስረጃ የለምና፤ ሴት ከሆነች ደግሞ ፀጉሯ ሶስት ጉንጉን ተደርጎ በጀርባዋ ይለቀቃል።

አምስተኛ: ሙትን መከፈን፡ ለወንድ በላጭ የሚሆነው ልክ ነብዩ ﷺ ላይ እንደተደረገው ቀሚስና ዒማማ (ጥምጣም) ሳይታከልበት በሶስት ነጭ ልብስ ተደርጎ መከፈኑ ሲሆን ታዳጊ ሴት ልጅ ደግሞ በቀሚስና በሁለት ፎጣ ተደርጋ ነው የምትከፈነው።

በሁሉም ላይ ግዴታ የሆነው መላ ሰውነትን የሚሸፍን አንድ ልብስ ነው። ሚቹ በሐጅ ስርአት ኢሕራም ላይ ያለ ከሆነ በውሃና በቁርቁራ ዛፍ ይታጠብና በሽርጡና በፎጣው ወይም መሰል በሆነ ነገር ይከፈናል። ራሱና ፊቱ ግን አይሸፈንም፤ ሽቶም አይቀጣም ምክንያቱም የውመል ቂያማ ተልቢያውን እያለ ነውና የሚቀሰቀሰው። ልክ ከነብዩ ﷺ ሰሊክ በሆነ ሓዲሥ እንደመጣው።

በሐጅ ኢሕራም እያለች የሞተች ሴት ከሆነች ግን የምትከፈነው እንደሌሎቹ ሴቶች ነው። ነገር ግን ሽቶ አትቀጣም፤ ፊቷንም በኒቃብ እጆቿንም በጓንት አትሸፈንም፤ ነገር ግን ፊቷንም ሆነ እጆቿን በተጠቀለላችበት ከፈን ነው የምትሸፈነው። የሴትን ልጅ አከፋፈን ሁኔታን በማስመልከት ቀደም ብለን ባብራራነው መልኩ ማለት ነው።

ስድስተኛ: ከማንም በበለጠ ለመገንዝ ተገቢ የሚሆነው አደራ የተጣለበት ሲሆን ከዚያም አባት፤ ከዚያም አያት፤ ከዚያም ካለው የዝምድና ቅርበት አኳያ እየታየ ይሆናል። ይህ ወንድን በማስመልከት ነው።

ሴትን በማስመልከት ደግሞ ከማንም ይበልጥ ተገቢ የምትሆነው ሚቺ አደራ የጣለችባት ስትሆን ከዚያም እናት፤ ከዚያም ሴት አያቷ ከዚያም ካለት የዝምድና ቅርበት አኳያ እየታየ ይበልጥ በዝምድና የምትቀርባት ሴት ትገንዝታለች። የትዳር አጋሮች ደግሞ እርስ በራሳቸው ይተጣጡባሉ። ምክንያቱም አቡበክር ሲዲቅን ያጠበቻቸው ባለቤታቸው ነችና፤ እንዲሁም ዓልይም ባለቤታቸውን ፋጢማን ያጠቡት ራሳቸው ናቸውና።

ሰባተኛ: በሚች ላይ ሶላት መስገድ: “አሏሁ አክበር!” የሚለው አራት ጊዜ ነው። ከመጀመርያው ተክቢራ በኋላ ፋቲሐን (አልሐምዱ) ይቀራል፤ አብሮ አንዲት አጠር ያለች የቁርአን ሱራ ወይንም አንድ ሁለት አንቀፅ ቢያክልባት መልካም ነው። ኢብኑ ዓባስ በዘገበውና ከነብዩ ﷺ ከመጣው ሶሊክ ሓዲሥ አንፃር፤ ከዚያም በነብዩ ﷺ ላይ ልክ ሶላት ላይ እንደሚባለው አድርጎ ሶለዋት ያወርዳል፤ ለሶስተኛ ጊዜ “አሏሁ አክበር!” ካለ በኋላ እንዲህ በማለት ዱዓእ ያድርግ “አሏሁ-ግፊር ሊሓይና ወመይቲና፡ ወሻሂዲና ወጋኢቢና፡ ወሶጊሪና ወከቢሪና፡ ወዘከሪና ወኡንሣና፡ አሏሁመ መን አሕየይተሁ ሚና ፈአሕይሂ ዓለል ኢስላም፡ ወመን ተወፈይተሁ ሚና ፈተወፈሁ ዓለል ኢማን፡ አሏሁ-ግፊር ለሁ ወርሓምሁ ወዓፊሂ፡ ወዕፉ ዓንሁ፡ ወአክሪም ኑዙለሁ፡ ወወሲዕ መድኸለሁ፡ ወግሲልሁ ቢልማኢ ወሠልጂ ወልበረዲ፡ ወነቂሂ ሚነልኸጧያ ከማ ዩነቀ-ሥ-ሠውቡል አብየዱ ሚነደነስ፡ ወአብዲልሁ ኸይረን ሚን ዳሪህ፡ ወአህለን ኸይረን ሚን አህሊህ፡ ወአድኸልሁል ጀነተ፡ ወአዲዝሁ ሚን ዓዛቢል ቀብሪ፡ ወዓዛቢ-ን-ናሪ ፡ ወፍሶሕ ለሁ ፊቀብሪህ፡ ወነዋር ለሁ ፊህ፡ አሏሁመ ላተሕሪምና አጅረሁ ወላ ቱዲላና ባዕደሁ” ትርጉሙም፡

ትርጉሙም “አሏህ ሆይ! ለህያዋኑም ለሙታኑም ምህረትህን ለግስ፤ በቅርብም በሩቁም ላለው፤ ለትልቆቻችንም ለትንሸቻችንም፤ ለወንዶቻችንም ለሴቶቻችንም ምህረትህን ለግስ። አሏህ ሆይ! ከኛ መካከል ህያው ያደረግከውን ኑሮውን በኢስላም አድርግለት፤ ከኛ መካከል ሞት የወሰንክበትን ሞቱን በኢማን አድርግለት፤ አሏህ ሆይ! ምህረትህን ለግሰው፤ እዘንለትም፤ ጠብቀውም፤ ይቅር በለውም፤ መኖርያውንም የተከበረ አድርግለት፤ መግቢያውንም አስፋለት፤ በውኃ በበረዶና በቀዝቃዛ እጠበው፤ ልክ ነጭ ልብስ ከጉድፍ እንደሚፀዳው ሁሉ ከወንጀሉም አፅዳው፤ ከሃገሩ የተሻለ ሃገር፤ ከቤተሰቡ የተሻለ ቤተሰብ ተካለት፤ ጀነትንም አስገባው፤ ከቀብር ቅጣትም ጠብቀው፤ ከእሳት ቅጣትም ጠብቀው፤ ቀብሩንም አስፋለት፤ ውስጡንም አብራለት፤ አሏህ ሆይ! አጅሩንም አትንፈገን ከሱ በኋላም አታጥምሙን።” ከዚያም ለአራተኛ ጊዜ አሏህ አክበር ካለ በኋላ በቀኙ በኩል ብቻ አንድ ጊዜ በማሰላመት ያጠናቅቃል።

ከእያንዳንዱ ተክቢራ ጋ እጁን ማንሳቱ የሚበረታታ ነው።

ሚች ሴት ከሆነች እንዲህ ነው የሚለው “አሏሁም-ግፊር ለሃ...” [ማለትም በዱዓው ወንድ ጠቋሚ የሆነውን መጨረሻቸው “... ሁ” የሚል መቋጫ ያላቸውን ቃላቶች እየቀየረ ሴትን በሚገልፀው “... ሃ” በሚል ይተካዋል እላይ በተጠቀሰው ምሳሌ መሰረት፤ የሚያውቅን ሰው ቢጠይቁ በተሻለ መልኩ ይረዳዎታል]

ሚች ሆላት ከሆኑ እንዲህ ነው የሚለው “አሏሁም-ግፊር ለሁማ...” እያለ ሆላትን ጠቋሚ በሆነ የዓረብኛው ምእላድ ይቀጥላል\

ሚች ሆኖ ከዚህ በላይ ከሆኑ ደግሞ እንዲህ ነው የሚለው “አሏሁም-ግፊር ለሁም...” እያለ ብዛትን ጠቋሚ በሆነ የዓረብኛ ምእላድ ነው ዱዓውን የሚያደርገው።

ሚች ጨቅላ ህፃን ከሆነ ምህረትን ከመለመን ይልቅ እንዲህ ነው የሚባልለት “አሏሁም-ጅዓልሁ ፈረጠን ወተኸረን ሊዋሊደይሂ፡ ወሸፊዐን ሙጃነን፡ አሏሁም ሠቂል ቢሂ መዋዚነሁማ፡ ወአዕዚም ቢሂ ኡጁረሁማ፡ ወአልሒቅሁ ቢሂሊሒ ሰለፊል ሙእሚኒን፡ ወጅዓልሁ ፊከፋለቲ ኢብራሂም ዓለይሂ-ስሰላቱ ውስ-ሰላም ወቂሂ ቢራሕመቲከ ዓዛበል ጀሒም” ትርጉሙም “አሏህ ሆይ! ለወላጆቹ የሚያሰናዳ እና ድልብ አድርገው፤ ተቀባይነት ያለውም አማላጅ፤ አሏህ ሆይ! በሱ ምክንያትም የወላጆቹን ሚዛን የሚያመዝን፤ በሱ ምክንያትም አጅራቸው ከፍ የሚልላቸው፤ የቀደሙትን ደጋጎችንም የሚቀላቀል አድርገው፤ በኢብራሂም ዓለይሂ ሰላም ስር ከሚሆኑትም አድርገው፤ በእዝነትህም የጀሃነምን እሳት ከምትጠብቃቸውም አድርገው።”

ሱናው ኢማሙ በወንድ ላይ ከሆነ የሚሰገደው በራስጌው ልክ፤ በሴት ላይ ከሆነ የሚሰገደው በስትክክል መሃል ሆኖ መቆሙ ነው። በርከት ያሉ ከሆኑ የሚሰገድባቸው ወንድ ሟች በኢማሙ በኩል ተደርጎ ሴት ሟች ደግሞ በስተቀብላ መሆን፤ ከነሱ መካከል ጨቅላዎች ካሉ ደግሞ ወደ ቀብላው በኩል ጨቅላ ቀዳሚ ይሆንና ከዚያም ሴት ከሱ ቀጥላ ከዚያም በድጋሚ ጨቅላው ይደረጋል። የወንድ ህፃን ልጅ ራስ በወንድ ራስ በስትክክል ሲሆን የሴት ልጅ አዋቂም ይሁን ህፃን ሽምጥ ደግሞ በወንድ ራስ እስትክክል ይሆናል። ሰጋጆችም ባጠቃላይ ከኢማሙ በስተጀርባ ይሆናሉ፤ ምናልባት ብቸኛ ሆኖ ከኢማሙ በኋላ ለመቆም ቦታ ያላገኘ ካልሆነ በቀር ይህ በቀኙ በኩል ነው የሚቆመው።

ስምንተኛ: የሙት አቀባበር አኳኋን: የሚበረታታው ቀብሩን እስከሽምጥ አካባቢ ድረስ ጥልቅ አድርጎ ከበስተቀብላውም በኩል ወደ ጎን መቆፈር ነው። ሟችም በቀብሩ በተቆፈረለት ላሕድ በቀኙ እንዲተኛ ይደረጋል፤ የከፈኑ ቋጠሮም ይፈታና ግን ሳይወልቅ እንዲሁ ይተዋል። ሟች ሴትም ትሁን ወንድ ፊቱ አይገለጥም። ከዛም ጡብ(ብሎኬት ነገር) ይተክልለትና አፈር እንዳይዘልቅበት ይመረጋል፤ ጡብ ካልተገኘ ጣውላ አልያም ድንጋይ ወይም ደግሞ አፈር ማቀብ የሚችል እስከሆነ ድረስ ሌላ እንጨት ማድረግም ይቻላል። ከዚያም አፈሩ በላይ ላይ ይለቀቃል፤ የዚህኔ እንዲህ ማለቱ የሚበረታታ ነው። **“ቢስሚላሂ ወዓላ ሚላቲ ረሱሊላሂ”** ትርጉሙም “በአሏህ ስም! በመልዕክተኛውም ጎዳና” ቀብሩም የስንዝርን ያክል ወደላይ ጉብ ይደረጋል። አመቺ ከሆነ ችካል ነገር በላይ ላይ ይተክልበትና ወኋም ይርከፈከፍበታል።

ቀባሪዎቹ በቀብሩ ሳሉ ለሚቹ ዱዓእ ቢያደርጉለት የተደነገገ ነው። ምክንያቱም ነብዩ ﷺ ሟችን ቀብረው ካጠናቀቁ በኋላ ቆመው እንዲህ ይሉ ነበርና **“ለወንድማችሁ መሃርታን ለምኑለት፤ ፅናትን ይለግሰው ዘንድም አሏህን ተማፀኑለት፤ ምክንያቱም አሁን መጠየቁ ነውና።”**

ዘጠነኛ: ሰላተል ጀናዝ ያልሰገደበትም ካለ ከተቀበረ በኋላም ቢሆን ሊሰግድበት የተደነገገ ነው። ምክንያቱም ነብዩ ﷺ ይህን አድርገዋልና፤ ይሁን እንጅ ይህ የሚሆነው ጊዜው እስከወርና ከወር ባነሰ የጊዜ ገደብ ነው። ጊዜው ከዚህ ካለፈ ግን በሚቼ ላይ መስገዱ የተደነገገ አይደለም። ምክንያቱም ነብዩ ﷺ ሚች ከተቀበረ ወር ከሞላው በኋላ በሚች ላይ ሰግደዋል የሚል የተዘገበ የለምና ነው።

አስረኛ: የሚች ቤተሰብ ለእድምተኛው ምግብ ማሰናዳታቸው የተፈቀደ አይደለም። ምክንያቱም ሱሐብዩ ጀሪር ቢን ዓብዲላህ አልበጃሊይ (በሶሐቦች ጊዜ ስለነበረው) እንዲህ ብሏል “**በሚች ቤተሰብ መሰባሰብና ከተቀበረም በኋላ ምግብ ማሰናዳትን ከሙሾ ማውረድ እንቆጥረው ነበር።**” ነገርግን ለራሳቸው አልያም እንግዳ ሆነው ለመጡባቸው መስራታቸው ችግር የለውም። እንዲሁም ዘመድና ጎረቤት ደግሞ ለሚች ቤተሰብ ምግብ መስራታቸው የተደነገገ ነው። ምክንያቱም ነብዩ ﷺ ከሻም በኩል የጃዕፈር ቢን አቢ ጧሊብ መርዶ በመጣላቸው ጊዜ ቤተሰቦቹን ለጃዕፈር ቤተሰቦች ምግብ እንዲያሰናዱ አዘው ነበርና ነው። እንዲሁም ብለው ምክንያት አዘል መልዕክትን ተናግረዋል “... **የሚጠምዳቸው ነገር መጥቶባቸዋል ...**” የሚች ቤተሰብም ጎረቤቶቻቸውን ወይም ሌሎችን ጠርተው ከመጣላቸው ምግብ አብረው እንዲቋደሱ ቢያደርጉ ችግር የለውም። እስካሁን በምናውቀው ለዚህ በሽሪዓ የተገደበ ጊዜ እንደሌለው ነው።

አስራ አንደኛ: ለሴት ልጅ ከሶስት ቀን በላይ ሃዘን ላይ ሆና ልትቀመጥ የተፈቀደ አይደለም፤ ምናልባት ሚቼ ባሏ ካልሆነ በቀር፤ ሚቼ ባሏ ከሆነ ግን ለአራት ወር ከአስር ቀን ሃዘንተኛ ሆና ልታሳልፍ ግዴታዋ ነው። ምናልባት ነፍሰጡር ከሆነች ግን የሃዘንተኛ ጊዜዋ በወለደችበት ጊዜ የሚነሳ ይሆናል። ይህም ከነብዩ ﷺ ከመጡ የተረጋገጡ ሶሊክ ሓዲሃች አንፃር ነው። ወንድ ከሆነ ግን ለዘመድም ይሁን ወይም ለሌላ ለማንም ብሎ ሃዘንተኛ ሆኖ ሊቀመጥ አይፈቀድለትም።

አስራ ሁለተኛ: ለወንዶች በየጊዜው እየሄዱ ቀብር እየዘየሩ ለሚችሉ ዱዓእ አድርገው፤ ምህረትን ከአሏቸው ተማጭነው በሞትና ከሞት በኋላ ባለው ሁኔታ ተግሳጭን ቀስመው መምጣታቸው የተደነገገ ነው። ምክንያቱም ነብዩ ﷺ እንዲህ ብለዋልና “ቀብርን ዘይሩ ከሞት በኋላ ያለውን ህይወት ታስታውሳችኋለችና።” ባልደረቦቻቸውንም ቀብርን ለመዘየር በሚሄዱበት ጊዜ እንዲህ እንዲሉ ያስተምሯቸው ነበር። **“አሰላሙ ዓለይኩም አህላ ዲያሪ ሚነል ሙእሚኒነ ወልሙስሊሚን ወኢና ኢንሻአሏሁ ቢኩም ላሊቁን ነስአሉሏሃ ለና ወለኩሙል ዓፊያህ የርሓሚላሁል ሙስተቅዲሚነ ሚና ወልሙስታእኪሪን”** ትርጉሙም “እናንተ ከሙእሚንም ከሙስሊምም መካከል የሆናችሁ የቀብር ነዋሪዎች ሆይ! አሏቸው ጊዜ እኛም እናንተን የምንቀላቀል ነን፤ ለኛም ለእናንተም አሏቸው ይቅር ባይነቱን ይለግስ ዘንድ እንግዳ የምንቀላቀል ነን፤ ለኛም የሆኑትንም የዘገዩትንም አሏቸው መሃርታውን ይለግስ።”

ሴቶች ግን ቀብርን መዘየራቸው ተገቢ አይደለም፤ ምክንያቱም ነብዩ ﷺ **“ሴት የቀብር ዘያሪዎችን ረግመዋል”** እንዲሁም የቀብር ዚያራ ቢያደርጉ ምናልባት የሚፈተኑበት ነገር እና የትእግስት እጦትም ሊኖር ይችላልና።

እንዲሁም ሚና ወደ ቀብር ሲሄድ ጀናዛውን መከተልም አይፈቀድላቸውም፤ ምክንያቱም ነብዩ ﷺ ከዚህ ከልክለዋቸዋልና። መስጅድ ውስጥ ሆነ አልያም በሌላ ቦታ ሆነው በጀናዛው ላይ መስገድ ግን ለወንዱም ለሴቷም ባጠቃላይ የተፈቀደ ነገር ነው።

መሰብሰቡ የገራልን ይህን ይመስላል፤ ወሰላሏሁ ወሰላሙ ዓላ ነብይና ሙሐመዲን ወአሊሂ ወሷሕቢህ

{ የአስራ ስምንተኛው ትምህርት ማብራሪያ }

ቀብርን የመዘየር አይነቶች

የተደነገገው ዚያራ

ከሞት በኋላ ስላለው ህይወት አስታውሶ መገሰፅን ሊያቅድ፤ ምንም አይነት ነገር ሳይሰንቅ ሊሆን፤ ለሱም ሆነ ለሌሎች ሚቶች ከነብዩ በመጣው መልኩ ዱዓኔ ሊያደርግላቸው አቅዶ የተነሳ እና ሸሪዓው የሚቃወመውን አንዳችም ነገር ከማድረግ የሚቆጠብ ከሆነ ነው።

መጤ የሆነው ዚያራ

ቀብሩ ላይ ሆኖ አሏቸውን ለማምለክ አቅዶ የተነሳ እንደሆነ ነው።

ሸርክ ያለበት ዚያራ

የቀብሩን ባለቤት(ሚቹን) ራሱን ለመለመን አቅዶ የተነሳ እንደሆነ ነው።

ስለ መገነዘና ስለ ስርአት ፈተና

1. ስርአትና ሸሪዓዊ አደቦችን መጠበቅ ከሙስሊም ባህርያት ናቸው። (እውነት - ሃሰት)
2. ሃይማኖቱ ከክፍውች ጋር እንደወዳጅና ደጋጎችን እንድርቅ ያዘኛል። (እውነት - ሃሰት)
3. ኢስላም ከአስተናጋጆችና ከሰራተኞችም ጋር በመልካም መስተጋብር እንድንኖር ነው ያስተማረኝ። (እውነት - ሃሰት)
4. በምላሱም በእጁም ሌሎችን አዛ የሚያደርግን ሰው እወዳጃለሁ። (እውነት - ሃሰት)
5. የሰደብኝን ሰው መልሽ በመስደቤ ያስደስተኛል። (እውነት - ሃሰት)
6. የሚያስፈልጋቸውን እና ደካሞችን እንዳግዝ ነው ኢስላም ያስተማረኝ። (እውነት - ሃሰት)
7. እንድንሙስሊም በሌላኛው ሙስሊም ላይ ካለው ሐቅ መካከል በታመመ ጊዜ ሊጠይቀውና አሏህ እንዲፈውሰውም ዱዓእ ሊያደርግለት ነው። (እውነት - ሃሰት)
8. የጎረቤትን ሚስጥር መፈላፈል ከአማኞች ባህሪ ነው። (እውነት - ሃሰት)
9. አሏህ ዘንድ ከማንም በበለጠ ተወዳጁ ከማንም በላይ ሰዎች ጠቃሚ የሆነው ነው። (እውነት - ሃሰት)
10. ከቤት ሲወጣ የሚባለው ዚክር እንዲህ ነው “ቢስሚላሂ ወለጅና ወቢስሚላሂ ኸረጅና ወዓላ ረብና ተወክልና” (እውነት - ሃሰት)
11. ባስገጠስኩ ጊዜ “የርሐመከሏህ” ላለኝ እኔ የምለው “የህዲኩሙሏሁ ወዩስሊሑ ባለኩም” ነው። (እውነት - ሃሰት)
12. አሏህን ማስታወስ አንድን ሙስሊም ከከፋት ትጠብቀዋለች ወደ አሏህም ታቃርበዋለች። (እውነት - ሃሰት)
13. ኢስላማዊ ወንድምህን ወይንም እህትሽን የመውደድህ/ሽ ምልክቱ ምንድን ነው?

.....

14. የኢማንህን መዳከም ከሚያመላክቱ ነገራቶች መካከል ሙስሊም ወንድምህን መመቅኘት ይገኝበታል። (እውነት – ሃሰት)

15. ሙሐባን የሚያመጡ ሰበቦችን ጥቀስ/ሽ።

.....

16. ከሚያስከሩ ነገራቶች የተከለከለው ኸምር ተብሎ የሚጠራውን ነው። (እውነት – ሃሰት)

17. በሚጠጡትና በሚበሉበት ላይ መተንፈስ የተወገዘ ነው። (እውነት – ሃሰት)

18. ምግብ በልተው እጅን ከመታጠብ በፊት ጣትን መላስ የሚበረታታ ነው። (እውነት – ሃሰት)

19. በአመጋገብም ይሁን በመጠጥ እንዲሁም በአለባበስ መካከለኛ መሆን ተፈላጊ አካሄድ ነው። (እውነት – ሃሰት)

20. ከሰዎች መካከል ጀናዛን ለማጠብ፣ በሱ ላይ ለመስገድና ለመቅበር ይበልጥ ተገቢ የሆኑ በቅድሚያ ከዚያም ከዚያም ከዚያም

21. የሟችን እዳ መክፈል

- ግዴታ ነው የሚበረታታ ነው የተፈቀደ ነው

22. ሟችን መቅበር ብይኑ የሚበረታታ ነው ግዴታ ነው ፈርዶ ኪፋያ ነው (ማህበራዊ ግዴታ) ነው

23. ሞት አፋፍ ላይ ያለን “ላ ኢላሃ ኢሊላህ” እንዲል ማስደረግ ብይኑ... .. ግዴታ ነው የሚበረታታ ነው የተከለከለ ነው

24. ሙታን በሚታጠቡበት ጊዜ ላያጥቡ ነገር በቦታው መገኘት ብይኑ የተከለከለ ነው የተፈቀደ ነው የተወገዘ ነው

25. የከፈኑ ቋጠሮ የሚፈታው ሟቹን በቀብሩ ጉድጓድ ካስገቡት በኋላ ነው። (እውነት – ሃሰት)

26. ባልና ሚስት አንዱ ሌላኛውን አያጥብም፤ ምክንያቱም ኒካላቸው በሟች ሞት ምክንያት ውድቅ ሆኗልና። (እውነት – ሃሰት)

27. ያለውን ወንድም ሴትም ሊያጥቡ ይችላሉ።
28. በሚችሉ ላይ መስገድን ያመለጠው መስገድ ይችላል፤ ይህም የሚሆነው ግን በ..... የጊዜ ገደብ ነው።
29. በሚችሉ ላይ ማልቀስ ልቅ በሆነ መልኩ የተፈቀደ ነው። (እውነት - ሃሰት)
30. ሚችሉ ቀብሩ ውስጥ በተዘጋጀለት ላሕድ ቁብላን ተቅጣጭቶ ነው እንዲጋደም የሚደረገው። (እውነት - ሃሰት)

ርእስ ማውጫ

የሸይኸ መግቢያ ማብራሪያ3

የመጀመሪያው ትምህርት፡ ሱረቱ -ል- ፋቲሐ እና አጫጭር ሱሪዎች 4

ከ"ተይሲር አል-ከሪሙ-ር-ሯሕማን ፊ ተፍሲሪ ከላም አል-መናን" የተወሰኑ ቅንጫቢዎች6

የመግቢያውና የተፍሲሩ ፈተና27

ሁለተኛው ትምህርት-የኢስላም ማእዘናት43

ሶስተኛው ትምህርት፡ የኢማን ማእዘናት51

አራተኛው ትምህርት፡ የተውሒድ አይነቶች እና የሸርክ አይነቶች56

አምስተኛው ትምህርት፡ ኢሕሳን..... 61

ተውሒድ ነክ ፈተና 62

ስድስተኛው ትምህርት፡ የሶላት ቅድመ መስፈርቶች67

ሰባተኛው ትምህርት፡ የሶላት ማእዘናት.....71

ስምንተኛው ትምህርት፡ የሶላት ዋጅቦች(ግዴታዎች)73

ዘጠነኛው ትምህርት፡ ተሸሁድ (አት-ተሕያቱ)74

አስረኛው ትምህርት፡ የሶላት ተጨማሪ ሱናዎች	75
አስራ አንደኛው ትምህርት፡ ሶላትን ውድቅ የሚያደርጉ ነገራቶች	77
አስፈላጊ ጥቆማዎች	78
የሶላት አስጋገድ ሁኔታ ስለላዊ ማጠቃለያ.....	80
ሶላቶች በጥቅሉ.....	90
ስለሶላት ፈተና	93
አስራ ሁለተኛው ትምህርት፡ የውዳእ ቅድመ ሁኔታዎች.....	98
አስራ ሶስተኛው ትምህርት፡ የውዳእ ግዴታዎች	100
አስራ አራተኛው ትምህርት፡ ውዳእ የሚያፈርሱ ነገራቶች.....	101
የውዳእ አደራረግ ሁኔታ ስለላዊ ማጠቃለያ.....	103
ከንፅህና ጋ ተያያዥ የሆኑ አንዳንድ ነጥቦች.....	106
ንፅህና ነክ ጥያቄዎች	110
ሁለተኛው ፡ ዘካ	113
ዘካ ነክ ጥያቄዎች	118
ሶስተኛ፡ ፆም.....	122

የም ነክ ጥያቄዎች.....	129
አራተኛ፡ ሓጅ.....	132
የሓጅና ዑምራ ማብራርያ.....	137
የሓጅ ጥያቄዎች	140
አስራ አምስተኛው ትምህርት፡ በኢስላማዊ ስነምግባር ማጌጥ	143
አስራ ስድስተኛው ትምህርት፡ ኢስላማዊ ስርአቶችን መላበስ.....	144
አስራ ሰባተኛው ትምህርት፡ ከሽርክና ከመሳሰሉት ወንጀሎች ማስጠንቀቅ	146
አስራ ስምንተኛው ትምህርት፡ ሙትን መገነዘ.....	149
ስለ መገነዘና ስለ ስርአት ፈተና	157

ማጣቀሻ መጻሕፍት

[1]. ቁርአንል ከሪም

[2]. "ተደሲር አል-ከሪም-ር-ሯሕማን ፊ ተፍሲሪ ከላም አል-መናን" የታላቁ ሸይኽ ዓብዱ-ር-ራሕማን አስሰዕዲይ

[3]. "ሶሕሕ ቡኻሪይ" የእውቁ ዓሊም ኢማም አቢ ዓብዲላህ ሙሐመድ ቢን ኢስማዲል አልቡኻሪይ

[4]. "ሶሕሕ ሙስሊም" የእውቁ ዓሊም ኢማም አቢል ሑሳይን ሙስሊም ቢን አልሐጃጅ

[5]. "ሸርሒል ሙምቲዕ ዓላ ዛዲል ሙስተቅኒዕ" የታላቁ ሸይኽ ኢብኑ ዑወይሚን

[6]. "አል ቀውሉል ሙፊድ ዓላ ሸርሒ ኪታቡ ተውሒድ" የታላቁ ሸይኽ ኢብኑ ዑወይሚን አሏህ ሁሉንም መሃርታውን ይለግሳቸውና።